

Projekts (2. variants)

[Datums]
Rīgā

Noteikumi Nr. [ ]

Kredītriska pārvaldīšanas noteikumi

Izdoti saskaņā ar
Kredītiestāžu likuma
34.² panta ceturto daļu
un 55. pantu

1. Vispārīgie jautājumi

1. Noteikumi nosaka Latvijas Republikā reģistrētām kredītiestādēm un tām ieguldījumu brokeru sabiedrībām, kuras minētas Eiropas Parlamenta un Padomes 2019. gada 27. novembra regulas (ES) 2019/2033 par prudenciālajām prasībām ieguldījumu brokeru sabiedrībām un ar ko groza regulas (ES) Nr. 1093/2010, (ES) Nr. 575/2013, (ES) Nr. 600/2014 un (ES) Nr. 806/2014 1. panta 2. un 5. punktā (turpmāk abas kopā – iestāde) kredītriska pārvaldīšanas, t. sk. aktīvu kvalitātes novērtēšanas un uzkrājumu veidošanas, minimālās prasības.

2. Noteikumos lietoti šādi termini:

2.1. grāmatvedības standarti – starptautiskie grāmatvedības standarti, kas ieviesti ar Komisijas ~~20232008.~~ gada ~~13. augusta~~~~3. novembra~~ regulu (ESEK) Nr. ~~2023/18031126/2008~~, ar ko pieņem vairākus starptautiskos grāmatvedības standartus saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes regulu (EK) Nr. 1606/2002;

2.2. uzkrājumi – saskaņā ar grāmatvedības standartiem finanšu pārskatos atzītie vērtības samazināšanās zaudējumi;

2.3. pirmajā posmā esošie aktīvi saskaņā ar grāmatvedības standartiem – aktīvi, kuriem kredītrisks kopš sākotnējās atzīšanas nav būtiski pieaudzis 9. Starptautiskā Finanšu pārskatu standarta izpratnē;

2.4. otrajā posmā esošie aktīvi saskaņā ar grāmatvedības standartiem – aktīvi, kuriem kredītrisks kopš sākotnējās atzīšanas ir būtiski pieaudzis, bet nav samazināta kredītvērtība 9. Starptautiskā Finanšu pārskatu standarta izpratnē;

2.5. trešajā posmā esošie aktīvi saskaņā ar grāmatvedības standartiem – aktīvi, kuriem ir samazināta kredītvērtība 9. Starptautiskā Finanšu pārskatu standarta izpratnē;

2.6. pārskatīts (*forborne*) aktīvs – riska darījums, kas Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 26. jūnija regulas (ES) Nr. 575/2013 par prudenciālajām prasībām attiecībā uz kredītiestādēm, un ar ko groza regulu (ES) Nr. 648/2012 (turpmāk – Regula Nr. 575/2013) 47.b panta izpratnē ir pārskatīts riska darījums;

2.7. ienākumus nenesošs aktīvs (*non-performing loan*; turpmāk arī – NPL aktīvs) – riska darījums, kas Regulas Nr. 575/2013 47.a panta izpratnē ir ienākumus nenesošs riska darījums;

2.8. finanšu nozares iestādes – kredītiestādes, krājaizdevu sabiedrības, patērētāja kreditēšanas pakalpojumu sniedzēji un citas iestādes, kas atbilst "Saimniecisko darbību statistiskās klasifikācijas NACE 2. red. "K" nozares "Finanšu un apdrošināšanas darbība"" definīcijai;

2.9. moratorijs – likumā vai uz tā pamata izdotajā normatīvajā aktā paredzēts pagaidu pasākums, kuru iestāde piemēro un uz noteiktu laiku groza kredīta līgumā noteikto maksājumu grafiku, apturot, atliekot vai samazinot maksājumus.

2.¹ Noteikumos lietotie termini "kredīts mājokļa iegādei" un "patēriņa kredīts" atbilst šo terminu lietojumam Latvijas Bankas noteikumos, kuri nosaka un regulē Kredītu reģistra darbību.

3. Citā dalībvalstī reģistrēta kredītiestāde, kura ir tiesīga sniegt finanšu pakalpojumus Latvijas Republikā, atbilstoši Kredītiestāžu likuma 6. panta trešajai daļai piemēro šo noteikumu 43. punktā un 5.2.2. un 5.2.3. apakšnodaļā noteiktās uz aizņēmējiem vērsto instrumentu prasības.

4. Iestāde, kura ir nozīmīgā uzraudzītā kredītiestāde Kredītiestāžu likuma 1. panta pirmās daļas 67. punkta izpratnē un kurai ir saistošas Eiropas Centrālās bankas noteiktās prasības kredītriska pārvaldīšanai un aktīvu kvalitātes novērtēšanai, nepiemēro šo noteikumu 7., 8. un 9. nodaļas prasības.

5. Iestāde ievēro šo noteikumu prasības individuāli un prudenčiālās konsolidācijas grupas līmenī vai subkonsolidēti Regulas Nr. 575/2013 izpratnē, nodrošinot prudenčiālās konsolidācijas grupā vai apakšgrupā, kā arī ikvienā meitas sabiedrībā šo noteikumu prasībām atbilstošu kredītriska pārvaldīšanu, izņemot šo noteikumu 6. punktā minētos gadījumus.

6. Šo noteikumu 43. punktā un 5.2.2. un 5.2.3. apakšnodaļā noteiktās uz aizņēmējiem vērsto instrumentu prasības iestāde nepiemēro kredītiem, kurus tā izsniedz citā dalībvalstī, ~~kurā ir noteikti tai saistoši uz aizņēmējiem vērsti instrumenti.~~

7. Iestāde ievieš šo noteikumu prasības, ievērojot šādus nosacījumus:

7.1. prasības, kas attiecas uz iekšējo pārvaldību, piemēro atbilstoši iestādes lielumam, darbības raksturam un sarežģītībai;

7.2. prasības, kas saistītas ar kredībspējas izvērtēšanu, kredīta un nodrošinājuma novērtēšanu un pārraudzību kredīta dzīves cikla laikā, iestāde piemēro atbilstoši kreditēšanas darījuma veidam, apmēram un sarežģītībai.

8. Iestāde veido savai darbībai piemērotu kredītriska pārvaldīšanas sistēmu, ņemot vērā tās piešķirto kredītu kopējo apmēru, kredītu veidus, aizņēmēju raksturojumu, kredītriska pārvaldīšanā iesaistīto struktūrvienību daudzumu un citus faktorus, kuri būtiski ietekmē iestādes kredītriska līmeni. Iestāde nodrošina kredītriska pārvaldīšanu, ņemot vērā tā mijiedarbību ar pārējiem iestādes darbībai piemītošajiem riskiem. Kredītriska pārvaldīšana tiek veikta nepārtraukti visā kredītriskam pakļautā darījuma pastāvēšanas laikā.

9. Noteikumu prasības ir attiecināmas uz visu veidu darījumiem, t. sk. parāda instrumentiem, kredītiem, Regulas Nr. 575/2013 1. pielikumā minētajiem ārpusbilances posteņos iekļautajiem darījumiem, kā arī atvasinātajiem instrumentiem, kam saskaņā ar Regulu Nr. 575/2013 piemīt kredītrisks, t. sk. darījuma partnera kredītrisks, neatkarīgi no tā, vai minētie darījumi ir iekļauti netirdzniecības portfeli vai tirdzniecības portfeli Regulas Nr. 575/2013 izpratnē. Kredītrisks atspoguļo zaudējumu rašanās iespēju

gadījumā, ja darījuma partneris nespēs vai atteiksies pildīt līguma nosacījumiem atbilstošās saistības pret iestādi.

10. Par kredītriska efektīvu pārvaldīšanu atbild iestādes padome (ja tāda ir izveidota) un valde (turpmāk abas kopā – vadība), kas nodrošina, ka iestāde:

10.1. izstrādā un apstiprina kredītriska stratēģiju un politikas un nosaka vadības atbildību kredītriska pārvaldīšanas jomā, nodrošinot tās darbībai atbilstošu kredītriska pārvaldīšanas vidi;

10.2. nodrošina skaidri noteiktu kredītu piešķiršanas kritēriju izmantošanu;

10.3. izveido un uztur efektīvu aktīvu kvalitātes novērtēšanas sistēmu;

10.4. nodrošina adekvātu kredītriska kontroli iestādē un prudenciālās konsolidācijas grupā vai subkonsolidēti;

10.5. nodrošina nepārtrauktu kredītu administrēšanu un kredītriska mērīšanu, novērtēšanu un pārraudzību.

2. Kredītriska stratēģija un iekšējie normatīvie dokumenti tās īstenošanai

11. Kredītriska stratēģija ir daļa no iestādes kopējās risku stratēģijas, kas ir pieņemta iekšējam kapitāla un likviditātes pietiekamības novērtēšanas procesam (ICAAP un ILAAP) un atspoguļo ~~pieļaujamo kredītriska līmeni (risku toleranci) un~~ vēlamo kredītriska līmeni (risku apetīti), minimālos kredītu piešķiršanas standartus, vēlamo kredītportfeļa ~~struktūru~~ struktūru, kredītportfeļa diversifikācijas līmeni, kredītu koncentrācijas limitus un citus kredītrisku raksturojošos parametrus. Kredītriska stratēģijas detalizācijas līmeni nosaka atbilstoši iestādes kredītu kopējam apmēram un biznesa modelim. Vēlamā~~Pieļaujamā~~ kredītriska līmeņa un citu kredītriska parametru noteikšana balstās uz iestādes spējas uzņemt kredītrisku novērtēšanas rezultātiem.

12. Iestāde nosaka galējo iespējamo kredītriska līmeni, kuru tā spēj absorbēt ar sev pieejamiem resursiem (risku kapacitāte), ņemot vērā citus iestādes darbībai piemītošos riskus, kas izriet no iestādes risku stratēģijas. Iestāde izstrādā, dokumentē un konsekventi piemēro metodoloģiju iestādes spējas uzņemt kredītrisku novērtēšanai, kurā nosaka izmantojamās metodes vai modeļus, kā arī to parametrus, pieņēmumus un aplēses. Ņemot vērā, ka iestādes spēja uzņemt kredītrisku ir atkarīga no iestādes rīcībā esošā kapitāla apmēra, kredītu kopējā apmēra un kredītu kvalitātes, kā arī no ienākumiem un izdevumiem, kas rodas no kredītriskam pakļautajām darbībām, metodoloģijā var izmantot šādu iestādes darbību raksturojošo rādītāju analīzi:

12.1. iepriekšējo gadu un plānotais kredītriska pašu kapitāla prasības lielums, kas noteikts saskaņā ar Regulas Nr. 575/2013 prasībām;

12.2. iepriekšējo gadu un plānotais kredītriska segšanai nepieciešamā kapitāla apmērs, kas noteikts saskaņā ar Latvijas Bankas noteikumu, kas nosaka kapitāla un likviditātes pietiekamības novērtēšanas procesa izveidi, prasībām;

12.3. iepriekšējo gadu un plānotie ienākumi un izdevumi, kas saistīti ar kredītrisku;

12.4. iepriekšējo gadu un plānotais kredītu kopējais apmērs;

12.5. dažādu scenāriju stresa testu rezultāti.

13. Kredītriska stratēģija nosaka vismaz:

13.1. kredītu veidus, kurus iestāde paredz piešķirt (piemēram, komerc kredīti, patēriņa kredīti, ar mājokļa hipotēku nodrošināti kredīti, kredīti, kuru aizņēmēja ienākumu valūta atšķiras no kredīta valūtas, t. sk. pret valūtas risku nenodrošināti kredīti), tautsaimniecības nozares, ģeogrāfisko izvietojumu, dažādu kredītu veidu pieļaujamo koncentrācijas līmeni, valūtu, termiņus un ienesīgumu;

13.2. ~~vēlamopieļaujamo~~ kredītriska līmeni un peļņu, kādu iestāde vēlas iegūt, uzņemoties attiecīgo kredītrisku;

- 13.3. kredītriska segšanai nepieciešamo kapitālu;
- 13.4. pamatprincipus kredītu klasifikācijai atbilstoši to kvalitātei;
- 13.5. kredītu vēlamo kvalitātes līmeni un kredītu kopējā apmēra palielinājumu vai samazinājumu;
- 13.6. paredzētās kredītriska mazināšanas metodes;
- 13.7. vides, sociālo un pārvaldības faktoru ietekmi uz kredītrisku un tākredītriska uzņemšanos un pārvaldīšanu.

14. Iestāde, izstrādājot kredītriska stratēģiju, ņem vērā noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas nolūkos noteikto klientu riska profilu. Iestādes iekšējie normatīvie dokumenti nosaka, kā iestāde pārvalda noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas risku, kas izriet no kredītu piešķiršanas un administrēšanas visā kredīta dzīves cikla laikā.

15. Izstrādājot kredītriska stratēģiju, iestāde izvērtē tās īstenošanai nepieciešamo darbinieku kvalifikāciju un pieejamību, kā arī vadības informācijas sistēmas un organizatoriskās struktūras iespējas šīs stratēģijas īstenošanai.

16. Iestāde nosaka un īsteno risku kultūru kredītriska pārvaldīšanas jomā saskaņā ar prasībām, kas noteiktas Latvijas Bankas noteikumos, kuri nosaka iestādes pārvaldības iekšējās kontroles sistēmas izveides prasības, un Eiropas Banku iestādes 2020. gada 29. maija pamatnostādņu Nr. EBA/GL/2020/06 "Pamatnostādnes par kredītu iniciēšanu un pārraudzību" (turpmāk arī – Pamatnostādnes Nr. EBA/GL/2020/06) 26.–29. punktā noteikto.

17. Iestāde izstrādā iekšējos normatīvos dokumentus atbilstoši tās lielumam, darbības raksturam un sarežģītībai, kā arī kredītriskam pakļauto riska darījumu apmēram un struktūrai un nodrošina to piemērošanai nepieciešamos resursus, t. sk. speciālistus ar atbilstošu kvalifikāciju un pieredzi kredītu piešķiršanas procesā, kredītriska pārvaldīšanā un kredītriska kontroles jomā.

18. Iestādes pienākums ir panākt, ka tās iekšējie normatīvie dokumenti kredītriska pārvaldīšanas jomā nodrošina kredītriska stratēģijas īstenošanu un nosaka pilnvaras un noteikumus efektīvai kredītu piešķiršanai, kredītu administrēšanai, kredītriskam pakļauto darījumu ar finanšu instrumentiem veikšanai, kredītriska identificēšanai, mērīšanai, novērtēšanai un uzkrājumu veidošanai, kredītu pārraudzībai, kredītu pārskatīšanai, NPL aktīvu pārvaldībai, kredītriska kontrolei un mazināšanai, kā arī ar kredītiem saistītu krāpšanas gadījumu noteikšanai. Iestāde izstrādā un dokumentē ar kredītriska pārvaldīšanu saistītos iekšējos normatīvos dokumentus saskaņā ar šo noteikumu pielikuma prasībām.

19. Iekšējie normatīvie dokumenti nosaka vismaz tikpat piesardzīgas prasības kā regulējošās prasības. Iestāde iekšējos normatīvajos dokumentos nosaka darbiniekiem pienākumu ziņot par atkāpēm no iestādē apstiprinātajām prasībām, kā arī ziņošanas kārtību par šādām atkāpēm.

20. Iestāde regulāri pārskata kredītriska pārvaldīšanas iekšējos normatīvos dokumentus, lai nodrošinātu to atbilstību iestādes biznesa modelim, darbības stratēģijai, makroekonomiskajai situācijai un nākotnes prognozēm, kā arī labākajai starptautiskajai praksei un mazinātu atšķirības starp zaudējumu aplēsēm un faktiskajiem zaudējumiem.

21. Iestāde atbilstoši tās vēlamajam kredītriska līmenim nosaka vēlamo kredītportfeļa struktūru (piemēram, pēc klientu profila, kredītu veida) un kredītu koncentrācijas limitus.

Iestāde izvērtē nepieciešamību darījumiem, uz kuriem attiecas tiesību aktos noteiktie ierobežojumi, noteikt zemāku iestādes iekšējo limitu.

22. Iestāde apvienogrupē divus vai vairākus klientus savstarpēji saistītu klientu grupā, kā arī izstrādā šo noteikumu ~~60.60.~~ punktā minēto procedūru savstarpēji saistītu klientu grupu identificēšanai saskaņā ar Komisijas 2023. gada 6. decembra deleģētajā regulā (ES) 2024/1728, ar ko Eiropas Parlamenta un Padomes regulu (ES) Nr. 575/2013 papildina attiecībā uz regulatīvajiem tehniskajiem standartiem, kuros precizē, kādos apstākļos ir izpildīti nosacījumi savstarpēji saistītu klientu grupu identificēšanai, un Eiropas Banku iestādes 20262018. gada 29. aprīļa pamatnostādņu23. februāra pamatnostādņēs Nr. EBA/GL/2017/15~~rev1~~ "Pamatnostādnes par savstarpēji saistītiem klientiem saskaņā ar Regulas (ES) Nr. 575/2013 4. panta 1. punkta 39. apakšpunktu" 5. sadaļā, 8. sadaļā un pielikumā(turpmāk arī — Pamatnostādnes Nr. EBA/GL/2017/15) noteiktajām prasībām. ~~Papildus iestāde ņem vērā, ka:~~

~~22.1. Pamatnostādņēs Nr. EBA/GL/2017/15 minētā atsauce uz Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 26. jūnija direktīvas 2013/34/ES par noteiktu veidu uzņēmumu gada finanšu pārskatiem, konsolidētajiem finanšu pārskatiem un saistītiem ziņojumiem, ar ko groza Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvu 2006/43/EK un atceļ Padomes direktīvas 78/660/EEK un 83/349/EEK, 22. panta 1. un 2. punktu ir saprotama kā atsauce uz Gada pārskatu un konsolidēto gada pārskatu likuma 61. pantu;~~

~~22.2. Pamatnostādņēs Nr. EBA/GL/2017/15 minētā atsauce uz Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 26. jūnija direktīvas 2013/34/ES par noteiktu veidu uzņēmumu gada finanšu pārskatiem, konsolidētajiem finanšu pārskatiem un saistītiem ziņojumiem, ar ko groza Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvu 2006/43/EK un atceļ Padomes direktīvas 78/660/EEK un 83/349/EEK, 23. pantu ir saprotama kā atsauce uz Gada pārskatu un konsolidēto gada pārskatu likuma 64., 65., 66., 67. un 68. pantu.~~

23. Noteiktos kredītu un citu kredītriskam pakļauto darījumu limitus un iestādes apstiprinātos standartizētos kredīta piešķiršanas noteikumus stingri ievēro, un tos nedrīkst pielāgot aizņēmēja vajadzībām. Ja iestādes politikās ārkārtas gadījumos paredzēta iespēja atkāpties no noteiktajiem limitiem, šo atkāpšanos apstiprina iestādes valde vai šim nolūkam pilnvarota komiteja.

24. Ja iestādes stratēģija paredz piešķirt kredītus aizņēmējiem, kuru finansiālais stāvoklis un kredītsaistību izpilde ir atkarīga no citas dalībvalsts vai ārvalsts ekonomiskās, sociālās vai politiskās situācijas, iestāde izstrādā, apstiprina un īsteno politikas un procedūras, lai identificētu un pārvaldītu valsts risku un pārveduma risku, kas ir valsts riska sastāvdaļa un ir saistīts ar aizņēmēja spēju nodrošināt savā rīcībā ārvalstu valūtu, lai pildītu saistības pret iestādi. Šādu politiku un procedūru nosacījumos ņem vērā attiecīgajā valstī pastāvošos ierobežojumus ārvalstu valūtā saņemto ienākumu izmantošanai.

25. Kredītu ar iestādi saistītām personām piešķiršanas noteikumi un līguma pārskatīšanas nosacījumi nedrīkst būt labvēlīgāki par to kredītu noteikumiem, kuri piešķirti vai pārskatīti ar iestādi nesaistītām personām līdzīgos apstākļos.

26. Pirms jauna finanšu pakalpojuma ieviešanas vai pirms iekļaušanās jaunā tirgū iestāde analizē ar šiem pakalpojumiem saistīto iespējamo kredītriska apmēru un tā ietekmi uz iestādes kredītriska segšanai nepieciešamo kapitālu. Iestāde izvērtē nepieciešamību izstrādāt jaunas šo finanšu pakalpojumu kredītriska pārvaldīšanas politikas un procedūras vai veikt grozījumus jau piemērojamajās politikās vai procedūrās. Minētās prasības attiecas ne tikai uz jaunajiem finanšu pakalpojumiem, bet arī uz tādiem esošajiem finanšu pakalpojumiem, kuru nosacījumi būtiski mainās.

27. Iestāde iekšējos normatīvajos dokumentos atbilstoši tās vēlamajam kredītriska līmenim (riska apetītei), darījumu apmēram un sarežģītībai nosaka, kuri darījumi ir uzskatāmi par darījumiem ar augstu sviras rādītāju, ievērojot Eiropas Centrālās bankas norādījumos par darījumiem ar augstu sviras rādītāju (*Guidance on leveraged transactions*) norādītos kritērijus un piemērojot tos atbilstoši iestādes darbības specifikai. Ja iestāde uzņemas šādus darījumus, tā piemēro Pamatnostādņu Nr. EBA/GL/2020/06 49.–52. punkta prasības.

3. Iestādes vadības atbildība kredītriska pārvaldīšanas jomā

28. Iestādes padome ir atbildīga par kredītriska pārvaldīšanu, un tā:

28.1. apstiprina kredītriska stratēģiju, kurā noteikts vēlamais pieļaujamais kredītriska līmenis un darbības mērķi, kurus iestāde plāno sasniegt, veicot kredītriskam pakļautās darbības;

28.2. apstiprina kredītriska stratēģijas īstenošanai svarīgākās politikas;

28.3. uzrauga un kontrolē, kā iestādes valde pārvalda iestādes darbībai piemītošo kredītrisku un vai šī darbība notiek saskaņā ar kredītriska stratēģiju un politikām;

28.4. nosaka, ka iestādes struktūrvienība, kas īsteno iekšējā audita funkciju, regulāri pārbauda un novērtē iestādes darbības atbilstību tās kredītriska stratēģijai, politikām un procedūrām un ziņo iestādes padomei par pārbaūžu rezultātiem;

28.5. nosaka informācijas apmaiņas kārtību starp iestādes padomi un valdi, piemēram, iestādes valde reizi ceturksnī iesniedz iestādes padomei ziņojumu par kredītriska pārvaldīšanu, kurā tā apkopo informāciju par kredītriska stratēģijā noteikto mērķu sasniegšanu, ziņo par stresa testu rezultātiem un nepieciešamības gadījumā iesniedz rīcības plānu kritisko situāciju pārvarēšanai;

28.6. nodrošina, ka iestādes atalgojuma politika nav pretrunā ar tās kredītriska stratēģiju un neveicina īstermiņa peļņas gūšanu, kas apdraud vidēja termiņa un ilgtermiņa mērķus, veicot kredītriskam pakļautus darījumus;

28.7. ~~(svītrots); regulāri, bet ne retāk kā reizi gadā, pamatojoties uz iestādes darbības finansiālajiem rezultātiem un darbības plāniem un ņemot vērā izmaiņas tiesību aktos, ekonomiskajā situācijā, tirgos, prognozēs, kā arī jaunu finanšu pakalpojumu ieviešanu, pārskata kredītriska stratēģiju un svarīgākās politikas un novērtē iestādes pašu kapitāla pietiekamību kredītriska, kuru tā uzņemas vai uzņemsies, segšanai;~~

28.8. uzrauga aktīvu kvalitātes novērtēšanas un uzkrājumu veidošanas procesu.

29. Iestādes valde ir atbildīga par iestādes padomes apstiprinātās kredītriska stratēģijas īstenošanu un kredītriska pārvaldīšanu, un tā:

29.1. nodrošina kredītriska pārvaldīšanas politiku un procedūru izstrādāšanu;

29.2. nodrošina iestādes kredītriska stratēģijā noteikto mērķu sasniegšanu un kredītriska pārvaldīšanas politiku un procedūru piemērošanu;

29.3. nosaka pilnvaru, pienākumu un atbildības par kredītriska pārvaldīšanu sadalījumu starp iestādes struktūrvienībām un atbildīgajiem darbiniekiem;

29.4. apstiprina stresa testēšanas kārtību, ~~scenārijus~~ un pārskatu par kredītriska stresa testu rezultātiem iesniegšanas kārtību, nosakot struktūrvienību vai darbiniekus, kas atbild par pārskatu sagatavošanu un iesniegšanu iestādes valdei, un kontrolē to savlaicīgumu;

29.5. nodrošina kredītu piešķiršanā un kredītriska pārvaldīšanā iesaistīto darbinieku informēšanu par kredītriska stratēģiju, politikām un procedūrām un atbildību par iestādes politiku un procedūru ievērošanu;

29.6. nodrošina tādu darbinieku piesaisti, kuru kvalifikācija atbilst veicamajiem pienākumiem kredītriska pārvaldīšanas jomā;

29.7. nodrošina, ka pastāvīgi tiek ievēroti kredītu piešķiršanas kritēriji un uzturēti augsti ētikas standarti, veicot kredītriska pārvaldīšanu;

29.8. apstiprina kredītu koncentrācijas limitus un nodrošina to ievērošanu;

29.9. regulāri izskata un izvērtē aktīvu kvalitātes vērtēšanas rezultātus un izveidoto uzkrājumu pietiekamību.

4. Vadības informācijas sistēma

30. Iestāde ievieš vadības informācijas sistēmu, kas ļauj kvantitatīvi noteikt kredītriska apmēru un nodrošina kvalitatīvu (uzticamu, precīzu, izsekojamo), detalizētu un savlaicīgu informāciju par pārvaldāmo kredītu portfeļu struktūru, par klientiem, t. sk. par klientu savstarpējo saistību, informāciju, kas nodrošina šo noteikumu 25. punktā minēto personu identificēšanu, informāciju par dažādu kredītu koncentrāciju lielumu un limitu ievērošanu, kā arī datus par vēsturiskajiem rezultātiem no kredītu atgūšanas un pārskatīšanas pasākumu piemērošanas (atgūšanas izmaksas, ilgums, faktiskā peļņa vai zaudējumi) pa kredītu veidiem.

31. Vadības informācijas sistēma nodrošina nepārtrauktu informāciju par kredītu, kredīta nodrošinājumu un to savstarpējo sasaisti visā kredīta dzīves cikla laikā. Iestāde var izmantot Eiropas Banku iestādes izstrādātās veidnes NPL aktīvu realizācijai otrreizējā tirgū kā nepieciešamo datu lauku piemēru.

32. Vadības informācijas sistēma nodrošina savlaicīgu informācijas sniegšanu attiecīgā līmeņa vadībai, ja koncentrācijas vai citi limiti ir pārsniegti.

33. Vadības informācijas sistēma nodrošina tādu informāciju, kas ļauj iestādes vadībai pienācīgi pārraudzīt kredītriska pārvaldīšanu visā kredīta dzīves cikla laikā, ieskaitot kredītriska segšanai nepieciešamā kapitāla uzturēšanu un stresa testu rezultātu izskatīšanu. Vadības informācijas sistēma ļauj laikus un ticami novērtēt gan kopējo iestādes kredītriska apmēru, gan arī dažādu portfeļu vai darbību kredītriska apmēru un spriest par minētā kredītriska apmēra atbilstību kredītriska stratēģijā noteiktajiem mērķiem.

34. Iestādes vadības informācijas sistēma nodrošina, ka visi kredītriska avoti (t.sk. tie, kas saistīti ar vides, sociālajiem un pārvaldības faktoriem) tiek identificēti, ņemot vērā arī makroekonomisko situāciju, kredītriska apmērs tiek mērīts un novērtēts un notiek kredītriska pārraudzība jebkura portfeļa, struktūrvienības, meitas sabiedrības, prudenciālās konsolidācijas grupas līmenī vai subkonsolidēti.

35. Iestāde izveido un atbilstoši dokumentē pārskatāmu komunikācijas un ziņošanas mehānismu, lai nodrošinātu iestādes vadībai, struktūrvienībām un darbiniekiem iespēju saņemt informāciju par kredītriska pārvaldīšanu, t. sk. kredītriska līmeņa izmaiņām, un paredzamo zaudējumu aprēķina salīdzinājumu ar faktiskajiem zaudējumiem, kredītriska mērīšanu, analīzi un pārraudzību un apmainīties ar to.

36. Iestāde kredītriska mērīšanā un pārvaldīšanā, t. sk. kredītu piešķiršanas procesā, pēc iespējas izmanto tos pašus datus, pieņēmumus, definīcijas un procesus, ko tā izmanto savu finanšu pārskatu posteņu vērtēšanā un budžeta veidošanā. Pirms ārēju vai iekšēju datu izmantošanas kredītriska pārvaldīšanā iestāde veic atbilstošas datu kvalitātes pārbaudes un pārliecinās par datu pareizību un atbilstību to izmantošanas mērķim.

5. Kredītu piešķiršana

5.1. Vispārīgās prasības

37. Iestāde nosaka un ievēro stingrus un skaidri definētus kredītu piešķiršanas kritērijus un limitus, kas nodrošina iestādes kredītriska politikas īstenošanu saskaņā ar kredītriska

stratēģiju un ir piemērojami, vērtējot plānotā riska darījuma ietekmi uz iestādes kredītrisku un spēju to absorbēt. Kredītu piešķiršanas kritērijus un limitus nosaka katram kredītēšanas mērķa tirgum, izsniedzamo kredītu veidam (t. sk. nenodrošinātiem kredītiem), mērķim un aizņēmēja kredīta atmaksas spējai (turpmāk – kredītspēja), t. sk. nosaka kredīta apmēra limitu attiecībā pret nodrošinājuma vērtību un pret aizņēmēja ienākumiem. Iestāde var izmantot Pamatnostādņu Nr. EBA/GL/2020/06 1. pielikumā minētos kredītu piešķiršanas kritērijus atbilstoši kredīta veidam.

38. Iestāde regulāri veic kredītu piešķiršanas kritēriju atbilstības un efektivitātes novērtējumu. Kredītu piešķiršanas procesa kvalitātes uzraudzību nodrošina arī struktūrvienības, kas īsteno biznesa funkcijas (*first line of defence*), saskaņā ar Latvijas Bankas noteikumos, kas nosaka iestādes pārvaldības iekšējās kontroles sistēmas izveides prasības, minētajiem risku pārvaldīšanas principiem.

39. Iestāde nodrošina, ka kredītriska vērtējums ietver aizņēmēja kredītspējas un kredītrisku mazinošo faktoru, t. sk. nodrošinājuma (ja tāds ir), novērtējumu. Nodrošinājuma esība neaizstāj aizņēmēja kredītspējas novērtējumu un tai nepieciešamās informācijas saņemšanu.

40. Nodrošinājums nav noteicošais kritērijs, pieņemot lēmumu par kredīta piešķiršanu, un to neuzskata par primāro kredīta atmaksas avotu, izņemot kredītus, kuriem līgumā ir paredzēta kredīta atmaksa no nodrošinājumā esošā īpašuma realizācijas vai iestāde ir saņēmusi likvīdu finanšu nodrošinājumu.

41. Iestāde nodrošina veiktā kredītspējas novērtējuma, kā arī lēmuma par kredīta piešķiršanu vai piešķiršanas atteikumu dokumentēšanu. Dokumentētie rezultāti ir pietiekami, lai pamatotu priekšlikumu apstiprināt vai noraidīt kredīta līguma slēgšanu.

42. Iestāde nosaka pieļaujamo maksimālo kredīta atmaksas termiņu dažādu veidu kredītiem, izņemot pārsnieguma kredītus, atjaunojamos kredītus, kredītlīnijas un norēķinu karšu kredītus vai līdzīgus produktus, kuru izsniegšanu un atmaksu nenosaka konkrēts iepriekš saskaņots atmaksas grafiks, kā arī to izsniegšana vai dzēšana ir iespējama visu līguma attiecību periodu noteikta limita ietvaros (turpmāk visi kopā – pārsnieguma kredīti).

43. Fiziskajai personai piešķirtā kredīta mājokļa iegādei maksimālais atmaksas termiņš ir 30 _gadu no līguma spēkā stāšanās datuma, bet patērīna kredīta (t. sk. finanšu līzinga darījumiem) maksimālais atmaksas termiņš ir septiņi 7 gadi no līguma spēkā stāšanās datuma. Ja iestāde veic atkārtotu aizņēmēja kredītspējas novērtējumu esošā kredīta mājokļa iegādei un patērīna kredīta (t.sk. finanšu līzinga) līguma ietvaros vai piešķir jaunu kredītu hipotekārās pārkreditēšanas procesa ietvaros, šajā punktā minētos termiņus var noteikt no jaunā vai grozītā kredīta līguma spēkā stāšanās dienas. -

44. Iestāde nosaka kredīta veidam un aizņēmēja specifikai atbilstošu kārtību, kādā tiek pieņemts lēmums par kredīta piešķiršanu un par to, kā aizņēmējs veic maksājumus, šā lēmuma pieņemšanai nepieciešamos dokumentus un informāciju, kā arī iestādes valdes, izveidoto komiteju (kredītkomitejas) un kredītu piešķiršanā iesaistīto darbinieku pilnvaras un atbildību kredītu piešķiršanā, t. sk. tādā kredītu piešķiršanā, kas notiek, izmantojot automatizētus lēmumu pieņemšanas procesus. Iestāde nosaka lēmuma par kredīta piešķiršanu maksimālo derīguma termiņu, kuru pārsniedzot atbildīgajiem darbiniekiem ir pienākums atjauninot lēmuma par kredīta piešķiršanu pieņemšanai nepieciešamo informāciju.

45. Iestāde nodrošina, ka darbinieki, kas pieņem lēmumu par kredīta piešķiršanu, kredīta līguma grozījumiem vai tā pirmstermiņa izbeigšanu, ir neatkarīgi un objektīvi, kā arī interešu konflikta situācijas tiek pārvaldītas atbilstoši Latvijas Bankas noteikumiem, kas nosaka iestādes ~~pārvaldības iekšējās kontroles~~ sistēmas izveides prasības. Iestādes darbinieks vai amatpersona nepiedalās lēmuma pieņemšanā par kredītu, ja:

45.1. viņam ar aizņēmēju ir personiskas vai profesionālas attiecības ārpus iestādes;

45.2. viņam ar aizņēmēju ir ekonomiskas vai cita rakstura attiecības, t. sk. tiešas vai netiešas, faktiskas vai iespējamās, finansiālas vai nefinansiālas;

45.3. aizņēmējam ir politiska rakstura ietekme vai politiska saikne ar viņu;

45.4. viņam ir interešu konflikts attiecībā uz kredīta nodrošinājumu vai tā novērtēšanu.

46. Iestāde nosaka kredītkomiteju darba organizācijas principus, t. sk. katra dalībnieka lomu un balsošanas kārtību. Ja iestāde risku direktoram piešķir veto tiesības lēmumu pieņemšanā, tā piemēro Pamatnostādņu Nr. EBA/GL/2020/06 69. punktu.

47. Ja iestāde piedalās sindicētā kredīta piešķiršanā, tā pirms lēmuma par kredīta piešķiršanu pieņemšanas neatkarīgi no galvenā sindicētā kredīta pārvaldītāja veiktās analīzes veic kredītriska un kredīta noteikumu analīzi.

48. Iestāde, izsniedzot kredītu, slēdz ar aizņēmēju līgumu, kurā norāda kredīta mērķi, apmēru, izsniegšanas un atmaksāšanas kārtību, procentu likmi un procentu aprēķināšanas kārtību, kredīta nodrošinājumu un citus nosacījumus. Iestāde slēdz līgumu ar aizņēmēju tikai tad, kad visi lēmumā par kredīta piešķiršanu noteiktie nosacījumi, kas izpildāmi pirms līguma noslēgšanas, ir izpildīti. Kredīta naudas līdzekļus izmaksā tikai pēc kredīta līgumā noteikto kredīta izsniegšanas nosacījumu izpildes. Ja iestāde un aizņēmējs vienojas par kredīta izsniegšanas nosacījumu grozījumiem, tad kredīta naudas līdzekļus izmaksā pēc attiecīgo grozīto nosacījumu izpildes.

49. Piešķirot kredītu, iestādei ir pienākums pirms kredīta līguma noslēgšanas iepazīstināt aizņēmēju ar patiesu un pilnīgu informāciju par visiem līguma nosacījumiem un riskiem, t. sk.:

49.1. ar aizņēmēja regulārā maksājuma, kas saistīts ar kredīta atmaksu, struktūru (kredīta pamatsumma un procentu maksājumi) un apmēru;

49.2. ja kredīta līgums ir ar mainīgo procentu likmi, brīdināt par riskiem, kas saistīti ar procentu likmju pieauguma ietekmi uz aizņēmēja veicamo kredītmaksājumu apmēru, sniedzot aprēķina piemērus, kas ilustrē, kā procentu likmes pieaugums var ietekmēt parāda apkalpošanas izdevumu apmēru;

49.3. ja kredīta valūta un aizņēmēja ienākumu valūta nesakrīt, brīdināt pret valūtas risku neapdrošinātu aizņēmēju par riskiem, kas saistīti ar minēto valūtu kursu iespējamām izmaiņām aizņēmējam nelabvēlīgā virzienā, un šādu izmaiņu ietekmi uz veicamo maksājumu apmēru salīdzinājumā ar situāciju, kad aizņēmēja ienākumu valūta sakrīt ar kredīta valūtu. Iestāde iepazīstina šādu aizņēmēju ar aprēķina piemēriem, kuri ilustrē, kā kredīta valūtas kursa izmaiņas var ietekmēt parāda apkalpošanas izdevumu apmēru un to attiecību pret aizņēmēja ienākumiem. Ja aizņēmēja ienākumu valūtas kurss ir piesaistīts kredīta valūtas kursam, iestāde skaidro valūtu piesaistes noteikumus;

49.4. ja aizņēmējs ir finanšu iestāde, apdrošināšanas sabiedrība vai cits finanšu tirgus dalībnieks, kuram ir pietiekamas zināšanas un pieredze finanšu risku pārvaldībā, iestāde var samazināt sniedzamās informācijas apjomu, ja aizņēmējs tam piekrīt.

50. Iestāde var izmantot ar tehnoloģijām saistītus automatizētus risinājumus (turpmāk – automatizēti risinājumi) aizņēmēja kredītspējas izvērtēšanā un lēmumu pieņemšanā par kredīta piešķiršanu aizņēmējam, ievērojot šādus nosacījumus:

- 50.1. iestāde paredz nosacījumus automatizētu risinājumu izmantošanas procesam, t. sk. nosaka produktus un limitus, kuriem atļauta automatizēta lēmumu pieņemšana, ņemot vērā iestādes automatizēto risinājumu iespēju robežas;
- 50.2. iestāde savās riska pārvaldības un kontroles sistēmās pienācīgi iekļauj riskus, kas saistīti ar automatizēto risinājumu izmantošanu, paredzot atbilstošus kontroles mehānismus to ierobežošanai, piemēram, agrīnās brīdināšanas kritērijus un kritērijus automatizētu risinājumu darbības apturēšanai;
- 50.3. modelis, ko iestāde izmanto automatizētajos risinājumos, atbilst tā piemērošanas mērķim;
- 50.4. iestāde pārlicinās par modeļa ievades datu kvalitāti, modeļa pamatā esošo pieņēmumu atbilstību un piemēroto metodoloģiju, spēj izskaidrot izmantoto automatizēto risinājumu pamatā esošo modeli un nodrošina tā izsekojamību un stabilitāti;
- 50.5. iestāde regulāri uzrauga automatizēto risinājumu darbības rezultātus un salīdzina to faktisko sniegumu ar modelēto sniegumu lēmumu pieņemšanas brīdī;
- 50.6. iestāde pienācīgi dokumentē un periodiski pārskata automatizētos procesus un modeļus;
- 50.7. iestāde nodrošina, ka iestādes valdei ir pietiekama izpratne par iestādes izmantotajiem automatizētajiem risinājumiem, to ierobežojumiem un ietekmi uz kredītu piešķiršanas procesu.

51. Iestādes riska profilu ietekmējošo amatu un citu darbinieku, kas ir iesaistīti kredītu piešķiršanā, atalgojuma politika, t. sk. atalgojuma mainīgās daļas noteikšanas principi, neveicina risku uzņemšanos ārpus iestādes stratēģijā noteiktā **vēlamāpieļaujamā** kredītriska līmeņa, iekļauj darba novērtēšanas kritērijus atbilstoši iestādes vēlmei uzņemties kredītrisku, kā arī ņem vērā interešu konfliktu, kas rodas, piesaistot darbinieku atalgojumu noteiktu apjomu pārdošanai.

5.2. Aizņēmēja kredībspējas novērtēšana

5.2.1. Vispārīgās prasības

52. Noteikumi nosaka minimālās prasības aizņēmēja kredībspējas vērtēšanai. Iestāde var piemērot arī stingrākas prasības.
53. Aizņēmēja ienākumus uzskata par galveno kredīta atmaksas resursu, savukārt nodrošinājums vai citi risku mazināšanas faktori nodrošina papildu aizsardzību.
54. Aizņēmēja kredībspējas vērtējums ietver vismaz šādas informācijas analīzi: kredīta mērķis, kredītņēmēja finanšu stāvoklis un tā noturība, kredīta atmaksas avoti, riski, ko aizņēmējs jau ir uzņēmis, risku kopējais apjoms un jutīgums pret pārmaiņām tautsaimniecībā, aizņēmēja līdzšinējā maksāšanas disciplīna, aizņēmēja finansiālā līdzdalība kredīta mērķa finansēšanā, kredīta nodrošinājums, t. sk. garantijas, kā arī – pēc iespējām – klimata pārmaiņu ietekme un ilgtspējas faktori. Kredībspējas vērtēšanā ņem vērā kredīta veidu, apmēru un sarežģītību. Iestāde var izmantot Pamatnostādņu Nr. EBA/GL/2020/06 2. pielikumā minēto informāciju un datus aizņēmēja kredībspējas izvērtēšanai atbilstoši kredīta veidam.
55. Iestāde izstrādā iekšējo kārtību par aizņēmēja kredībspējas novērtēšanai izmantojamās informācijas apjomu un detalizācijas pakāpi, ņemot vērā izsniedzamā kredīta apmēru un veidu. Ja aizņēmējs ir atzīstams par patērētāju Patērētāju tiesību aizsardzības likuma izpratnē, iestāde ņem vērā arī Patērētāju tiesību aizsardzības likumā noteiktās prasības. Aizņēmēja kredībspējas novērtēšanai izmantojamā informācija ietver datus par aizņēmēja

ienākumiem, saistībām un ar tām saistītiem maksājumiem, un tā ir pamats turpmākajam lēmumam par kredīta piešķiršanu.

56. Iestāde, kas piešķir vides ilgtspējīgus kredītus, t. i., kredītus, kuri tiek piešķirti ar mērķi finansēt vidi saudzējošu un ilgtspējīgu saimniecisko darbību, iekšējos normatīvajos dokumentos iestrādā šādu kredītu piešķiršanas un pārraudzības mehānismu atbilstoši Pamatnostādņu Nr. EBA/GL/2020/06 58. punkta prasībām.

57. Aizņēmēja kredībspējas novērtēšanai šo noteikumu 55. punktā minēto informāciju iegūst no aizņēmēja un iestādes iekšējiem un ārējiem avotiem (piemēram, Kredītu reģistra, kredītinformācijas birojiem, Valsts ieņēmumu dienesta, Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras un citiem avotiem).

58. Iestāde pieprasa aizņēmējam apliecināt kredīta pieteikumā sniegtās informācijas pareizību un pilnīgumu.

59. Iestāde iespēju robežās pārliecinās par aizņēmēja sniegtās informācijas pareizību un pilnīgumu. Iestāde nosaka kredītu pazīmes un rādītājus (kredīta veidu, apmēru, citus paaugstināta riska faktorus), kad kredībspējas un kredītriska novērtēšanā ir jāiesaista neatkarīgs eksperts vai iestādes struktūrvienība, kura īsteno riska pārvaldības risku kontroles funkciju.

60. Iestāde nosaka un aizņēmēja kredībspējas novērtēšanā ņem vērā aizņēmēja piederību savstarpēji saistītu klientu grupai vai personām, kuras saistītas ar iestādi. Lai noteiktu šo piederību, iestāde izstrādā procedūru ar iestādi saistītu personu un savstarpēji saistītu klientu grupu identificēšanai.

5.2.2. Patērētāju kredībspējas novērtēšana

61. Informācija par aizņēmēja, kas ir patērētājs, ienākumiem ir uzskatāma par pietiekamu, ja tā atbilst Patērētāju tiesību aizsardzības likuma un šo noteikumu prasībām.

62. Informācija par aizņēmēja, kas ir patērētājs, saistībām un ar tām saistītiem maksājumiem ir uzskatāma par pietiekamu, ja tā sniedz atbilstošu priekšstatu par šāda aizņēmēja mēneša maksājumu apmēru, ņemot vērā iekšējos un ārējos avotos pieejamo informāciju, kā arī aizņēmēja paša sniegto informāciju. Ja aizņēmēja norādītais saistību vai kredītmaksājumu apmērs mēnesī ir lielāks par to, kādu iestāde noteikusi, ņemot vērā iekšējos un ārējos avotos pieejamo informāciju, izvērtējot aizņēmēja kredībspēju, iestāde ņem vērā aizņēmēja norādīto informāciju.

63. Aizņēmēja, kas ir patērētājs, kredībspējas vērtējumā iestāde papildus kvalitatīviem rādītājiem izmanto arī vismaz šādus kvantitatīvos rādītājus:

63.1. parāda apkalpošanas izdevumu attiecības pret ienākumiem rādītāju (*debt service to income ratio*; turpmāk – DSTI rādītājs);

63.2. parāda attiecības pret gada ienākumiem rādītāju (*debt to income ratio*; turpmāk – DTI rādītājs);

63.3. kredīta apmēra attiecības pret nodrošinājuma vērtību rādītāju (*loan to value ratio*; turpmāk – LTV rādītājs).

64. Iestāde DSTI rādītāju aprēķina pēc šādas formulas:

$$DSTI = \frac{DS}{I}$$

kur:

DS – aizņēmēja kredītmaksājumu finanšu nozares iestādēm kopējais apmērs mēnesī;
I – aizņēmēja vidējie mēneša ienākumi.

65. Aprēķinot kredītmaksājumu finanšu nozares iestādēm kopējo apmēru mēnesī, iestāde ņem vērā šādus nosacījumus:

65.1. aprēķinā ņem vērā informāciju gan par kredītu, kuram aizņēmējs ir pieteicies, gan par aizņēmēja pārējiem kredītiem, ieskaitot arī piešķirtos un vēl neizmantotos kredītus, t. sk. pārsnieguma kredītiem, bet atskaitot kredītmaksājumus par parādsaistībām, kuras tiktu dzēstas plānotā kredīta piešķiršanas rezultātā;

65.2. kredītmaksājumu finanšu iestādēm kopējo apmēru veido pamatsummas atmaksa, procentu maksājumi, komisijas maksas un citi regulārie maksājumi, kas patērētājam jāmaksā saskaņā ar kreditēšanas līgumiem;

65.3. kredītmaksājumu finanšu iestādēm kopējais apmērs mēnesī tiek iegūts, summējot visu šā aizņēmēja kredītu kredītmaksājumu apmēru;

65.4. kredītmaksājuma noteikšanai iestāde izmanto visu savā rīcībā esošo informāciju, kas iegūta no šo noteikumu 57. punktā minētajiem avotiem;

65.5. iestāde var palielināt novērtējamā kredītmaksājuma apmēru, salīdzinot ar kredītmaksājuma apmēru atbilstoši aizņēmēja sniegtajai informācijai, ja iestāde to uzskata par pamatotu, balstoties uz iestādes iekšējo kārtību aizņēmēja kredītspējas novērtēšanai;

65.6. iestāde iekšējā kārtībā nosaka pietiekami konservatīvus pieņēmumus par citu finanšu iestāžu piešķirto kredītu procentu likmēm;

65.7. iestāde analizē aizņēmēja kredītspēju, ņemot vērā iespēju, ka mainīgā kredīta procentu likme var būtiski mainīties aizņēmējam nelabvēlīgā virzienā;

65.8. kredīta un aizņēmēja ienākumu valūtu nesakritības gadījumā iestāde aizņēmēja kredītspējas analizē papildus ņem vērā iespējamo valūtu kursu maiņu aizņēmējam nelabvēlīgā virzienā;

65.9. ja kredītmaksājumu periodiskums ir retāks nekā viena reize mēnesī (ik ceturksni, ik pusgadu, ik gadu vai cits), kredītmaksājumu apmēru mēnesī novērtē kā mēneša vidējo rādītāju atbilstošajam periodiskumam (piemēram, ceturkšņa maksājumu dalot ar trīs);

65.10. ja kredīta atmaksa tiek atlikta vai notiek termiņa beigās, kredītmaksājumu apmēru mēnesī novērtē kā mēneša vidējo rādītāju, kuru aprēķina, pieņemot, ka aizņēmēja atlikušās (neatmaksātās) saistības (t. sk. pamatsummas un procentu kopsomma) tiek atmaksātas vienādās daļās līdz galīgi noteiktajam saistību termiņa beigām;

65.11. pārsnieguma kredītam kredītmaksājumu apmēru mēnesī novērtē, dalot piešķirtā kredīta limita apmēru ar 48 (pieņēmums, ka šāda kredīta termiņš ir četri gadi);

65.12. iestādes iekšējā procedūrā kapitālsabiedrību, kuras saņēmušas licenci patērētāju kreditēšanas pakalpojumu sniegšanai, piešķirto pārsnieguma kredītu procentu likmes pieņem Patērētāju tiesību aizsardzības likumā noteiktajā kredīta kopējo izmaksu maksimālajā apmērā, bet pārējo kreditētāju piešķirto pārsnieguma kredītu procentu likmes pieņem ne mazākas kā Latvijas monetāro finanšu iestāžu mājsaimniecībām no jauna piešķirto atjaunojamo un pārsnieguma kredītu vai norēķinu kartes kredītu procentu likmes, kas publicētas Latvijas Bankas tīmekļvietnē;

65.13. kredītiem, kuri tiek piešķirti pa daļām piešķirtā kredītlimita ietvaros un kuru izsniegšanu un atmaksu nosaka konkrēts iepriekš saskaņots atmaksas grafiks (piemēram, būvniecības kredītiem), kredītmaksājumu apmēru mēnesī novērtē kā mēneša vidējo rādītāju, pamatojoties uz piešķirto kopējo kredītlimitu un pieņemot, ka aizņēmēja kredītsaistības (t. sk. pamatsummas un procentu kopsomma) tiek atmaksātas vienādās daļās līdz termiņa beigām.

66. Aprēķinot aizņēmēja vidējos mēneša ienākumus, iestāde ņem vērā šādus nosacījumus:

66.1. vidējie mēneša ienākumi pēc nodokļu un citu valstij veicamo un obligāto sociālo maksājumu nomaksas ir dokumentēti, pierādāmi un tādi, kurus iestāde atzīst par ilgtspējīgiem (piemēram, ņemot vērā aizņēmēja paredzamo pensionēšanās vecumu, terminēto darba līgumu, pašnodarbinātā statusu u. c.), balstoties uz datiem par vismaz sešiem pēdējiem mēnešiem, par kuriem ir pieejama informācija par aizņēmēja ienākumiem;

66.2. ienākumu pieaugumu nākotnē ņem vērā tikai tad, ja tam ir dokumentēts pamatojums;

66.3. iestāde atsevišķos gadījumos var noteikt vidējos mēneša ienākumus, ņemot vērā periodu, kas ir īsāks par sešiem mēnešiem (bet ne īsāks par trim mēnešiem), ja iestāde attiecīgā īsākā perioda ienākumus uzskata par noturīgiem un tam ir dokumentēts pamatojums.

67. Iestāde aprēķina DTI rādītāju pēc šādas formulas:

$$DTI = \frac{D}{I},$$

kur:

D – visas aizņēmēja parādsaistības pret finanšu nozares iestādēm un iespēju robežās arī pret nefinanšu sabiedrībām, ieskaitot kredītu, kuram aizņēmējs ir pieteicies, un piešķirtos, taču vēl neizmantotos kredītus, bet atskaitot parādsaistības, kuras tiktu dzēstas plānotā kredīta piešķiršanas rezultātā;

I – aizņēmēja gada ienākumi, kurus iegūst, reizinot saskaņā ar šo noteikumu 66. punkta prasībām aprēķinātos vidējos mēneša ienākumus ar 12.

68. LTV rādītāju, kas atspoguļo plānotā kredīta apmēra attiecību pret nodrošinājuma vērtību, aprēķina pēc šādas formulas:

$$LTV = \frac{L}{V},$$

kur:

L – plānotā kredīta apmērs;

V – nodrošinājuma vērtība.

69. Ja šo noteikumu 64. punktā minētais DSTI rādītājs pārsniedz 40 procentus vai šo noteikumu 67. punktā minētais DTI rādītājs pārsniedz koeficientu 6, aizņēmēja kredītspēja tiek vērtēta kā nepietiekama, un šādā gadījumā kredīta piešķiršana nav atļauta, izņemot gadījumus, kad kredīts tiek piešķirts saskaņā ar nosacījumiem, kas minēti šo noteikumu 71. punktā, vai kad aizņēmēja kredītspējas vērtējums liecina, ka viņš spēs atmaksāt kredītu, arī pastāvot augstākam DSTI rādītāja vai DTI rādītāja līmenim.

70. Atkāpes no šo noteikumu 69. un 71. punktā minētajiem ierobežojumiem un šo noteikumu 43. punktā minētajiem maksimālā termiņa ierobežojumiem, kā arī šo noteikumu 83. punktā minētajiem ierobežojumiem kalendārajā ceturksnī kopā nedrīkst pārsniegt 10 procentus no iestādes vai prudenciālās konsolidācijas grupas līmenī fiziskajām personām no jauna piešķirto kredītu apmēra (balstoties uz pēdējo pieejamo informāciju par iepriekšējo kalendāro ceturksni). Šīs atkāpes ir pieļaujamas, ja aizņēmēja kredītspējas vērtējums liecina, ka viņš spēs atmaksāt kredītu, arī pārsniedzot šajā punktā minētos ierobežojumus. Iestāde dokumentē atkāpes veidu un spēj izskaidrot risku mazinošos elementus katrā konkrētajā gadījumā, kurā piemērots minētais izņēmums. Atkāpes iestāde piemēro individuālā līmenī, ja tā nav pakļauta konsolidētajai uzraudzībai, vai konsolidācijas grupas līmenī vai subkonsolidēti, ja tā ir pakļauta konsolidētajai uzraudzībai.

71. Kredītiem, kas piešķirti tāda mājokļa iegādei, kuram ir pagaidu vai spēkā esoša A+, A, B vai C ēkas energoefektivitātes klase, kas piešķirta saskaņā ar nacionālajos normatīvajos aktos par ēku energosertifikāciju noteikto, var tikt piemērots šo noteikumu 64. punktā minētais DSTI rādītājs, kas nepārsniedz 45 procentus, un šo noteikumu 67. punktā minētais DTI rādītājs, kas nepārsniedz koeficientu 8.

72. Iestāde nepiemēro šo noteikumu 43. punktā, kā arī 69. un 71. punktā minētās maksimālā kredīta termiņa, DSTI rādītāja un DTI rādītāja prasības pārskatītiem aktīviem un gadījumos, kas saskaņā ar Patērētāju tiesību aizsardzības likumu noteikti kā izņēmumi, uz kuriem neattiecinā iestādes pienākumu izvērtēt patērētāja spēju atmaksāt kredītu.

73. Ja pēc kredīta termiņa beigām aizņēmēja kredītsaistības ir ienākumus nenesoša kredīta statusā (piemēram, kredīti piedziņas procesā), jauna kredīta piešķiršana aizņēmējam ir aizliegta, ja vien tā netiek veikta pārskatīšanas pasākumu ietvaros atbilstoši šo noteikumu 7. nodaļai.

74. Iestāde vērtē kredīta garantijas (ja tāda ir) efektivitāti, tās realizēšanas iespējas un tam nepieciešamo laiku.

75. Aizņēmēja kredītspēju un galvnieka spēju izpildīt no galvojuma līguma izrietošās saistības vērtē atsevišķi.

76. Ja kredīts tiek piešķirts aizņēmējam, kurš vienlaikus ir galvnieks par citām saistībām, viņa DSTI rādītāja un DTI rādītāja aprēķinā ņem vērā arī viņa sniegtos galvojumus (t. sk. galvojumus juridiskajai personai) vismaz 50 procentu apmērā no atlikušā saistību, par kurām sniegts galvojums, apmēra.

77. Vērtējot patērētāja kreditēšanas līguma galvnieka, kas nav saimnieciskās darbības veicējs, spēju izpildīt no galvojuma līguma izrietošās saistības, iestāde:

77.1. galvniekam, kas sniedz galvojumu, piemēro šo noteikumu 43. punktā, kā arī 69. un 71. punktā minētās prasības, aprēķinā ietverot gan galvojuma saistības, par kurām tiek slēgts līgums, gan atlikušās citas esošās galvojuma saistības – abas vismaz 50 procentu apmērā;

77.2. galvojuma līgumā nosaka katra iesaistītā galvnieka galvojuma apmēru;

77.3. ja kredītam tiek piesaistīti vairāki galvnieki, šo galvnieku DSTI rādītāja un DTI rādītāja vērtējumā viņu ienākumus un kredītmaksājumus var summēt;

77.4. var piemērot atkāpi no šo noteikumu 76. punktā un 77.1. apakšpunktā paredzētā galvojuma saistību apmēra ierobežojuma, ja galvojuma līgumā ir paredzēts cits galvojuma saistību apmērs.

78. Ja juridiski saistoša ir aizņēmēju solidārā atbildība, tad DSTI rādītāja un DTI rādītāja vērtējumā var summēt aizņēmēju ienākumus un kredītmaksājumus. Iestāde izstrādā kārtību, kā DSTI rādītāja un DTI rādītāja aprēķinā tiek ietverta aizņēmēju dažāda atbildība saistību segšanā, ja tāda ir paredzēta kredīta līgumā.

79. Ja kāds no solidārajiem aizņēmējiem pēc kopējo parādsaistību uzņemšanās vēlas ņemt jaunu kredītu, kredītspējas vērtēšanā iestāde var:

79.1. atkārtoti vērtēt visu solidāro aizņēmēju kredītspēju kopā, balstoties uz aktuālajiem datiem par viņu ienākumiem, kredītmaksājumiem un galvojumiem;

79.2. vērtēt konkrētā aizņēmēja individuālo kredībspēju, balstoties uz aktuālajiem datiem par viņa ienākumiem, kredītmaksājumiem un galvojumiem, pieņemot, ka esošās kopējās (solidārās) kredītsaistības un mēneša maksājums tiek dalīts ar aizņēmēju skaitu (piemēram, ja ir pamata aizņēmējs un viens solidārais aizņēmējs, kredītsaistības tiek dalītas ar divi), ja no saistītajiem līgumiem neizriet cita aizņēmēju atbildība.

80. Iestāde analizē aizņēmēja, kas ir patērētājs, ienākumu stabilitāti, t. sk. aizņēmēja ienākumu avota tautsaimniecības nozares vai ģeogrāfiskā reģiona attīstību. Iestāde nosaka stingrākas prasības kredīta piešķiršanai aizņēmējam ar augstāku kredītrisku, t. sk. stingrāka DTI rādītāja, DSTI rādītāja vai LTV rādītāja limita piemērošanu aizņēmējam, kura ienākumi ir svārstīgi vai nepastāvīgi vai kura ienākumu valūta atšķiras no kredīta valūtas.

81. Iestāde analizē aizņēmēja, kas ir patērētājs, regulāros izdevumus, kas nav saistīti ar parāda atmaksu (piemēram, īres maksa, komunālie maksājumi, izdevumi par apgādībā esošām personām, nomas vai līzinga maksa par līgumu, kurā pienākums vai iespēja iegādāties līguma priekšmetu patērētājam nav noteikti ne pašā līgumā, ne kādā citā atsevišķā līgumā u.-c.), un ņem tos vērā, vērtējot aizņēmēja kredībspēju. Šo izdevumu noteikšanai iestāde izstrādā savu metodiku un aprēķinus.

82. Iestāde vērtē, cik lielā mērā aizņēmēja, kas ir patērētājs, risks ir atkarīgs no deklarētajiem ienākumiem, ko rada nekustamais īpašums (piemēram, ienākumi no nekustamā īpašuma izīrēšanas vai citi ienākumi, kas izriet no aizņēmēja darbības ar nekustamo īpašumu), un cik – no esošās aizņēmēja spējas atmaksāt parādu no citiem avotiem. Ja, izvērtējot aizņēmēja kredībspēju, kopējos aprēķinātajos aizņēmēja ienākumos deklarētie ienākumi no nekustamā īpašuma veido būtisku īpatsvaru, tad iestāde piesardzīgi piemēro šādu ienākumu riskam atbilstošu LTV rādītāju.

5.2.3. Fizisko personu, kuras aizņemas tādas saimnieciskās darbības veikšanai, kas izriet no darbībām ar nekustamo īpašumu, kredītspējas novērtēšana

83. Iestāde nosaka kārtību kredītu piešķiršanai fiziskajai personai mājokļa iegādei ar saimnieciskās darbības mērķi to izīrēt (*buy-to-let*) vai citādā veidā gūt ienākumus, kas izriet no aizņēmēja darbības ar nekustamo īpašumu, ņemot vērā Pamatnostādņu Nr. EBA/GL/2020/06 111.–113. punktā noteikto. Kredīta summa šādiem kredītiem nevar pārsniegt 70 procentus no šā kredīta nodrošinājuma – nekustamā īpašuma – tirgus vērtības. Iestāde piesardzīgi vērtē šāda aizņēmēja ienākumus un pārliecinās, ka prognozējamie ienākumi no finansējamā nekustamā īpašuma neveido visus plānotos kredītmaksājumus.

5.2.4. Juridisko personu kredītspējas novērtēšana

84. Iestāde piemēro šo noteikumu 84.–90. punktu atbilstoši kredīta veidam, apmēram un darījuma sarežģītībai.

85. Izvērtējot mikrouzņēmuma vai mazā uzņēmuma kredītspēju, iestāde piemēro Pamatnostādņu Nr. EBA/GL/2020/06 121.–140. punkta prasības.

86. Izvērtējot vidējā vai lielā uzņēmuma kredītspēju, iestāde piemēro Pamatnostādņu Nr. EBA/GL/2020/06 144.–167. punkta prasības.

87. Ja iestāde piešķir kredītu juridiskajai personai komerciālā nekustamā īpašuma (atbilstoši Eiropas Sistēmisko risku kolēģijas 2016. gada 31. oktobra ieteikuma ESRK/2016/14 par nekustamā īpašuma datu nepilnību novēršanu 2. iedaļas 1. punkta

4. apakšpunktam) finansēšanai, iestāde papildus šo noteikumu 85. vai 86. punkta prasībām aizņēmēja kredīspējas izvērtēšanā piemēro arī Pamatnostādņu Nr. EBA/GL/2020/06 169.–174. punkta prasības. Ja komerciālais nekustamais īpašums tiek iegādāts aizņēmēja paša komercdarbības veikšanai, iestāde piemēro tikai šo noteikumu 85. vai 86. punkta prasības.

88. Ja iestāde piešķir kredītu juridiskajai personai nekustamā īpašuma attīstīšanai, iestāde papildus šo noteikumu 85. vai 86. punkta prasībām aizņēmēja kredīspējas izvērtēšanā piemēro arī Pamatnostādņu Nr. EBA/GL/2020/06 176.–181. punkta prasības.

89. Ja iestāde piešķir kredītu juridiskajai personai kuģa vai atkrastes iekārtu būvniecībai, iegādei vai darbībai, iestāde papildus šo noteikumu 85. vai 86. punkta prasībām aizņēmēja kredīspējas izvērtēšanā piemēro arī Pamatnostādņu Nr. EBA/GL/2020/06 184.–186. punkta prasības.

90. Ja iestāde piešķir kredītu juridiskajai personai projekta finansēšanai, iestāde papildus šo noteikumu 85. vai 86. punkta prasībām aizņēmēja kredīspējas izvērtēšanā piemēro arī Pamatnostādņu Nr. EBA/GL/2020/06 188.–192. punkta prasības.

5.3. Kredīta cenas noteikšana

91. Iestāde nosaka kredīta cenas noteikšanas principus un kārtību, ņemot vērā iestādes vēlamo kredītriska līmeni un attīstības stratēģijā paredzētos peļņas rādītājus. Cenu nosaka atbilstoši kredīta un aizņēmēja veidam, ietverot tajā visus kredīta cenas noteikšanas elementus un tādējādi nodrošinot iespēju pamatot lēmumu par kredīta cenu. Iestāde nosaka lēmuma par kredīta cenu pieņemšanas mehānismu un norīko atbildīgos darbiniekus, kas to uztur un atjaunina, kā arī uzrauga kredīta cenas atbilstību uzņemtajam riskam.

92. Pieņemot lēmumu par kredīta nosacījumiem, iestāde samēro ar katru kredītu saistītos riskus un paredzamos ieguvumus, ņemot vērā kapitāla un resursu izmaksas, nodrošinājuma un ierobežojošo nosacījumu esību, kā arī aizņēmēja ienākumu un izsniedzamā kredīta valūtas sakritību.

93. Kredīta cenu nosaka tā, lai segtu visas ar kredītu saistītās izmaksas, ko iestāde paredz līdz nākamajam pārcenošanas datumam vai kredīta termiņa beigām, t. sk. kapitāla un resursu izmaksas, uz kredītu attiecināmās pamatdarbības, administratīvās un citas izmaksas un kredītriska izmaksas viendabīgām grupām, ko aprēķina, balstoties uz iestādes vēsturiskajiem kredītaudējumiem šādiem kredītiem, kā arī konkurenci un situāciju tirgū. Lai noteiktu kredīta cenu un mērītu rentabilitāti, iestāde var piemērot Pamatnostādņu Nr. EBA/GL/2020/06 203. punktā minētos snieguma rādītājus. Ja iestāde piešķir nozīmīgus kredītus par cenu, kas nesedz iestādes izmaksas, šādus darījumus atbilstoši pamato un par šādiem gadījumiem lemj atbilstoši iekšējos normatīvajos dokumentos noteiktajai kārtībai.

94. Iestāde var noteikt atšķirīgus cenas noteikšanas principus kredītiem, kas piešķirti īpašu programmu ietvaros (piemēram, ar attīstības finanšu institūciju atbalstu piešķirtajiem kredītiem, studiju un studējošo kredītiem).

5.4. Nodrošinājuma novērtēšana

95. Iestāde nodrošina, ka kredīta piešķiršanas brīdī tās rīcībā ir aktuāls nodrošinājuma vērtējums. Iestāde analizē nodrošinājuma esību, piemērotību un pietiekamību, ņemot vērā

kredītu piešķiršanas politikā noteikto LTV rādītāju, kā arī nodrošinājuma atsavināšanas vai izmantošanas iespējas saskaņā ar dažādiem scenārijiem.

96. Iestāde nosaka, kādi nodrošinājuma veidi ir piemēroti attiecīgo kredītu piešķiršanai un kādas nodrošinājuma novērtēšanas pieejas vērtētājam jāizmanto. Iestāde nodrošina, ka šīs pieejas ir piesardzīgas, samērīgas ar nodrošinājuma veidu un vērtību un atbilst iestādes kredītriska stratēģijai un citiem iestādes iekšējiem normatīvajiem dokumentiem.

97. Lai atzītu nodrošinājumu par piemērotu, iestāde pārbauda tā tiesiskos nosacījumus, pārliecinoties par nodrošinājuma atsavināšanas (pārņemšanas, pārdošanas) iespējām, apdrošināšanas izmantošanas iespējām un citiem nosacījumiem.

98. Iestāde nodrošinājumā esošo nekustamo īpašumu kredīta piešķiršanas brīdī novērtē ar pilna apmeklējuma pieeju, apsekojot īpašumu no iekšpuses un ārpusēs (*full valuation*). Atkāpjoties no minētā, iestāde var noteikt sliksni, kad tā nepiemēro pilna apmeklējuma pieeju, ņemot vērā nodrošinājumā esošā nekustamā īpašuma veidu (piemēram, lauksaimniecības zeme un meža zeme), piešķirtā kredīta veidu, apmēru un sarežģītību, LTV rādītāju un uzticamas informācijas pieejamību no ārējiem avotiem.

99. Ja iestāde pārkreditē kredītsaistības no citas iestādes vai finanšu iestādes, iestāde savos iekšējos normatīvajos dokumentos nosaka kritērijus, kad tā no aizņēmēja pieprasa jaunu nodrošinājuma novērtējumu, ņemot vērā kredīta apmēru, LTV rādītāju un uzticamas informācijas pieejamību no ārējiem avotiem.

100. Ja iestāde piemēro attīstītos statistiskos nodrošinājuma vērtēšanas modeļus (*advanced statistical models*), novērtējot nodrošinājuma vērtību kredīta piešķiršanas brīdī, iestāde tos piemēro tikai atbilstoši Pamatnostādņu Nr. EBA/GL/2020/06 210. punktam.

101. Nodrošinājuma novērtēšanu veic vērtētājs, kas atbilst šo noteikumu 107.–109. punktā noteiktajiem kritērijiem.

102. Iestāde, novērtējot nodrošinājumu, pēc iespējas ņem vērā vides, sociālo un pārvaldības faktoru, t. sk. fizisko ~~risku~~ un pārejas vides risku, ietekmi uz nodrošinājuma vērtību.

103. Iestāde nodrošina, ka nodrošinājumā esošā nekustamā īpašuma vērtējums tiek pienācīgi dokumentēts un satur skaidru, objektīvu un pārredzamu informāciju par novērtēšanas procesu, īpašuma parametriem un elementiem, kas ietekmē īpašuma vērtību, un ietver vismaz:

103.1. novērtēšanas pasūtītāju, uzdevumu un mērķi;

103.2. pieejas, metodiku, galvenos parametrus un pieņēmumus, kas izmantoti vērtības noteikšanai;

103.3. nodrošinājuma aprakstu, t. sk. tā pašreizējo pielietojumu, labāko un efektīvāko izmantošanas veidu (vai ir specifisks pielietojums un vai ir iespējams ekonomiski pamatoti to piemērot tirgus vajadzībām), nekustamā īpašuma veidu, tehnisko stāvokli, kā arī tā vecumu;

103.4. nekustamā īpašuma atrašanās vietu, aprakstu par nekustamā īpašuma tirgus apstākļiem un likviditāti. Ja vērtējumu sagatavo iekšējais vērtētājs un iestāde regulāri veic attiecīgā veida nekustamo īpašumu tirgus analīzi, vērtējums var neietvert aprakstu par nekustamā īpašuma tirgus apstākļiem un likviditāti;

103.5. nodrošinājuma tiesiskos nosacījumus (nekustamā īpašuma īpašumtiesības, apgrūtinājumus un citus tiesiskos nosacījumus);

103.6. informāciju par visiem zināmiem apstākļiem, kas var ietekmēt nekustamā īpašuma vērtību, t. sk. faktoriem, kas ietekmē īpašuma vērtības nenoteiktību.

104. Iestāde kritiski izvērtē nekustamā īpašuma vērtētāju sniegto vērtējumu kvalitāti, pievēršot uzmanību vērtētāju pieņēmumiem un vērtējuma nosacījumiem, pārliedzinoties, ka vērtētāja izmantotā vērtēšanas pieeja un pieņēmumi ir piesardzīgi un skaidri saprotami un tirgus vērtības noteikšanai izmantotie nekustamie īpašumi darījumu cenu salīdzināšanai ir atbilstoši izvēlēti.

105. Kustamā īpašuma nodrošinājuma novērtēšanai iestāde piemēro Pamatnostādņu Nr. EBA/GL/2020/06 215.–220. punkta prasības atbilstoši kustamā īpašuma veidam, vērtībai un novērtēšanas sarežģītībai.

106. Ja kredīts ir nodrošināts ar kredītiestādē izvietotu noguldījumu, iestāde pārliedzinās, ka nav šķēršļu prasību un saistību savstarpējam ieskaitam arī tad, ja tiktu sāktu nodrošinājuma devēja maksātnespējas procedūra. Ja darījums (darījumu kopsumma) ir būtisks un pakļauts vairākām jurisdikcijām, iestāde nodrošina juridisku atzinumu par prasību un saistību savstarpējā ieskaita iespēju.

5.5. Prasības nodrošinājuma vērtētājiem

107. Nekustamo un kustamo īpašumu vērtēšanu veic neatkarīgs sertificēts iekšējais vai ārējais vērtētājs saskaņā ar Latvijas īpašuma vērtēšanas standartiem, Eiropas īpašuma vērtēšanas standartiem vai starptautiskajiem īpašuma vērtēšanas standartiem. Izņēmuma gadījumos kredītu piešķiršanas procesā juridiskajām personām un ienākumus nesošu kredītu pārraudzībā iestāde var izmantot vērtētāju, kurš nav sertificēts. Iestāde nosaka savu pieeju iekšējos normatīvajos dokumentos, ņemot vērā nodrošinājumā esošā īpašuma veidu, tirgus praksi, kā arī pietiekamu iekšējo vai ārējo vērtētāju pieredzi un zināšanas.

108. Iestāde apstiprina savu iekšējo un ārējo vērtētāju sarakstu un pārliedzinās, ka tur iekļauto vērtētāju pieredze un zināšanas aptver tos tirgus un nozares, kur iestāde izsniedz kredītus ar nodrošinājumu, un nodrošina tur iekļauto vērtētāju atbilstību šādiem kritērijiem:

108.1. vērtētājs nav iesaistīts kredītu lēmumu pieņemšanas procesā;

108.2. vērtētāja atlīdzība nav piesaistīta novērtējuma rezultātam vai nekustamā īpašuma vērtībai;

108.3. vērtētājs iesniedz objektīvu, pietiekami pamatotu un skaidru vērtējuma ziņojumu, kas atbilst vērtējamā objekta faktiskajam stāvoklim.

109. Iestāde, paredzot līgumā atbilstošus nosacījumus, nodrošina, ka vērtētājs, kas veic attiecīgā īpašuma novērtēšanu, un viņa pirmās pakāpes radnieki atbilst šādiem nosacījumiem:

109.1. viņi nav iesaistīti kredīta pieteikuma izskatīšanā, kredīta piešķiršanā vai administrēšanā;

109.2. viņu lēmumu neietekmē aizņēmēja kredītpēja;

109.3. viņiem nav interešu konflikta saistībā ar novērtējamo īpašumu, novērtēšanas procesu un novērtēšanas rezultātu;

109.4. viņi nav ar nekustamā īpašuma pircēju vai pārdevēju saistītas personas.

110. Iestāde pārliedzinās viena vērtētāja veikto vērtējumu koncentrācijas līmeni un iespēju robežās diversificē vērtētājus, lai novērstu pārmērīgu paļaušanos uz viena vērtētāja sniegtajiem vērtējumiem.

111. Iestāde iekšējos normatīvajos dokumentos nosaka, cik reižu pēc kārtas viens vērtētājs var veikt katra nekustamā īpašuma vērtēšanu ienākumus nesošiem (*performing*) kredītiem. Pēc tam iestāde iespēju robežās veic vērtētāju rotāciju. Ja iestādei nav iespējas nodrošināt vērtētāju rotāciju, iestāde pamato esošā vērtētāja saglabāšanu arī nākamajos periodos.

112. Veicot nekustamā īpašuma, kurš kalpo kā nodrošinājums ienākumus nesošiem kredītiem, pārraudzību, iestāde papildus piemēro šo noteikumu 6.3. apakšnodaļas prasības.

6. Kredītu administrēšana un pārraudzība

113. Iestāde veic kredītu nepārtrauktu pārraudzību, kas ietver informācijas sistēmu un kredītlietu uzturēšanu, paziņojumu un nepieciešamo dokumentu sagatavošanu un nosūtīšanu.

114. Iestāde izveido un ievieš tādu kredītu pārraudzības sistēmu, kas nodrošina:

114.1. efektīvu dokumentācijas, līgumu noteikumu, ierobežojošo nosacījumu un nodrošinājuma pārraudzību;

114.2. informācijas sistēmās (t. sk. vadības informācijas sistēmā) sniegtās informācijas precizitāti un savlaicīgumu;

114.3. pienākumu dalīšanas principa ievērošanu, nodrošinot, ka svarīgāko dokumentu oriģinālu glabāšanu, resursu pārskaitīšanu un informācijas ievadišanu iestādes datubāzē veic dažādi darbinieki;

114.4. likumu un citu normatīvo aktu prasību, kā arī iestādes iekšējo normatīvo dokumentu prasību ievērošanu;

114.5. kredītņēmumu pieņemšanas pārskatāmību, ļaujot identificēt atkāpes no kredītpolitikas un lēmumus, kuri nodoti lēmuma pieņemšanai augstākā līmenī.

6.1. Kredītlietas uzturēšana

115. Iestāde pastāvīgi pārbauda un kredītlietā (t. sk. elektroniskajos datu nesējos) dokumentē aizņēmēja spēju pildīt līgumā noteiktās saistības. Iestāde nodrošina, ka kredītlieta satur visu informāciju, kas nepieciešama aizņēmēja pašreizējā finansiālā stāvokļa novērtēšanai un pieņemto lēmumu un kredītvēstures pārskatāmībai (piemēram, kārtējie finanšu pārskati un to analīze, aizņēmēja ienākumu esību un apmēru apliecinājoši dokumenti, no trešām personām (piemēram, revidentiem, nodokļu konsultantiem) iegūto informāciju par aizņēmēja finanšu stāvokli un kredīta izmantošanu līgumā paredzētajam mērķim apliecinājoši dokumenti, kredīta novērtēšanas dokumentācija, iekšējie ziņojumi iestādes vadībai, sarakste ar kredītņēmēju, aizņēmēja vai nodrošinājuma apsekošanas ziņojumi, nodrošinājuma novērtējums un vērtības monitoringa rezultāti vai atsauce uz dokumentu vai citu informācijas nesēju, kurā tie tiek glabāti).

6.2. Kredītu kvalitātes pārraudzība

116. Iestāde izveido un ievieš individuālo kredītu vai kredītu portfeļu kvalitātes pārraudzības sistēmu kredītu kvalitātes nepārtrauktai vērtēšanai.

117. Kredītu kvalitātes pārraudzības sistēma nodrošina, ka:

117.1. iestāde izprot aizņēmēju pašreizējo un paredzamo finansiālo stāvokli un kredītspēju;

117.2. tiek ievēroti līgumu nosacījumi, t. sk. nosacījums, ka piešķirtais kredīts tiek izmantots līgumā noteiktajam mērķim, un kredīta izmaksa notiek saskaņā ar līguma nosacījumiem;

117.3. iestāde seko līdz līgumā noteikto rādītāju un īpašo nosacījumu (*covenants*) izpildei, ievērojot Pamatnostādņu Nr. EBA/GL/2020/06 266.–268. punkta prasības;

117.4. iestāde piemēro Pamatnostādņu Nr. EBA/GL/2020/06 257.–265. punkta prasības aizņēmējiem, kas atbilst vidējā un lielā uzņēmuma definīcijai;

117.5. nodrošinājuma pietiekamība tiek vērtēta, ņemot vērā izmaiņas tirgū un tā attīstības tendences;

117.6. iestāde atbilstoši reaģē uz agrīnās brīdināšanas sistēmas signāliem par kredītu kvalitātes pasliktināšanos;

117.7. iestāde veic aizņēmēja situācijai piemērotus un ilgtspējīgus kredīta līgumu pārskatīšanas pasākumus;

117.8. iestāde veic iekšējos normatīvajos dokumentos noteiktās darbības, lai nodrošinātu kredītu, kuru kvalitāte būtiski pasliktinājusies, atveseļošanu vai atgūšanu, piemēram, aizņēmēja problēmu papildu analīzi, pastiprinātu aizņēmēja norēķinu konta kontroli, kredīta un nodrošinājuma dokumentācijas revidēšanu, korektīvo pasākumu plāna izstrādi.

118. Ja iestāde piedalās sindicētā kredīta darījumā, tā piemēro Pamatnostādņu Nr. EBA/GL/2020/06 256. punkta prasības.

119. Iestāde iekšējos normatīvajos dokumentos nosaka:

119.1. atbildības sadalījumu starp struktūrvienībām, t. sk. struktūrvienību, kura īsteno iekšējās kontroles funkciju, kredītriska pārvaldīšanai visā kredīta dzīves cikla laikā;

119.2. kritērijus un rādītājus, kuriem iestājoties kredīta pārraudzība no biznesa struktūrvienībām tiek nodota struktūrvienībām, kas nodarbojas ar pārskatītu vai NPL aktīvu pārvaldīšanu;

119.3. lēmumu par kredīta statusa maiņu pieņemšanas mehānismu.

120. Iestādes vadība nosaka darbiniekus un struktūrvienības, kas ir atbildīgas par individuālo kredītu un kredītu portfeļu kvalitātes pārraudzību, kā arī nodrošinājumu vai garantiju sniedzēju kvalitātes pārraudzību. Iestādes valde, nosakot darbinieku pienākumus, ņem vērā iespējamo interešu konfliktu, īpaši darbiniekiem, kuru darbības rezultātu novērtējums atkarīgs no tādiem kritērijiem kā kredītu kopējais apmērs, kredītu vai kredītportfeļa kvalitāte vai īstermiņa ienesīgums vai nodrošinājuma novērtēšanas rezultāts.

121. Kredītriska pārraudzībā, t. sk. nodrošinājuma pārraudzībā un novērtēšanā, iesaistīto darbinieku atalgojums nedrīkst būt atkarīgs no šo noteikumu 120. punktā minētajiem kritērijiem. Iestāde nodrošina, ka tās atalgojuma politika veicina kredītu efektīvu pārraudzību un motivē iestādes darbiniekus reaģēt uz pirmajiem kredītu kvalitātes pasliktināšanās signāliem, lai novērstu tālāku kredītu kvalitātes pasliktināšanos.

6.3. Nodrošinājuma pārraudzība

122. Iestāde izveido regulāru kredītu nekustamā īpašuma nodrošinājuma vērtības un likviditātes pārraudzības mehānismu visiem kredītiem, kuriem iestāde ir pieņēmusi nodrošinājumu. Iestāde regulāri atjaunina nekustamā īpašuma nodrošinājuma vērtību, veicot individuālu aktīva vērtības atjaunināšanu vai piemērojot aktīva vērtības indeksāciju vai citas statistiskās metodes.

123. Iestāde iekšējos normatīvajos dokumentos nosaka nekustamā īpašuma nodrošinājuma pārraudzības biežumu un pieejas atbilstoši nekustamā īpašuma veidam,

vērtībai un novērtēšanas sarežģītībai, ņemot vērā Pamatnostādņu Nr. EBA/GL/2020/06 221.–222. punkta un 225.–226. punkta prasības, un papildus nosaka, kā iestāde veic nekustamā īpašuma vērtības atjaunināšanu, norādot vērtības atjaunināšanas pieejas dažādiem nekustamā īpašuma veidiem.

124. Iestāde nodrošina, ka izmantotā nekustamā īpašuma nodrošinājuma pārvērtēšanas pieeja vai dažādu pieeju kombinācija ir piesardzīga un samērojama ar nodrošinājuma veidu un tirgus vērtību. Iestāde nosaka arī kritērijus (piemēram, vērtējumā veikto pieņēmumu izmaiņas), kuriem iestādoties nepieciešams veikt nodrošinājuma pārvērtēšanu.

125. Kustamā īpašuma nodrošinājuma pārraudzībai iestāde piemēro Pamatnostādņu Nr. EBA/GL/2020/06 227.–230. punkta prasības atbilstoši kustamā īpašuma veidam, vērtībai un novērtēšanas sarežģītībai.

126. Iestāde piemēro šo noteikumu 5.5. apakšnodaļas prasības iekšējiem un ārējiem vērtētājiem, kas veic nekustamā vai kustamā īpašuma nodrošinājuma vērtības atjaunināšanu. Pārraugot nekustamā īpašuma nodrošinājumu NPL aktīviem, iestāde papildus piemēro šo noteikumu 8.4. apakšnodaļas prasības.

127. Ja iestāde piemēro statistiskos modeļus, t. sk. indeksācijas metodi, tā pārliecinās, ka izmantotie indeksi tiek regulāri pārskatīti, šie modeļi ir piemērojami attiecīgajam nekustamā īpašuma veidam, ir pietiekami detalizēti un balstīti uz faktiskajiem nekustamā īpašuma darījumiem pietiekamā laika periodā.

128. Lai kritiski izvērtētu ārējo un iekšējo vērtētāju sniegto vērtējumu kvalitāti, iestādes struktūrvienība, kura īsteno **riska pārvaldībasrisku kontroles** funkciju, nodrošina regulāru iekšējo un ārējo vērtējumu salīdzināšanu ar atbilstošu līdzīgu objektu tirgus datiem un iekšējo un ārējo vērtējumu atpakaļejošas pārbaudes (*back-testing*), izmantojot reprezentatīvu darījumu izlasi.

6.4. Agrīnās brīdināšanas sistēma

129. Iestāde veic kredītu kvalitātes uzraudzību ienākumus nesošiem kredītiem individuāla aizņēmēja un darījuma līmenī un katrai iestādei būtiskai kredītu grupai, kas izveidota kredītiem ar līdzīgiem riska parametriem (piemēram, atbilstoši aizņēmēju vai kredītu grupām, nozarei, ģeogrāfiskajam novietojumam), lai laikus konstatētu kredītu kvalitātes pasliktināšanos un pēc iespējas agrāk sāktu darbības turpmākas kredīta kvalitātes pasliktināšanās novēršanai. Ja iestāde identificē kredītu kvalitātes pasliktināšanās pazīmes kredītu grupas vai aizņēmēju grupas līmenī, tā veic šīs grupas detalizētu pārbaudi un nosaka veicamos pasākumus, lai mazinātu turpmāku kredītu kvalitātes pasliktināšanās risku individuāliem kredītiem.

130. Iestāde kredītu pārraudzības procesa ietvaros piemēro atbilstošu rādītāju vai pazīmju kopu agrīnai brīdināšanai par kredītu kvalitātes pasliktināšanos, ņemot vērā Pamatnostādņu Nr. EBA/GL/2020/06 274. punktā minētās pazīmes, ievērojot kredīta veidu, apmēru un sarežģītību.

131. Iestāde regulāri izvērtē agrīno kvalitātes pasliktināšanās pazīmju iestāšanos gan kredītu grupu, gan atsevišķu aizņēmēju, gan savstarpēji saistītu klientu grupu un kredītu līmenī.

132. Iestāde iekšējos normatīvajos dokumentos nosaka kārtību, kā tā reaģē uz agrīnās brīdināšanas signāliem, un norāda:

132.1. kvantitatīvus un kvalitatīvus rādītājus vai pazīmes, kas liecina par iespējamu kredīta kvalitātes pasliktināšanos, atbilstoši tās vēlamajam kredītriska līmenim un kredītriska stratēģijai;

132.2. papildus veicamos pārraudzības pasākumus un to biežumu, kā arī pasākumus situācijas sīkākai izpētei pēc agrīnās brīdināšanas signālu saņemšanas;

132.3. komunikācijas mehānismu ar aizņēmēju un nepieciešamās papildu informācijas apjomu;

132.4. atbildīgās struktūrvienības un darbiniekus, kuri veic šo noteikumu 132.2. un 132.3. apakšpunktā minētos pasākumus un piedāvā piemērotāko tālāko rīcības plānu;

132.5. lēmumu pieņemšanas mehānismu par tālāko rīcību, t. sk. par klienta vai savstarpēji saistītu klientu grupas iekļaušanu aizņēmēju ar kvalitātes pasliktināšanās pazīmēm kontrolsarakstā (*watch list*).

133. Iestāde nodrošina vēsturisko datu uzglabāšanu par aizņēmēju iekļaušanu aizņēmēju ar kvalitātes pasliktināšanās pazīmēm kontrolsarakstā un izslēgšanu no tā.

134. Iestāde nodrošina, ka aizņēmēji, kas iekļauti aizņēmēju ar kvalitātes pasliktināšanās pazīmēm kontrolsarakstā, tiek atbilstoši atzīmēti vadības informācijas sistēmā un regulāri iekļauti pārskatos par aktīvu kvalitāti iestādes risku pārvaldības struktūrvienībai, kredītu piešķiršanā iesaistītajām struktūrvienībām un iestādes vadībai.

6.5. Iekšējo reitingu sistēma

135. Kredītu kvalitātes efektīvai pārraudzībai iestāde var izmantot iekšējo reitingu sistēmu. Iekšējo reitingu sistēmas ietvaros aizņēmējam tiek piešķirts iekšējais reitings, kas atspoguļo tā kredītspēju un atbilstošo kredīta kvalitāti un tiek piešķirts, pamatojoties uz vairākiem kritērijiem, piemēram, kredīta veidu, nodrošinājuma veidu, apmēru un atrašanās vietu, saistību neizpildes varbūtību (PD), kredītvēsturi un citiem aizņēmēju raksturojošiem rādītājiem. Iekšējos reitingus var izmantot kredītriska segšanai nepieciešamā kapitāla apmēra noteikšanai, kredīta cenas noteikšanai, kredīta vai kredītportfeļa kvalitātes pārraudzībai, paredzamo zaudējumu apmēra un izveidoto uzkrājumu pietiekamības noteikšanai.

136. Lai nodrošinātu iekšējā reitinga atbilstību kredīta kvalitātei, iestāde regulāri pārskata aizņēmējam piešķirto iekšējo reitingu, pamatojoties uz to rādītāju izmaiņām, kuri ietekmē aizņēmēja kredītspēju, piemēram, nozares attīstības tendencēm, aizņēmēja izaugsmes rādītājiem un makroekonomiskajām prognozēm. Iekšējā reitinga noteikšanu vai apstiprināšanu, kā arī pārskatīšanu veic darbinieki, kuri nav iesaistīti kredītu piešķiršanas procesā, piesaistot arī iestādes struktūrvienības, kura īsteno iekšējās kontroles funkciju, darbiniekus.

137. Iekšējo reitingu sistēma aptver visus piešķirtos kredītus, ne tikai aktīvus, kas atrodas otrajā vai trešajā posmā saskaņā ar grāmatvedības standartiem. Šāda iekšējo reitingu sistēma nodrošina pietiekami detalizētu kredītriska mērīšanu un kredītu grupēšanu atbilstoši līdzīgiem kredītriska parametriem, kā arī atspoguļo kredītriska līmeni katram individuālam kredītam un kredītportfelim kopumā.

6.6. Kredītriska mērīšana, novērtēšana un pārraudzība

138. Veicot kredītriska pārvaldīšanu, iestāde nodrošina kredītriska mērīšanu un novērtēšanu. Iestāde kredītriska līmeni pirmo reizi nosaka kredīta piešķiršanas brīdī, lai varētu nodrošināt kredītriska mērīšanu visu paredzamo kredīta termiņu.

139. Veicot kredītriska mērīšanu un novērtēšanu, iestāde ņem vērā kredīta paredzamos zaudējumus un kredītriska segšanai nepieciešamo kapitāla apmēru, t. i., kapitālu, kas segs neparedzētos zaudējumus.

140. Iestāde iekšējos normatīvajos dokumentos nosaka metodoloģiju, kas ļauj tai novērtēt atsevišķu aizņēmēju, vērtspapīru vai vērtspapīrošanas pozīciju riska darījumu kredītrisku un kredītrisku kredītu portfeļa līmenī. Iestāde nodrošina, ka tā kredītriska vērtēšanā mehāniski nepaļaujas tikai uz ārējo kredītu novērtējuma institūciju (reitingu aģentūru) sniegtajiem kredītreitingiem Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 16. septembra regulas (EK) Nr. 1060/2009 par kredītreitingu aģentūrām izpratnē, kā arī neizmanto tos kā vienīgo kredītriska novērtēšanas kritēriju.

141. Iestāde veic kredītriska pārraudzību individuālo kredītu, kredītu portfeļu (hipotekārie kredīti, kredītlīnijas, atvasinātie finanšu instrumenti un citi kredītu portfeļi), kredītriskam pakļauto riska darījumu vai to portfeļu un iestādes darbībai kopumā piemītošā kredītriska līmenī.

142. Veicot kredītriska mērīšanu, novērtēšanu un pārraudzību, iestāde piemēro tās darbības specifikai un sarežģītībai atbilstošas analītiskās metodes. Izmantojamo metožu izvēli un būtību, kā arī tajās izmantotos pieņēmumus un aplēses dokumentē un regulāri pārskata. Iestāde nedrīkst pārmērīgi paļauties uz kādu analītisko metodi, vērtējot kredītrisku, un kvantitatīvā kredītriska mērījumus tā vienmēr papildina ar eksperta kvalitatīvo novērtējumu.

142.¹ Vides riskiem, kurus iestāde ir identificējusi kā būtiskus, ņemot vērā Eiropas Banku iestādes 2025. gada 8. janvāra pamatnostādņu Nr. EBA/GL/2025/01 "Pamatnostādnes par vides, sociālo un pārvaldības (VSP) risku pārvaldību" 11., 12., 13., 14. un 15. punktā noteikto, tā izstrādā kvantitatīvus kredītriska novērtēšanas rādītājus atbilstoši minēto pamatnostādņu 17., 18., 19., 20. un 69. punktā noteiktajam.

142-143. Iestāde izskata iespēju kredītam, kura kvalitāte būtiski pasliktinājusies, veikt pārskatīšanu saskaņā ar šo noteikumu 7. nodaļā noteiktajām prasībām vai izstrādāt kredīta atgūšanas programmu, kas paredz, piemēram, nodrošinājuma izmantošanu vai maksātnespējas ierosināšanu.

6.7. Būtisks kredītriska pieaugums

143-144. Iestāde regulāri, bet ne retāk kā reizi ceturksnī un katru reizi, kad iestādes rīcībā nonāk informācija, kas norāda, ka noticis vai gaidāms būtisks kredītriska pieaugums, veic aktīvu kvalitātes novērtēšanu.

144-145. Iestāde izvērtē kredītriska pieauguma būtiskumu saskaņā ar grāmatvedības standartiem, īpaši izvērtējot šādas pazīmes:

144.1-145.1. darījuma partnerim iekšēji vai ārēji noteiktais kredītreitings ir samazinājies vai reitinga prognoze pasliktinājusies;

144.2-145.2. aizņēmējs ir informējis iestādi par vēlmi mainīt līguma nosacījumus, kas klasificējams kā aktīva pārskatīšana;

144.3-145.3. emitents ir ierosinājis pārskatīt aktīva emisijas prospektu;

144.4-145.4. aizņēmējs ir iekļauts aizņēmēju ar kvalitātes pasliktināšanās pazīmēm kontrolesarakstā;

144.5-145.5. Iestāde ir pieņēmusi lēmumu paaugstināt prasības attiecībā uz nodrošinājumu vai izvirzīt stingrākus līguma nosacījumus attiecībā uz jauniem kredītiem, kas ir līdzīgi jau piešķirtajiem kredītiem, un lēmuma pamatojums ir kredītriska pieaugums kopš sākotnējās atzišanas jau piešķirtajiem kredītiem.

145-146. Iestāde neizmanto kredītsaistību izpildes 30 dienu kavējuma rādītāju kā vienīgo būtiska kredītriska pieauguma pazīmi, savukārt visi aktīvi, kuriem kredītsaistību izpildes kavējums pārsniedz 30 dienas, ir uzskatāmi par otrajā posmā esošiem aktīviem saskaņā ar grāmatvedības standartiem.

146-147. Ja iestāde secina, ka nav noticis būtisks kredītriska pieaugums pirmajā posmā esošam aktīvam saskaņā ar grāmatvedības standartiem, tā, ja nepieciešams, palielina uzkrājumus, nepārvietojot aktīvu uz otro posmu saskaņā ar grāmatvedības standartiem.

147-148. Pārskatītiem aktīviem, ja to atzīšana saskaņā ar grāmatvedības standartiem nav pārtraukta, iestāde izvērtē būtisku kredītriska pieaugumu kopš sākotnējās atzīšanas, salīdzinot saistību nepildīšanas risku pirms un pēc līguma nosacījumu pārskatīšanas. Iestāde ņem vērā pārskatīšanas ietekmi uz darījuma partnera spēju pildīt saistības, darījuma partnera finansiālo situāciju un nozares nākotnes prognozes, kā arī izvērtē darījuma partnera biznesa plānu un tā atbilstību kredītsaistību atmaksas grafikam pēc līguma pārskatīšanas.

148-149. Ja iestāde piemēro aktīviem zema kredītriska izņēmumu (*low credit risk exemption*), kas ļauj nevērtēt aktīvam būtisku kredītriska pieaugumu saskaņā ar grāmatvedības standartiem, iestāde izvērtē un dokumentē pierādījumus, ka aktīvs ir pamatoti uzskatāms par zema riska aktīvu. Šo izņēmumu iestāde nepiemēro kredītiem, izņemot gadījumu, kad darījuma partneris ir centrālā valdība un ārējo kredīta novērtējuma institūciju tam piešķirtais kredītreitings atbilst riska pakāpei no 1 līdz 3 saskaņā ar Regulas Nr. 575/2013 114. pantu vai tāda vietējā pašvaldība, kuru saskaņā ar Regulas Nr. 575/2013 115. pantu attiecīgās dalībvalsts kompetentā iestāde ir pielīdzinājusi šajā pantā minētajai centrālajai valdībai.

149-150. Iestāde izvērtē un atzīst būtisku kredītriska pieaugumu visam aktīvam kopumā, nedalot to sastāvdaļās.

150-151. Iestāde, izvērtējot būtisku kredītriska pieaugumu, izmanto visu informāciju, kuru tā saņem vai var saņemt un kuras iegūšana nav nesamērīgi apgrūtināta vai saistīta ar pārmērīgām izmaksām. Iestāde nosaka iekšējos un ārējos informācijas avotus un metodes informācijas piemērošanai, ko tā izmanto būtiska kredītriska pieauguma noteikšanā un vērtēšanā. Aktīviem, kurus iestāde izvērtē individuāli, būtiska kredītriska pieauguma un NPL aktīva statusa piešķiršanas izvērtējumā iestāde ņem vērā arī kvalitatīvu un uz nākotni vērstu informāciju, ne tikai kavējuma dienu skaitu.

151-152. Nākotnē paredzamo zaudējumu aprēķinā iestāde izmanto atbilstošus scenārijus, piemērojot piesardzības principu. Bāzes scenārijam iestāde pēc iespējas izmanto tos pašus datus un pieņēmumus, kurus tā piemēro savu finanšu pārskatu posteņu vērtēšanā un budžeta veidošanā. Iestāde nosaka laika periodu, ko scenāriji aptver, piemērojot detalizētas makroekonomiskās prognozes divu līdz triju gadu periodam un pēc tam sekojot līdzī vispārējām tautsaimniecības attīstības prognozēm.

6.8. Iekšējo modeļu validācija

~~152.~~153. Iestāde regulāri, bet ne retāk kā reizi gadā veic paredzamo zaudējumu aprēķinā izmantoto modeļu validāciju. Iestāde nodrošina šādu validāciju, sākot modeļa lietošanu, kā arī pēc būtisku izmaiņu veikšanas tajā.

~~153.~~154. Modeļa validāciju veic darbinieki, kuriem ir nepieciešamā kvalifikācija, zināšanas un pieredze šāda uzdevuma veikšanai un kuri nav bijuši iesaistīti modeļa izveidē.

~~154.~~155. Modeļa validācija ietver vismaz modeļa ievades datu, modeļa pamatā esošo pieņēmumu un modeļa sniegto rezultātu analīzi. Iestāde nodrošina skaidri noteiktu pienākumu un atbildības sadalījumu, lai veiktu kvalitatīvu un neatkarīgu modeļa validāciju, kā arī atbilstošu modeļa validācijas dokumentāciju.

~~155.~~156. Iestāde vismaz reizi pusgadā veic aplēsto zaudējumu salīdzināšanu ar faktiskajiem zaudējumiem (*back-test*) visiem būtiskajiem aktīvu portfeliem. Ja tiek atklātas būtiskas atšķirības starp aplēstajiem un faktiskajiem zaudējumiem, iestāde par to informē struktūrvienību, kura īsteno iekšējā audita funkciju, un koriģē zaudējumu novērtēšanas metodes, lai mazinātu šādas atšķirības.

6.9. Kredītu kvalitātes pārvaldības efektivitātes novērtēšana

~~156.~~157. Iestāde kredītriska pārraudzībai nosaka kredītu kvalitātes pārvaldības efektivitātes mērīšanā izmantojamo rādītāju kopu, kas var ietvert šādus rādītājus:

~~156.1.~~157.1. NPL aktīvu kopsummas attiecība pret kredītu kopsummu;

~~156.2.~~157.2. NPL aktīviem izveidoto uzkrājumu kopsummas attiecība pret NPL aktīvu kopsummu pirms uzkrājumu izveidošanas;

~~156.3.~~157.3. maksimālo papildu uzkrājumu apmērs, kuru varēs segt ar aprēķināto kapitāla pārpalikumu, kas pārsniedz pašu kapitāla prasību kopsummu;

~~156.4.~~157.4. maksimālo papildu uzkrājumu apmērs, kuru varēs segt ar pārskata perioda peļņu, nesamazinot pašu kapitālu;

~~156.5.~~157.5. kredītu sadalījums reitingu grupās saskaņā ar piešķirtajiem iekšējiem reitingiem;

~~156.6.~~157.6. iekšējo reitingu migrācijas matrica;

~~156.7.~~157.7. aizņēmēju ar kvalitātes pasliktināšanās pazīmēm kontrolosarakstā iekļauto aizņēmēju, kuri netika identificēti ar agrīnās brīdināšanas sistēmā izmantotajiem rādītājiem vai pazīmēm, īpatsvars (vērtējot aizņēmēju skaitu un saistību apmēru).

7. Kredīta līguma nosacījumu pārskatīšana

7.1. Vispārīgās prasības

~~157.~~158. Iestāde veic kredīta līguma pārskatīšanas pasākumus ar mērķi uzlabot kredīta kvalitāti, lai nodrošinātu ilgtspējīgu risinājumu kredīta atmaksai un izvairītos no nodrošinājuma pārņemšanas vai pārdošanas.

~~158.~~159. Iestāde izstrādā kredīta līgumu nosacījumu pārskatīšanas politiku, kurā izklāsta pieeju pārskatīšanas pasākumu piemērošanai kredītiem atbilstoši kredīta produktam, aizņēmēja veidam (fiziskā vai juridiskā persona), problēmas būtībai un nopietnībai, kā arī kredīta atmaksas termiņam un finansiālo grūtību atrisināšanai nepieciešamajam laikam. Izstrādājot politiku, iestāde var izmantot Eiropas Banku iestādes 2018. gada 31. oktobra pamatnostādņu Nr. EBA/GL/2018/06 "Pamatnostādnes par ienākumus nenesošu un pārskatītu riska darījumu pārvaldību" 5. pielikumā minētos pārskatīšanas pasākumus vai citus risinājumus. Iestāde var piedāvāt arī citus pārskatīšanas pasākumus, ja tā spēj

pamatot, ka tie ir aizņēmēja situācijai atbilstošāki nekā iestādes kredītu pārskatīšanas politikā minētie pasākumi.

159-160. Ja iestādei ir kredītu portfeli, kuros ir grupēti kredīti ar līdzīgām kredītriska pazīmēm, iestāde var noteikt standartizētus pārskatīšanas pasākumus šādiem portfeli esošajiem kredītiem, pamatojoties uz iestādē apstiprinātiem kritērijiem.

160-161. Iestāde veic detalizētu aizņēmēja finanšu stāvokļa izvērtējumu, lai noteiktu, vai kredīts pēc līguma grozīšanas atbildīs pārskatīta riska darījuma definīcijai saskaņā ar Regulu Nr. 575/2013. Iestāde izvērtē, vai ir vērojamas pazīmes, kas liecina par aizņēmēja finansiālām grūtībām, un šajā izvērtējumā iestāde neņem vērā kredīta nodrošinājumu vai saņemtās garantijas.

161-162. Uzskatāms, ka aizņēmējam ir finansiālas grūtības, ja pēdējo triju mēnešu laikā pirms grozījumu veikšanas klienta līgumā tiek konstatēta vismaz viena no šādām pazīmēm:

161.1-162.1. aizņēmējs ir kavējis kredītsaistību atmaksu vairāk nekā 30 dienas;

161.2-162.2. aizņēmējs ir iekļauts iestādes aizņēmēju ar kvalitātes pasliktināšanās pazīmēm kontrosarakstā;

161.3-162.3. iestādes iekšējā reitingu sistēmā kopš iepriekšējā novērtējuma ir paaugstināts aizņēmēja saistību neizpildes varbūtības (PD) vai pazemināts cits kredīta kvalitātes novērtējuma rādītājs;

161.4-162.4. būtiski pasliktinājušies tirgus apstākļi, kas varētu ietekmēt aizņēmēja spēju pilnībā segt kredītsaistības.

162-163. Pirms lēmuma pieņemšanas par attiecīgajam aizņēmējam vispiemērotāko un ilgtspējīgāko kredīta atgūšanas veidu un piemērotākajiem pārskatīšanas pasākumiem un pirms informācijas sniegšanas aizņēmējam par iestādes piedāvāto risinājumu iestāde:

162.1-163.1. izvērtē aizņēmēja finanšu stāvokli saskaņā ar iepriekšējā gada finanšu pārskatiem un jaunāko aktuālo finanšu informāciju, t. sk. novērtē aizņēmēja parāda apkalpošanas spēju un kopējo parādsaistību apmēru, analizējot to pašu informāciju, kura tika izmantota kredīta piešķiršanas procesā. Ja aizņēmēja finanšu pārskatam ir veikta revīzija vai ierobežota pārbaude, iestāde savā izvērtējumā balstās galvenokārt uz revidētu finanšu informāciju;

162.2-163.2. izvērtē aizņēmēja finansiālo grūtību cēloni, smagumu un paredzamo ilgumu;

162.3-163.3. nosaka iespējamās pārskatīšanas pasākumus vai dažādu pārskatīšanas pasākumu kombinācijas un veic to ilgtspējas novērtējumu (*viability assessment*) saskaņā ar šo noteikumu 164. un 165. punkta nosacījumiem;

162.4-163.4. veic salīdzinājumu starp nākotnes naudas plūsmu neto pašreizējo vērtību (*net present value*), ja tiktu veikti plānotie pārskatīšanas pasākumi, un nākotnes naudas plūsmu neto pašreizējo vērtību, ja tiktu veikta nodrošinājuma realizācija vai pārņemšana vai tiktu piemēroti citi risinājumi kredīta atgūšanai, ja iestāde šādus risinājumus plāno piemērot. Aprēķinos izmantotajiem parametriem, piemēram, paredzamajam likvidācijas periodam, diskonta likmei un ar objekta realizāciju saistītajiem izdevumiem, iestāde ņem vērā vēsturiskos datus.

163-164. Iestāde veic pārskatīšanas pasākumu ilgtspējas novērtējumu un piemēro pārskatīšanas pasākumus tikai tad, ja tiek ievēroti šādi nosacījumi:

~~163.1.~~164.1. izvēlētais risinājums salīdzinājumā ar nemainītiem līguma nosacījumiem ilgtermiņā uzlabo visas atlikušā kredīta atmaksas prognozi, un vidējā termiņā tiek paredzēta būtiskas kredīta daļas (vismaz visu iepriekš kavēto maksājumu kopsummas vai pārskatīšanas pasākumu ietvaros norakstīto summu, ja maksājums iepriekš nav bijis kavēts) atmaksa;

~~163.2.~~164.2. iestādei ir finanšu informācija vai citi pierādījumi, kas liecina, ka izvēlētos pārskatīšanas pasākumus aizņēmējs var finansiāli atļauties;

~~163.3.~~164.3. ja kredītam jau iepriekš ir piemēroti pārskatīšanas pasākumi, iestāde nodrošina struktūrvienības, kura īsteno riska **pārvaldības kontroles** funkciju, iesaisti pirms atkārtotu pārskatīšanas pasākumu piemērošanas un lēmumu par atkārtotu pārskatīšanas pasākumu piemērošanu pieņem iestādes valde vai komiteja, kuras sastāvā ir vismaz viens valdes loceklis;

~~163.4.~~164.4. pārskatīšanas pasākumu piemērošanas rezultātā neveidojas situācija, ka vienam un tam pašam darījumam tiek piemēroti vairāki pārskatīšanas pasākumi pēc kārtas, pirms aktīvs atgriežas ienākumus nesoša aktīva statusā.

~~164.~~165. Tādus pārskatīšanas pasākumus kā samazināti pamatsummas maksājumi uz noteiktu laiku, tikai procentu maksājumu iekasēšana, procentu maksājumu kapitalizācija jeb uzkrāto procentu pieskaitīšana kredīta pamatsummai vai tās samaksa uz aizņēmējam piešķirta jauna kredīta rēķina un citus pasākumus, kas ir paredzēti finansiālu grūtību novēršanai īstermiņā un kas ir piemērojami īslaicīgi, iestāde piemēro tikai gadījumos, kad ir ievēroti šādi nosacījumi:

~~164.1.~~165.1. iestādei ir uzskatāmi pierādījumi, ka aizņēmējam ir īstermiņa likviditātes problēmas un naudas plūsma ilgtermiņā uzlabosies tādā mērā, ka pēc īstermiņa pārskatīšanas pasākumu piemērošanas beigām aizņēmējs spēs pildīt kredītsaistības pilnā apmērā, vai pastāv būtiska neskaidrība par aizņēmēja finanšu stāvokli, tāpēc tiek pieņemts lēmums pagaidām nepiemērot pārskatīšanas pasākumus ilgtermiņā;

~~164.2.~~165.2. aizņēmējam ar iestādi ir laba sadarbība, t. sk. aizņēmējs līdz finansiālo grūtību iestāšanās brīdim ir pildījis kredītsaistības saskaņā ar maksājumu grafiku, un aizņēmējs izrāda vēlmi sadarbīties ar iestādi.

~~165.~~166. Piemērojot pārskatīšanas pasākumus, līgumā ar aizņēmēju iestāde paredz iespēju mainīt pārskatīšanas pasākumus un nosaka, kādas izmaiņas var tikt piemērotas gadījumos, kad aizņēmēja finansiālā situācija uzlabojas tādā mērā, ka aizņēmējs spēj veikt lielākus kredīta maksājumus, taču mainītā līguma nosacījumi nedrīkst būt aizņēmējam nelabvēlīgāki kā sākotnēji noslēgtā līguma nosacījumi. Ja aizņēmējs nespēj pildīt pārskatītajā līgumā paredzētos nosacījumus, iestāde var aizņēmējam pieprasīt papildu nodrošinājumu.

~~166.~~167. Pēc pārskatīšanas pasākumu piemērošanas iestāde var aizņēmējam noteikt īpašus nosacījumus, kas aizņēmējam jāpilda (piemēram, pienākumu sniegt regulārus ziņojumus par finanšu stāvokli vai noteikto finanšu koeficientu izpildi, noslēgtus līgumus, kas apliecina aizņēmēja pašreizējās un prognozētās naudas plūsmas, regulārus ziņojumus par statusu saistībā ar veicamo darbību plānu), lai iestāde varētu pastiprināti uzraudzīt pārskatīto aktīvu kvalitāti. Pastiprinātus uzraudzības pasākumus iestāde veic vismaz pārbaudes perioda (*probation period*) laikā.

~~167.~~168. Iestāde regulāri, bet ne retāk kā reizi gadā veic pārskatīšanas pasākumu un to piešķiršanas procesa efektivitātes izvērtējumu gan ienākumus nesošiem, gan NPL aktīviem, lai pārliecinātos, ka ar pārskatīšanas pasākumu piemērošanu netiek atlikti būtībā neatgūstami prasījumi. Pārskatīšanas pasākumu efektivitātes izvērtējumu veic pietiekami detalizētā līmenī atbilstoši iestādes kredītu portfeļa specifikai un pārskatīto aktīvu skaitam, lai iestādes vadība varētu iegūt pilnvērtīgu informāciju par pārskatīšanas

pasākumu efektivitāti īstermiņā un ilgtermiņā. Izvērtējumā iestāde apskata vismaz šādus rādītājus:

167.1-168.1. pārskatīto aktīvu atvaseļošanās rādītāji un atkārtotas saistību neizpildes rādītāji un to iemesli;

167.2-168.2. no pārskatītajiem aktīviem atgūtās (atmaksātās) summas;

167.3-168.3. pārskatīšanas pasākumu rezultātā no bilances norakstītās summas (kredītu daļas).

7.2. Pārskatīšanas pasākumu sasaiste ar NPL aktīva statusu

168-169. Kredīti, kas ir klasificēti kā NPL aktīvi pirms pārskatīšanas pasākumu piemērošanas, saglabā NPL aktīvu statusu arī pēc pārskatīšanas pasākumu piemērošanas. Iestāde pēc pārbaudes perioda beigām veic aizņēmēja finanšu stāvokļa izvērtējumu, lai pārliecinātos, ka vairs nepastāv apstākļi, lai kredītu klasificētu kā NPL aktīvu saskaņā ar Regulā Nr. 575/2013 minētajiem nosacījumiem.

169-170. Iestāde nosaka kritērijus minimālajam maksājumu (procentu un pamatsummas) apmēram, kuram ir jābūt veiktam atvaseļošanās perioda laikā pēc pārskatīšanas pasākumu veikšanas, lai uzskatītu, ka kredīts vairs neatbilst NPL aktīva un pārskatīta aktīva statusam. Minimālo maksājumu apmērs nedrīkst būt mazāks kā pirms pārskatīšanas pasākumu piemērošanas kavētās vai piešķirto atvieglojumu rezultātā norakstītās summas. Ja aizņēmējam ir arī citi riska darījumi ar iestādi, kuriem netiek piemēroti pārskatīšanas pasākumi, šādi riska darījumi tiek ņemti vērā, vērtējot aizņēmēja spēju veikt atmaksu pēc pārskatīšanas pasākumu piemērošanas.

170-171. Kredītiem, kas pirms pārskatīšanas pasākumu piemērošanas bija klasificēti kā ienākumus nesošī kredīti, iestāde izvērtē, vai kredīts pēc pārskatīšanas pasākumu veikšanas ir uzskatāms par NPL aktīvu atbilstoši šādām pazīmēm:

170.1-171.1. pārskatītajā līgumā iekļauti punkti, kas atliek kredīta maksājumus ilgākā laika periodā (vairāk nekā divus gadus), piešķirot kredīta brīvdienas;

170.2-171.2. nākotnes naudas plūsma nav pietiekama maksājumu grafikā paredzēto maksājumu segšanai, par ko liecina atkārtota maksājumu grafika neievērošana un izmaiņu veikšana maksājumu grafikā ar mērķi nodrošināt savlaicīgu maksājumu veikšanu, nākotnes naudas plūsma nav veidota pietiekami piesardzīgi attiecībā pret aizņēmēja spēju un vēlēšanos segt savas saistības vai nākotnes makroekonomiskajām prognozēm.

171-172. Iestāde veic aizņēmēja finanšu stāvokļa izvērtējumu, lai pārliecinātos, ka vairs nepastāv apstākļi, lai kredītu klasificētu kā pārskatītu riska darījumu saskaņā ar Regulas Nr. 575/2013 nosacījumiem.

7.1 **Moratorija piemērošana**

172.¹ Iestāde, pārskatot kredīta līguma nosacījumus, piemēro moratoriju, ja tas atbilst visiem šiem nosacījumiem:

172.¹1. tas ir ieviests saistībā ar konkrētu krīzes situāciju vai citiem likumā definētiem apstākļiem;

172.¹2. tas attiecas uz likumā iepriekš noteiktu aizņēmēju grupu;

172.¹3. tas paredz vienīgi šo noteikumu 165. punktā paredzētos pasākumus;

172.¹⁴. tas netiek piemērots jauniem kredītiem, kas izsniegti pēc attiecīgās krīzes situācijas vai citu likumā definēto apstākļu iestāšanās.

172.² Iestāde izvērtē katru gadījumu individuāli un var neatzīt aizņēmēju par nonākušu finansiālās grūtībās, ja kredīta līguma nosacījumu pārskatīšana ir saistīta tikai ar moratorija pagaidu raksturu, kas īstermiņā ierobežo aizņēmēja ienākumus.

8. Aktīvu kvalitātes novērtēšana un uzkrājumu veidošana

8.1. Vispārīgās prasības

172-173. Iestāde izveido aktīvu kvalitātes novērtēšanas sistēmu, lai laikus novērtētu aktīvu kvalitāti un noteiktu paredzamo zaudējumu apmēru saskaņā ar iestādes politikām un procedūrām, ņemot vērā šo noteikumu prasības, kā arī izveidotu uzkrājumus saskaņā ar grāmatvedības standartu prasībām.

173-174. Iestāde regulāri vērtē aktīvu kvalitāti, pamatojoties uz vispusīgu, labi dokumentētu un konsekventi piemērojamu aktīvu portfeļa analīzi, izmantojot savus profesionālos spriedumus un pamatotos pieņēmumus un ņemot vērā visu pieejamo iekšējo un ārējo informāciju par vēsturiskajiem un pašreizējiem apstākļiem, kā arī nākotnes prognozes (*forward looking information*), kas ietekmē aktīvu kvalitāti.

174-175. Iestāde izstrādā un dokumentē aktīvu kvalitātes novērtēšanas un uzkrājumu veidošanas metodoloģiju (turpmāk – metodoloģija), lai piesardzīgi aplēstu paredzamos zaudējumus un noteiktu pārskata datumā finanšu pārskatos atzīstamos uzkrājumus. Metodoloģiju dokumentē iestādes politikās un procedūrās. Iestāde iespēju robežās izmanto vienus un tos pašus datus, procesus un datu apstrādes rīkus paredzamo zaudējumu aprēķināšanai grāmatvedības un kapitāla pietiekamības aprēķina mērķiem. Iestāde regulāri pārskata un atjaunina izmantoto metodoloģiju atbilstoši izmaiņām iestādes stratēģijā un ekonomiskajā situācijā.

175-176. Par aktīvu kvalitātes novērtēšanas sistēmas izveidošanu un efektīvu darbību atbild iestādes vadība, kas apstiprina un regulāri pārskata iestādes politikas un procedūras, kā arī norīko par šo politiku un procedūru ieviešanu atbildīgos darbiniekus vai struktūrvienības.

176-177. Aktīvus, kuri ir individuāli nozīmīgi, iestāde vērtē individuāli. Pārējos aktīvus iestāde vērtē vai nu individuāli, vai apvienojot grupās atbilstoši līdzīgiem kredītriska parametriem.

8.2. Kritēriji aktīva vērtēšanai individuāli

177-178. Iestāde izstrādā un dokumentē kritērijus, saskaņā ar kuriem nosaka, kuri aktīvi ir vērtējami individuāli. Kritēriju noteikšanā iestāde ņem vērā aktīva absolūto apmēru un relatīvo lielumu attiecībā pret kopējiem aktīviem, kredītportfeli, vērtspapīru portfeli vai pašu kapitālu. Iestāde ņem vērā tādas kvalitatīvos rādītājus kā paaugstināts valsts risks, paaugstināts nozares risks un personas saistība ar iestādi. Iestāde ņem vērā arī to, vai tās portfeli ir aktīvi ar līdzīgu riska profilu un vai ir pieejami vēsturiski dati, lai varētu veikt aktīvu vērtēšanu grupās.

178-179. Iestāde NPL aktīvus vērtē individuāli, izņemot gadījumus, kad saskaņā ar iestādes izstrādāto metodoloģiju aktīvus var vērtēt aktīvu grupās, jo tie ir nelieli un individuālas vērtēšanas izmaksas ir nesamērīgas salīdzinājumā ar iespējamo zaudējumu apmēru.

~~179.180.~~ Ja iestādi ar vienu aizņēmēju saista vairāki aktīvi un viens no aktīviem ir uzskatāms par NPL aktīvu, iestāde rīkojas saskaņā ar Regulas Nr. 575/2013 47.a pantu.

~~180.181.~~ Ja aktīvs atbilst individuāli vērtēta aktīva kritērijiem, taču tas ir klasificēts kā ienākumus nesošs aktīvs, iestāde to ietver aktīvu grupā ar līdzīgiem kredītriska parametriem un vērtē kopumā, lai noteiktu šādas aktīvu grupas vērtības samazināšanās zaudējumus. Ja iestādei nav (tā nevar izveidot) aktīvu grupas ar līdzīgiem riska parametriem, tā aktīvus vērtē tikai individuāli.

~~181.182.~~ Aktīvu vērtības samazināšanās zaudējumus, kas iestādei rodas, pārskatot aktīvu, vērtē, pamatojoties uz pārskatītā aktīva nākotnes naudas plūsmas aplēsi, ņemot vērā mainītos līguma nosacījumus un diskontēšanai izmantojot aktīva sākotnējo efektīvo procentu likmi, pirms tika veiktas līguma nosacījumu izmaiņas.

8.3. Aktīvu vērtēšana individuāli

~~182.183.~~ Iestāde aktīva dzīves cikla laikā paredzamos zaudējumus aprēķina kā starpību starp nākotnes naudas plūsmu, kas tai pienākas saskaņā ar līgumu, un nākotnes naudas plūsmu, ko tā paredz saņemt (*expects to receive*) no attiecīgā aktīva, piemērojot dažādu scenāriju iestāšanās varbūtību (*probability weighted*), kura diskontēta saskaņā ar grāmatvedības standartu prasībām.

~~183.184.~~ Nākotnes naudas plūsmas aplēse ir iestādes labākā aplēse, kurā tiek ņemta vērā visa iestādei aplēses veikšanas brīdī pieejamā informācija, t. sk. nākotnes prognozes, un kura balstās uz saprātīgiem un pamatotiem pieņēmumiem un prognozēm, kas ir pienācīgi dokumentētas.

~~184.185.~~ Individuāli vērtētiem kredītiem nākotnē paredzamo naudas plūsmu aplēš, izmantojot šādus principus:

~~184.1.185.1.~~ darbības turpināšanas (*going concern*) princips paredz, ka aizņēmēja vai garantijas izsniedzēja naudas plūsma no pamatdarbības ir pietiekama, lai segtu esošās saistības. Ieņēmumus no nodrošinājuma realizācijas ņem vērā tikai tādā apmērā, kādā realizācija neietekmē naudas plūsmu no pamatdarbības. Šo principu piemēro gadījumos, kad nākotnē paredzamā naudas plūsma no pamatdarbības ir būtiska un to var ticami aplēst;

~~184.2.185.2.~~ darbības pārtraukšanas (*gone concern*) princips paredz, ka aizņēmējam nākotnē naudas plūsma no pamatdarbības nav paredzama vai tā nav pietiekama, lai izpildītu lielāko kredītsaistību daļu, un tiks realizēts vai pārņemts nodrošinājums. Šo principu piemēro vismaz tādos gadījumos, kad tiek izpildīts viens no šādiem kritērijiem:

~~184.2.1.185.2.1.~~ būtiski kredīta maksājumi ir ilgstoši kavēti;

~~184.2.2.185.2.2.~~ nākotnes naudas plūsma no pamatdarbības tiek vērtēta kā negatīva vai nebūtiska salīdzinājumā ar kredītsaistību apmēru;

~~184.2.3.185.2.3.~~ nākotnē paredzamo naudas plūsmu nav iespējams ticami aplēst vai iestādes rīcībā nav pietiekamas informācijas, lai veiktu nākotnes naudas plūsmas analīzi pēc darbības turpināšanas principa.

8.3.1. Darbības turpināšanas principa piemērošana

~~185.186.~~ Piemērojot darbības turpināšanas principu nākotnes naudas plūsmas no pamatdarbības aplēsē, iestāde ņem vērā šādus faktoros:

~~185.1.186.1.~~ iestādei ir pieejams aizņēmēja biznesa plāns un aktuāla, uzticama informācija par paredzamo naudas plūsmu;

185.2.186.2. nākotnes naudas plūsma no pamatdarbības ir pamatota ar aizņēmēja finanšu pārskatiem. Naudas plūsmu, piemērojot piesardzības principu, detalizēti nosaka triju līdz piecu gadu periodam, pēc tam pieņem, ka naudas plūsma saglabājas pēdējā aplēses gada apmērā. Nākotnes naudas plūsmas aplēsē ņem vērā biznesa pārstrukturēšanas plāna ietekmi, ja tāds ir izstrādāts, un risku, ka kredītņēmējs nākotnē atkal nespēs pildīt savas saistības, pamatojoties uz aizņēmēja nākotnē paredzamo kredībspēju (*expected credit standing*);

185.3.186.3. finanšu pārskatos pieejamo informāciju koriģē, lai izslēgtu faktorus, kas ietekmēja finanšu informāciju pārskatos (piemēram, vienreizēji darījumi, grāmatvedības politikas izmaiņas), taču nav piemērojami nākotnes naudas plūsmas noteikšanai;

185.4.186.4. ja kredīta atgūstamība ir atkarīga no aizņēmējam piederošu aktīvu pārdošanas, nākotnes naudas plūsmu aprēķina, ņemot vērā gan plānotos ieņēmumus no realizācijas, gan ar realizāciju saistītos izdevumus, ja tie ir būtiski.

186.187. Kredīta atgūstamo vērtību, izmantojot darbības turpināšanas principu, aprēķina, izmantojot vienu no šādām metodēm: detalizētu naudas plūsmas analīzi (*detailed cash flow analysis*), stabilas naudas plūsmas metodi (*steady state approach*) vai divu soļu naudas plūsmas metodi (*two step cash flow approach*). Iestāde izvēlēto principu piemēro konsekventi un maina tikai gadījumos, kad tas ir pamatoti.

187.188. Detalizētas naudas plūsmas metodi var izmantot visiem kredītiem, īpaši komerciālo vai mājokļu nekustamo īpašumu projektiem, kad nekustamo īpašumu paredzēts pārdot, un ilgtermiņa kuģniecības projektiem.

188.189. Stabilas naudas plūsmas metodi izmanto gadījumos, kad aizņēmēja naudas plūsma no pamatdarbības ir pozitīva un stabila. Iestāde izmanto aizņēmēja ieņēmumus pirms procentu, nodokļu, nolietojuma un amortizācijas atskaitījumiem (~~EBITDA~~EBITDA), ko reizina ar multiplikatoru. Iestādes piemērotais multiplikators nepārsniedz 12 infrastruktūras projektiem, 10 komunālo pakalpojumu projektiem un 6 pārējiem projektiem. Ja aizņēmējam ir vairāki kredīti, t. sk. citās iestādēs, naudas plūsma tiek sadalīta starp šiem kredītiem.

189.190. Divu soļu naudas plūsmas metodi izmanto gadījumos, kad aizņēmēja ieņēmumi nav stabili (t. i., projekts ir sākuma vai attīstības stadijā, tiek veikta pārstrukturēšana). Iestāde izvērtē paredzamo naudas plūsmu katram periodam atsevišķi un pēdējā perioda beigās aplēs galīgo vērtību (*terminal value*), ko aprēķina, piemērojot pēdējam detalizēti izvērtētajam periodam multiplikatoru saskaņā ar stabilas naudas plūsmas metodi vai piemērojot darbības pārtraukšanas principu.

8.3.2. Darbības pārtraukšanas principa piemērošana

190.191. Ja tiek piemērots darbības pārtraukšanas princips, kredīta atgūstamā vērtība ir naudas plūsma, kura varētu rasties nodrošinājuma realizācijas rezultātā un no kuras tiek atskaitīti ar nodrošinājuma realizāciju saistītie izdevumi, ko diskontē, piemērojot kredīta efektīvo procentu likmi saskaņā ar grāmatvedības standartiem.

191.192. Kredīta atgūstamo vērtību aprēķina pēc šādas formulas:

$$\text{Atgūstamā vērtība} = \text{nodrošinājums (\%)} * \sum_{t=0}^T \left(\frac{\text{Ieņēmumi}_t - \text{izdevumi}_t}{(1+EIR)^t} \right),$$

kur:

nodrošinājums (%) – nodrošinājuma daļa, par kuru iestādei ir pirmtiesības uz ieņēmumiem no nodrošinājuma realizācijas;

T – paredzamais laiks no aplēses veikšanas datuma līdz nodrošinājuma realizācijai, kas noteikts, pamatojoties uz iestādes vēsturisko pieredzi par laiku no saistību neizpildes gadījuma līdz nodrošinājuma realizācijai (*time to sell*);

ieņēmumi – paredzamie ieņēmumi no nodrošinājuma realizācijas pa gadiem, t. sk. ienākumi no nodrošinājuma izmantošanas līdz realizācijai;

izdevumi – ar objekta realizāciju saistītie izdevumi pa gadiem, t. sk. juridiskās izmaksas, nodevas un ar nodrošinājuma uzturēšanu saistītās izmaksas līdz realizācijai, kā arī tirgus diskonts (*market price haircut*), kas atspoguļo tirgus likviditāti šādiem objektiem un izvēlēto realizācijas stratēģiju. Iestāde nosaka tirgus diskontu, pamatojoties uz savu vēsturisko pieredzi un ņemot vērā nodrošinājuma tehnisko stāvokli un atrašanās vietu, kā arī pēdējā vērtējuma datumu. Ja iestāde izņēmuma gadījumā nepiemēro tirgus diskontu, tā dokumentē šāda lēmuma pamatojumu;

EIR – kredīta efektīvā procentu likme saskaņā ar grāmatvedības standartiem.

[192.193.](#) Kredīta naudas plūsmu pēc darbības pārtraukšanas principa nosaka, ņemot vērā:

[192.1.193.1.](#) nodrošinājuma apdrošināšanas esību;

[192.2.193.2.](#) nākotnes ekonomikas prognozes, kas balstītas uz atzītiem un uzticamiem avotiem, ievērojot piesardzības principu;

[192.3.193.3.](#) to, ka atgūstamās naudas plūsmas aprēķinā finanšu garantijas realizāciju ņem vērā tikai tad, ja iestādes rīcībā ir uzticama informācija par garantijas izsniedzēja kredītpēju un garantijas realizācijas iespēju.

8.4. Nekustamā īpašuma, kas kalpo kā nodrošinājums NPL aktīviem, novērtēšana

[193.194.](#) Nekustamā īpašuma, kurš kalpo kā kredīta nodrošinājums NPL aktīvam, novērtējumu veic individuāli katram īpašumam.

[194.195.](#) Noteikumu 194. punktā minētā īpašuma novērtējumu veic šo noteikumu 107. punktam atbilstošs vērtētājs brīdī, kad kredītu pārklasificē par ieņēmumus nenesošu kredītu. Ja pēdējais šo noteikumu prasībām atbilstošais vērtējums ir veikts mazāk nekā 12 mēnešus pirms NPL aktīva statusa iegūšanas, iestāde šādam nodrošinājumam var neveikt atkārtotu novērtējumu. Komercīpašumiem veic vērtības atjaunināšanu vismaz reizi gadā un mājokļiem – vismaz reizi trijos gados tik ilgi, kamēr kredīts ir NPL aktīva statusā. Iestāde nodrošina biežākus novērtējumus, ja tirgū vērojams būtisks nekustamā īpašuma vērtības kritums vai vērojama kāda individuāla kredīta nodrošinājuma vērtības strauja samazināšanās.

[195.196.](#) Iestāde var piemērot indeksāciju vai kādu citu statistisku nekustamā īpašuma vērtības atjaunināšanas metodi īpašuma vērtības samazināšanai, ja NPL aktīva nenokārtoto saistību summa nepārsniedz 300 000 *euro* un nodrošinājumam ir piemērojamas minētās novērtēšanas metodes. Indeksāciju var piemērot arī nekustamajiem īpašumiem, kuru iepriekšējais novērtējums ir veikts pēdējo 12 mēnešu laikā, lai atjauninātu nekustamā īpašuma vērtību zaudējumu aprēķināšanas brīdī.

[196.197.](#) Ja iestāde piemēro indeksācijas metodi, tā ievēro šo noteikumu 127. punkta prasības.

[197.198.](#) Iestāde nodrošina iekšējo un ārējo vērtētāju atbilstību šo noteikumu 108.–109. punktam.

[198.199.](#) Viens vērtētājs var veikt nekustamā īpašuma vērtēšanu, t. sk. vērtības atjaunināšanas vērtēšanu, ne vairāk kā trīs reizes pēc kārtas. Pēc tam iestāde nodrošina vērtētāju rotāciju.

199-200. Iestāde regulāri salīdzina un dokumentē nekustamā īpašuma vērtēšanā izmantotos pieņēmumus (t. sk. piemēroto diskonta (*haircut*) likmi neatkarīga vērtētāja veiktajam vērtējumam) ar tirgus un iestādes datiem par līdzīgu objektu pārdošanu (*back-testing*), pārbaudes rezultātus attiecinot uz bilancē esošajiem aktīviem.

200-201. Iestāde kredītlietā uzglabā informāciju par nekustamajiem īpašumiem, kas kalpo kā kredīta nodrošinājums, pārņemtajiem nekustamajiem īpašumiem, kā arī informāciju par veiktajiem darījumiem ar šādiem īpašumiem, norādot nekustamā īpašuma veidu, tehnisko stāvokli, platību, atrašanās vietu (pilnu adresi), nekustamā īpašuma vērtību, visu vēsturisko vērtējumu datumu, vērtētāju, vērtēšanas metodi un pārdošanas cenu, t. sk. norāda, vai pārdošana notikusi piespiedu kārtā.

201-202. Par katru aktīvu, kurš novērtēts individuāli, iestāde dokumentē:

201.1-202.1. pamatojumu, kāpēc aktīvs vērtēts individuāli;

201.2-202.2. lēmuma, ka aktīvs ir uzskatāms par NPL aktīvu, pamatojumu;

201.3-202.3. aktīvam izveidoto uzkrājumu apmēra aprēķinu, norādot:

201.3.1-202.3.1. nākotnes naudas plūsmas prognozi, kas sagatavota saskaņā ar darbības turpināšanas vai darbības pārtraukšanas principu, norādot naudas plūsmas noteikšanas pamatojumu, t. i., attiecīgu vēsturisko informāciju, pašreizējos faktorus, kas ietekmē prognozi, informāciju par aizņēmēju, iestādes pieņēmumus un procentu likmi, kura piemērota nākotnes naudas plūsmas diskontēšanai;

201.3.2-202.3.2. ja tiek piemērots darbības pārtraukšanas princips, naudas plūsmas, kas varētu rasties nodrošinājuma realizācijas rezultātā, aplēsi, kura veikta, ņemot vērā šo noteikumu prasības, t. sk. nodrošinājuma novērtēšanas metodes, izmantotos pieņēmumus un aprēķinus, pamatojumu nodrošinājuma vērtības korekcijai attiecībā pret neatkarīga vērtētāja veiktu nodrošinājuma vērtējumu, vērtētāja neatkarības un kompetences apliecinājumu, ar pārdošanu saistītās izmaksas un pārdošanas termiņu. Ja iestāde atgūstamās vērtības noteikšanai izmanto tirgus cenu, tā dokumentē darījuma cenu, tās avotu un datumu, kad darījums noticis.

8.5. Aktīvi, kas vērtējami grupās

202-203. Aktīvus, kas netiek vērtēti individuāli, vērtības samazināšanās noteikšanai apvieno grupās, pamatojoties uz līdzīgiem kredītriska parametriem, piemēram, uz iekšējās aktīvu klasifikācijas kategorijām, kurās savukārt ņem vērā aktīva veidu, nozari vai tirgus segmentu, ģeogrāfisko novietojumu, informāciju par aizņēmēja ienākumiem un to stabilitāti, kavējumus, informāciju par pārskatīšanu un citus faktorus. NPL aktīvus negrupē kopā ar ienākumus nesošiem aktīviem. Izvēlētie riska parametri ir svarīgi aktīvu grupas nākotnes naudas plūsmas noteikšanai, jo tie raksturo aizņēmēja spēju pildīt savas saistības saskaņā ar līguma nosacījumiem.

203-204. Iestāde izmanto informāciju par vēsturiskajiem zaudējumiem nākotnes naudas plūsmas noteikšanai un nodrošina, ka informācija par vēsturiskajiem zaudējumiem tiek piemērota aktīvu grupām, kuru kredītriska parametri ir līdzīgi aktīvu grupām, kuru vēsturiskā zaudējumu likme tiek izmantota. Iestādes lietotā metode nodrošina iespēju attiecināt uz katru aktīvu grupu informāciju par vēsturiskajiem zaudējumiem, kas veidojas aktīvu grupām ar līdzīgiem kredītriska parametriem, un attiecīgos datus, kas atspoguļo pašreizējos apstākļus.

204-205. Iestāde koriģē vēsturisko zaudējumu likmi, pamatojoties uz pašreizējo informāciju, lai atspoguļotu tādu pašreizējo apstākļu ietekmi, kas nepastāvēja periodā, uz kuru attiecināma vēsturiskā zaudējumu likme, un novērstu tādu pagātnes perioda faktoru ietekmi, kas pašlaik vairs nepastāv, un ņem vērā:

204.1-205.1. izmaiņas iestādes aktīvu portfeļa apmērā un riska profilā, kā arī līguma nosacījumos;

204.2-205.2. jebkādas aktīvu koncentrācijas esību un koncentrācijas līmeņa izmaiņas;

204.3-205.3. izmaiņas kavēto aktīvu apmērā, aktīvu ar paaugstinātu risku īpatsvaru, pārskatīto aktīvu un citu aktīvu ar mainītiem līguma nosacījumiem skaitu, šo izmaiņu tendences un būtiskumu;

204.4-205.4. izmaiņas starptautiskajā un vietējā ekonomiskajā un komercdarbības situācijā.

205-206. Iestāde izstrādā metodiku uzkrājumu veidošanai aktīvu grupām, ņemot vērā šādus faktorus:

205.1-206.1. metodikā izmantoto parametru pamatā ir laika rindas dati, pamatojoties uz pārbaudāmu un skaitliski izteiktu informāciju, minimāli piemērojot vadības vai ekspertu vērtējumu;

205.2-206.2. izmantotie parametri atspoguļo katras aktīvu grupas raksturīgākās pazīmes, īpaši tad, ja iestāde zaudējumu aprēķinā izmanto saistību neizpildes zaudējumus (LGD), atvēršanās rādītājus un atkārtotas saistību neizpildes rādītājus;

205.3-206.3. metodikā izmantotie ekonomiskie rādītāji ietver faktorus, kas ietekmē paredzamo zaudējumu apmēru, t. sk. makroekonomiskos rādītājus, paredzamo tiesvedību ilgumu, paredzamās izmaiņas normatīvajos aktos, kā arī tautsaimniecības un komercdarbības attīstības prognozes;

205.4-206.4. iestāde ņem vērā arī paredzamās izmaiņas iestādes riska profilā kopumā, kā arī kreditēšanas, aktīvu pārskatīšanas, kredītu norakstīšanas un atgūšanas politikās.

206-207. Iestāde var izmantot iekšējās un ārējās statistikas datubāzes, ja tā var pamatot, ka šie dati piemērojami attiecīgajai iestādes izveidotajai aktīvu grupai.

207-208. Vērtības samazināšanās atzīšana aktīvu grupai, pamatojoties uz šādu aktīvu kopējo novērtējumu, ir starpposms vērtības samazināšanās atzīšanai šādiem aktīviem individuāli. Ja iestādes rīcībā ir informācija, kas liecina par konkrēta aktīva, kas iekļauts grupā, būtisku kredītriska pieaugumu, aktīvu no grupas izslēdz un vērtē individuāli vai iekļauj citā kredītu grupā atbilstoši aktīva riska parametriem.

208-209. Iestāde regulāri pārskata izveidoto aktīvu grupu atbilstību ekonomiskajai situācijai un iestādes stratēģijai un pēc nepieciešamības veic pagaidu vai pastāvīgas izmaiņas kredītu grupās.

209-210. Par katru aktīvu grupu iestāde dokumentē:

209.1-210.1. kritērijus aktīvu apvienošanai grupā;

209.2-210.2. izmantoto metodi uzkrājumu likmes noteikšanai (vēsturiskās zaudējumu likmes noteikšanas kārtība, t. sk. laika periods, par kuru zaudējumi tika atzīti). Ja vēsturiskā zaudējumu likme tiek izvēlēta no iespējamā likmju intervāla, dokumentē to, kā šis intervāls noteikts, un loģisku pamatojumu tam, ka izvēlēta likme ir labākā aplēse šajā intervālā;

209.3-210.3. veikto vēsturiskās zaudējumu likmes korekciju ar paskaidrojumu, kā veiktā korekcija atspoguļo pašreizējo informāciju (notikumi, apstākļi) un kādi faktori ietekmēja zaudējumu aplēses. Dokumentē katra faktora ietekmes novērtējumu un paskaidrojumu, kā iestāde skaitliski novērtē šo ietekmi;

209.4-210.4. faktisko aktīvu zaudējumu salīdzinājumu ar zaudējumu aplēsēm aktīvu grupai un izmantoto pieņēmumu un parametru jutīguma analīzes rezultātus.

8.6. Ienākumu atzišana

~~210-211.~~ Iestāde atzīst procentu ienākumus saskaņā ar grāmatvedības standartiem un iekšējā uzskaitē nodrošina informāciju par procentiem, kas:

~~210.1-211.1.~~ uzkrāti NPL aktīviem;

~~210.2-211.2.~~ uzkrāti pārskatītajiem aktīviem, kuriem pārskatīšanas brīdī bija samaksas termiņa kavējumi vairāk par 90 dienām, un pārskatītajiem aktīviem, kuri gada laikā pārskatīti atkārtoti, neatkarīgi no maksājumu kavējumu ilguma pārskatīšanas brīdī;

~~210.3-211.3.~~ kapitalizēti, veicot aktīva pārskatīšanu;

~~210.4-211.4.~~ uzkrāti pārskatītajiem aktīviem divu gadu laikā pēc pārskatīšanas.

~~211-212.~~ Informāciju par uzkrātajiem procentiem, kas minēti šo noteikumu 211. punktā, iestāde ņem vērā pašu kapitāla aprēķinā saskaņā ar šo noteikumu 223. punkta nosacījumiem.

8.7. Uzkrājumu samazināšana

~~212-213.~~ Zaudējumus no aktīva vērtības samazināšanās apvērš, ja pastāv objektīvi pierādījumi, ka aktīva vērtības samazinājums ir mazāks par iepriekš aplēsto, izmantojot iepriekšējā aprēķina brīdī pieejamo informāciju. Pazīmes, kas liecina par zaudējumu samazināšanos, ir šādas:

~~212.1-213.1.~~ aizņēmējs ir atmaksājis būtiski lielāku summu, nekā tika paredzēts iepriekšējā zaudējumu no aktīva vērtības samazināšanās aprēķinā;

~~212.2-213.2.~~ aizņēmēja pašreizējā naudas plūsma un naudas plūsmas prognoze ir pozitīva un stabila;

~~212.3-213.3.~~ aizņēmējs pēc iepriekšējā zaudējumu no aktīva vērtības samazināšanās aprēķina ir iesniedzis papildu nodrošinājumu, tādējādi būtiski palielinot kopējo kredīta nodrošinājuma vērtību.

8.8. Neatgūstamo aktīvu norakstīšana

~~213-214.~~ Ja iestāde aktīvu vai tā daļu uzskata par neatgūstamu, tā laikus noraksta aktīvu vai tā daļu no bilances. Iestāde izvērtē aktīvu atgūstamību ilgtermiņā, īpaši pievēršot uzmanību aktīviem, kuriem kredītsaistību izpilde ilgstoši tiek kavēta un aizņēmējam ir sāks maksātnespējas process. Iestāde nosaka maksimālo laika periodu, kurā nenodrošinātam NPL aktīvam vai tā nenodrošinātajai daļai izveido uzkrājumus 100 procentu apmērā no nenodrošinātās summas un noraksta šādu aktīvu vai tā daļu no bilances.

~~214-215.~~ Iestāde uzglabā informāciju par aktīviem, kuri ir norakstīti no bilances, un iestādei tiek saglabātas tiesības uz šo aktīvu atgūšanu.

8.9. Pārņemto aktīvu novērtēšana

~~215-216.~~ Iestāde galvenokārt klasificē un novērtē pārņemtos aktīvus kā pārdošanai turētus ilgtermiņa aktīvus saskaņā ar 5. Starptautisko Finanšu pārskatu standartu, jo šādos aktīvus iestāde iegūst savā īpašumā izsniegta kredīta neatmaksāšanas rezultātā, proti, šādi aktīvi ir uzskatāmi par problemātiska kreditēšanas darījuma turpinājumu un to iegūšana īpašumā nav bijis iestādes sākotnējais mērķis, izsniedzot kredītu.

~~216-217.~~ Ja iestāde izņēmuma gadījumā pārņemto aktīvu klasificē kā ieguldījuma īpašumu saskaņā ar grāmatvedības standartiem, iestāde dokumentē šāda lēmuma pamatojumu. Ja pārņemtā aktīva patiesā vērtība ir noteikta atbilstoši 2. vai 3. līmeņa patiesās vērtības noteikšanas hierarhijai grāmatvedības standartu izpratnē, iestāde izvērtē

nepieciešamību piemērot diskontu (*haircut*) atkarībā no aktīva atrašanās vietas, stāvokļa un tirgus aktivitātes, kā arī atrašanās ilguma iestādes bilancē.

217.218. Iestāde novērtē pārņemto aktīvu saskaņā ar šo noteikumu 195. un 198.–201. punktā noteikto kārtību. Ja pārņemtā aktīva turēšanas ilgums iestādes bilancē pārsniedz piecus gadus, iestāde piemēro diskontu vismaz 30 procentu apmērā no īpašuma patiesās vērtības, kas noteikta saskaņā ar 13. Starptautiskā Finanšu pārskatu standarta prasībām. Šajā punktā minēto diskontu iestāde atzīst finanšu pārskatos vai piemēro kā pirmā līmeņa pamata kapitāla korekciju saskaņā ar šo noteikumu 223. punkta prasībām.

8.10. Ārpusbilances saistību novērtēšana

218.219. Iestādes piešķirtos galvojumus un garantijas, neizmantotās kredītlīnijas, kā arī citus darījumus, kuriem piemīt kredītrisks un kuri tiek atspoguļoti ārpusbilancē, iestāde vērtē un veido tiem uzkrājumus saskaņā ar grāmatvedības standartu prasībām, un savus pieņēmumus pamato ar vēsturiskajiem datiem, kā arī salīdzina aplēstos zaudējumus ar faktiskajiem zaudējumiem saskaņā ar šo noteikumu 156. punktu.

8.11. Latvijas Bankas pieeja aktīvu kvalitātes un uzkrājumu veidošanas procesa novērtēšanai

219.220. Latvijas Banka, vērtējot iestādes aktīvu portfeļa kvalitāti, metodoloģiju un izveidoto uzkrājumu pietiekamību, pamatojas uz iestādes sniegtās informācijas un pārskatu analīzi un ņem vērā, vai:

219.1.220.1. iestādes aktīvu kvalitātes pārbaudes sistēma ir efektīva un nodrošina aktīvu kvalitātes pasliktināšanās laicīgu identificēšanu, problemātisku kredītu pārraudzību un laicīgu nepieciešamo pasākumu veikšanu;

219.2.220.2. iestādes vadība tiek regulāri informēta par aktīvu portfeļa kvalitāti, izveidotajiem uzkrājumiem un nepieciešamo papildu kapitālu paredzamo zaudējumu segšanai (t. sk. pašu kapitāla korekcijām);

219.3.220.3. iestādes pieņēmumi, aplēses un secinājumi ir saprātīgi un atbilstoši pamatoti un dokumentēti;

219.4.220.4. iestādes metodoloģija nodrošina, ka uzkrājumu apmērs atbilst piesardzīgi aplēstajiem un laikus atzītajiem aktīvu vērtības samazināšanās zaudējumiem un iestāde pienācīgi novērtē paredzamos zaudējumus, proti:

219.4.1.220.4.1. procedūra, kuru iestāde piemēro, lai noteiktu uzkrājumu apmēru individuāli vērtējamam aktīvam, ir piesardzīga un balstās uz nākotnes naudas plūsmas aplēsi, kurā ņemtas vērā šo noteikumu prasības;

219.4.2.220.4.2. iestādes pieeja uzkrājumu noteikšanai ir pamatota;

219.4.3.220.4.3. kopējais izveidoto uzkrājumu un pašu kapitāla korekciju apmērs ir pietiekams, ņemot vērā kopējo kredītrisku iestādes aktīvu portfeli;

219.4.4.220.4.4. uzkrājumu veidošanas un kapitāla korekcijas noteikšanas process ir pienācīgi dokumentēts;

219.4.5.220.4.5. atzītie procentu ienākumi ir piesardzīgi vērtēti;

219.4.6.220.4.6. neatgūstamos aktīvus iestāde noraksta no bilances;

219.4.7.220.4.7. iestādes atbilstošās politikas, procedūras un prakse atbilst šo noteikumu prasībām.

220.221. Latvijas Bankai ir pamats uzskatīt iestādes aktīvu kvalitātes novērtēšanas procesu par apmierinošu un piekrist tās aplēsēm, ja iestāde:

220.1.221.1. uztur efektīvu aktīvu kvalitātes novērtēšanas sistēmu aktīvu kvalitātes problēmu identificēšanai, monitoringam un savlaicīgai pasākumu veikšanai aktīva kvalitātes pasliktināšanās gadījumā;

220.2-221.2. pienācīgi analizē visus būtiskos kvalitatīvos faktorus, kuri ietekmē aktīvu portfeļa kvalitāti novērtēšanas brīdī;

220.3-221.3. ir izveidojusi grāmatvedības standartu prasībām atbilstošu uzkrājumu noteikšanas procedūru gan individuālajiem aktīviem, gan aktīvu grupām;

220.4-221.4. paredzamo zaudējumu noteikšanā ir ietvērusi saprātīgus un pienācīgi pamatotus pieņēmumus, vērtējumus un spriedumus.

221-222. Iestāde ar paaugstinātu NPL aktīvu īpatsvaru atbilstoši šo noteikumu 9. nodaļai uzraudzības mērķiem nodrošina uzkrājumus paredzamajiem zaudējumiem visām aktīvu grupām vai individuāliem NPL aktīviem vismaz Regulas Nr. 575/2013 47.c pantā noteiktajā apmērā.

222-223. Ja iestādes finanšu pārskatos atzītais uzkrājumu apmērs nav pietiekams, lai segtu paredzamos zaudējumus, Latvijas Banka, īstenojot piesardzības pieeju un ņemot vērā iestādes riska profilu, nosaka iestādei pienākumu izveidot papildu uzkrājumus aplēstajiem paredzamajiem zaudējumiem finanšu pārskatos vai veikt pirmā līmeņa pamata kapitāla korekciju uzraudzības pārskatos. Iestāde, kas riska darījumu riska svērto vērtību aprēķina saskaņā ar standartizēto pieeju, minēto korekciju norāda Komisijas 2020. gada 17. decembra īstenošanas regulas (ES) 2021/451, ar ko nosaka īstenošanas tehniskos standartus Eiropas Parlamenta un Padomes regulas (ES) Nr. 575/2013 piemērošanai attiecībā uz iestāžu sniegtajiem uzraudzības pārskatiem un atceļ īstenošanas regulu (ES) Nr. 680/2014, pārskata "C 01.00 – PAŠU KAPITĀLS (CA1)" rindā "524" saskaņā ar Regulas Nr. 575/2013 3. pantu.

9. Papildu prasības iestādēm ar paaugstinātu NPL aktīvu īpatsvaru

9.1. Vispārīgās prasības

223-224. Iestāde aprēķina ienākumus nenesošo kredītu rādītāju (turpmāk – NPL rādītājs) katra ceturkšņa beigās, izmantojot Eiropas Banku iestādes riska rādītāju metodikas rokasgrāmatu (*The EBA risk indicators methodological guide*) un balstoties uz datiem, kuri iestādei ir jāiekļauj saskaņā ar Komisijas 2020. gada 17. decembra īstenošanas regulu (ES) 2021/451, ar ko nosaka īstenošanas tehniskos standartus Eiropas Parlamenta un Padomes regulas (ES) Nr. 575/2013 piemērošanai attiecībā uz iestāžu sniegtajiem uzraudzības pārskatiem un atceļ īstenošanas regulu (ES) Nr. 680/2014, sagatavojamajā pārskatā "F 18.00.a (NPE) informācija par ienākumus nesošiem un ienākumus nenesošiem riska darījumiem". Saskaņā ar metodoloģiju, lai aprēķinātu rādītāju, skaitītājā izmanto ienākumus nenesošus kredītus (*non-performing loans and advances*), kas klasificēti amortizētajā iegādes vērtībā, patiesajā vērtībā ar atspoguļojumu peļņas vai zaudējumu aprēķinā un patiesajā vērtībā ar atspoguļojumu pārējos apvienotajos ienākumos, un saucējā izmanto visus kredītus, kas klasificēti amortizētajā iegādes vērtībā, patiesajā vērtībā ar atspoguļojumu peļņas vai zaudējumu aprēķinā un patiesajā vērtībā ar atspoguļojumu pārējos apvienotajos ienākumos (*gross carrying amount loans and advances*). Iestāde aprēķina NPL rādītāju gan no konsolidēto uzraudzības pārskatu datiem, gan iestādes individuālo uzraudzības pārskatu datiem.

224-225. Iestāde veic darbības vides novērtējumu, sagatavo un ievieš NPL aktīvu pārvaldības stratēģiju, stratēģijas ieviešanas plānu un iesniedz pārskatu par pārņemtajiem nekustamajiem īpašumiem saskaņā ar Latvijas Bankas noteikumiem, kas nosaka kredītiestāžu uzraudzībai nepieciešamās informācijas sagatavošanas un iesniegšanas prasības un kārtību, un ievēro šajā nodaļā noteiktās prasības attiecībā uz NPL aktīvu pārvaldību, ja iestāde atbilst vienam no šādiem kritērijiem:

224.1-225.1. iestādes kopējais NPL rādītājs pārsniedz piecus procentus individuāli vai konsolidācijas grupas līmenī, vai subkonsolidēti divus ceturkšņus pēc kārtas;

224.2-225.2. iestādes kopējais NPL rādītājs ir zemāks par pieciem procentiem, bet iestādei ir būtiska NPL aktīvu koncentrācija kādā atsevišķā kredītu portfeli, kādai nozarei vai savstarpēji saistītu klientu grupai, vai kādā reģionā piešķirtajiem kredītiem.

225-226. Ja iestādes kredītu, kas piešķirti nefinanšu sabiedrībām un mājsaimniecībām, portfelis nepārsniedz 20 procentus no kopējiem aktīviem, NPL aktīvu skaits ir neliels un NPL aktīvu pieaugums ir īslaicīgs, iestāde var izņēmuma kārtā, saskaņojot ar Latvijas Banku, nepildīt šo noteikumu 225. punktā minētās prasības.

226-227. Latvijas Banka var noteikt iestādei pienākumu sagatavot un ieviest šo noteikumu 225. punktā minētās prasības, ja tā uzraudzības procesā novēro kredītu kvalitātes pasliktināšanās pazīmes – būtisku jaunu NPL aktīvu pieplūdumu, būtisku pārskatīšanas pasākumu piemērošanas pieaugumu, būtisku pārņemto aktīvu pieaugumu, zemu zaudējumu seguma rādītājus, agrīnās brīdināšanas rādītāju neievērošanu vai nepietiekamas kredītu pārskatīšanas darbības.

227-228. Iestāde iesniedz Latvijas Bankai pārskatu par darbības vides novērtējumu, NPL aktīvu pārvaldības stratēģiju un stratēģijas ieviešanas plānu sešu mēnešu laikā no brīža, kad noticis šo noteikumu 225. punktā minētais pārsniegums. Pēc tam iestāde iesniedz atjauninātu darbības vides novērtējumu, grozījumus stratēģijā un nākamā gada stratēģijas ieviešanas plānu katru gadu kopā ar pārskatu, kas sagatavots saskaņā ar Latvijas Bankas noteikumiem, kuri nosaka kapitāla pietiekamības novērtēšanas procesa izveides prasības. Ja šo noteikumu 225. punktā noteiktie kritēriji nav izpildīti divus ceturkšņus pēc kārtas, iestāde pārtrauc iesniegt Latvijas Bankai pārskatu par darbības vides novērtējumu, NPL aktīvu pārvaldības stratēģiju un stratēģijas ieviešanas plānu.

228-229. Iestāde šīs nodaļas prasības ievieš atbilstoši iestādes lielumam, darbības raksturam un sarežģītībai, kā arī NPL aktīvu apmēram, koncentrācijai un specifikai, t. sk. kredītu veidam (piemēram, fiziskās vai juridiskās personas, mazie un vidējie uzņēmumi) un nodrošinājumam.

9.2. Pārskats par darbības vides novērtējumu

229-230. Pirms NPL aktīvu pārvaldības stratēģijas sagatavošanas iestāde veic darbības vides novērtējumu, kura ietvaros:

229.1-230.1. izvērtē līdzšinējās prakses efektivitāti NPL aktīvu, t. sk. pārskatītu NPL aktīvu, pārvaldībā un izsniegto līdzekļu atgūšanā un detalizēti izvērtē NPL aktīvu apmēru un veidošanās iemeslus, kā arī analizē faktoros un sakarības, kas veicina NPL aktīvu pieaugumu un samazināšanos;

229.2-230.2. izvērtē esošo iekšējo resursu pietiekamību, t. sk. izmantotos procesus un instrumentus, datu kvalitāti, procesu automatizācijas pakāpi, darbinieku pieredzi un kompetenci, lēmumu pieņemšanu un iekšējo politiku vismaz šādos kredītriska pārvaldības procesa posmos:

229.2.1-230.2.1. agrīnā brīdināšana par kredīta kvalitātes pasliktināšanos un NPL aktīva statusa piešķiršana;

229.2.2-230.2.2. pārskatīšanas pasākumu piemērošana;

229.2.3-230.2.3. uzkrājumu veidošana un kredītu norakstīšana no bilances;

229.2.4-230.2.4. NPL aktīva nodrošinājuma novērtēšana;

229.2.5-230.2.5. kredīta atgūšana, tiesvedības un nodrošinājuma pārņemšana;

229.2.6-230.2.6. pārņemto aktīvu pārvaldība;

229.2.7-230.2.7. kredītriska pārskatu kvalitāte;

229.2.8-230.2.8. NPL aktīvu pārraudzība un atgūšanas risinājumu efektivitāte;
229.3-230.3. veic ārējās darbības apstākļu un vides izvērtējumu, ietverot vismaz šādus faktorus:

229.3.1-230.3.1. makroekonomiskie apstākļi, t. sk. nekustamā īpašuma tirgus dinamika un dažādu nozaru, kas iestādei ir nozīmīgas, attīstības tendences, ņemot vērā iestādes NPL aktīvu portfeļa specifiku;

229.3.2-230.3.2. normatīvie, juridiskie un tiesiskie aspekti valstīs, kurās atrodas aizņēmējs vai nodrošinājums, t. sk. tiesvedības procesa vidējais ilgums, paredzamais tiesvedības procesa iznākums, riska darījumu hierarhija (nodrošināti un nenodrošināti riska darījumi) un tās ietekme uz procesa iznākumu, nodrošinājuma un garantijas veidu (piemēram, otrās vai trešās kārtas prasījuma tiesības un personiskās garantijas) ietekme uz procesa iznākumu, ar patērētāju aizsardzību saistīto jautājumu ietekme uz tiesas lēmumiem (īpaši fizisko personu kredītiem, kuru atmaksa ir nodrošināta ar nekustamā īpašuma hipotēku) un tiesvedības vidējās kopējās izmaksas.

230-231. Papildus šo noteikumu 230. punktā minētajiem aspektiem iestāde var novērtēt arī šādas jomas, ja tās piemērojamas iestādes darbībai un NPL aktīvu stratēģijas īstenošanai:

230.1-231.1. tirgus gaidas attiecībā uz pieļaujamiem NPL rādītājiem un segumu, t. sk. reitingu aģentūru, tirgus analītiķu, tirgus pētījumu veicēju un klientu gaidas;

230.2-231.2. vietējā un starptautiskā NPL aktīvu tirgus tendences un dinamika attiecībā uz kredītu vai to portfeļu pārdošanu;

230.3-231.3. NPL aktīvu apkalpošanas nozares pakalpojumu pieejamība;

230.4-231.4. nodokļu regulējuma ietekme uz uzkrājumu veidošanu un NPL aktīvu norakstīšanu.

231-232. Pamatojoties uz šo noteikumu 230. punktā noteikto izvērtējumu, iestāde sagatavo pārskatu par darbības vides novērtējumu, kurā apkopo pašnovērtējuma rezultātus, iezīmējot iestādes spēcīgākās puses un norādot uz nepilnībām, ko nepieciešams novērst, lai veiksmīgi ieviestu NPL aktīvu pārvaldības stratēģiju.

232-233. Iestādes struktūrvienība, kura īsteno **riska pārvaldībasrisku kontroles** funkciju, vai ārējs neatkarīgs eksperts periodiski izvērtē, vai iestādes resursi ir pietiekami NPL aktīvu efektīvai pārvaldībai.

9.3. NPL aktīvu pārvaldības stratēģijas saturs

233-234. Iestādes NPL aktīvu pārvaldības stratēģija ir daļa no iestādes kopējās stratēģijas, un tā ir saskaņota ar iekšējo kapitāla un likviditātes pietiekamības novērtēšanas procesu (ICAAP un ILAAP), riskiem, kādus iestāde kopumā vēlas uzņemt, lai sasniegtu savus stratēģiskos mērķus (*risk appetite*), darbības atjaunošanas plānu, iestādes atalgojuma politiku un budžetu, ņemot vērā potenciālos zaudējumus, kas varētu rasties NPL aktīvu atgūšanas procesā.

234-235. Iestāde sagatavo NPL aktīvu pārvaldības stratēģiju, kurā izklāsta savu pieeju un mērķus efektīvai NPL aktīvu pārvaldībai (maksimālai kredītu atgūšanai) un NPL aktīvu apmēra samazināšanai skaidrā, efektīvā un reāli sasniedzamā veidā katram būtiskam NPL aktīvam vai kredītu grupai ar līdzīgām kredītriska pazīmēm atbilstoši iestādes NPL aktīvu portfeļa specifikai. Ja iestādei ir būtisks pārņemto aktīvu portfelis, tā NPL aktīvu pārvaldības stratēģijā ietver arī pārņemto aktīvu realizācijas stratēģiju.

235-236. NPL aktīvu pārvaldības stratēģijā iestāde ietver:

235.1-236.1. stratēģijas ieviešanas ietekmes uz pašu kapitāla rādītājiem izvērtējumu, piemērojot dažādus tautsaimniecības attīstības scenārijus, un risinājumus, ko iestāde plāno piemērot, ja kādā no scenārijiem iestāde nespēs izpildīt kapitāla prasības;

235.2-236.2. stratēģijas īstenošanas plānu īstermiņā, vidējā termiņā un ilgtermiņā, izvēloties attiecīgajam kredītam vai kredītu grupai piemērotāko risinājumu, piemēram, kredīta turēšanu vai pārskatīšanas pasākumu piemērošanu, pārdošanu, neatgūstamo aktīvu norakstīšanu, nodrošinājuma pārņemšanu, maksātnespējas procesu, mierizlīgumu vai citus risinājumus. Ja iestāde, pamatojoties uz veikto izvērtējumu, secina, ka neviens no risinājumiem nav efektīvs kādam kredītam vai kredītu grupai, iestāde attiecīgi veido šādam kredītam vai kredītu grupai uzkrājumus vai noraksta to no bilances kā neatgūstamu;

235.3-236.3. iestādes izvirzītos mērķus, kvantitatīvi nosakot būtiskāko NPL aktīvu vai kredītu grupu samazinājumu īstermiņā un vidējā termiņā, kā arī paredzēto kopējo un būtiskāko NPL aktīvu portfeļu absolūto un relatīvo samazinājumu, piemērojot šo noteikumu 236.2. apakšpunktā minētos risinājumus. NPL aktīvu portfeļu absolūto un relatīvo samazinājumu norāda ar un bez izveidotajiem uzkrājumiem. Nosakot mērķus NPL aktīvu apmēra samazināšanai, iestāde paredz aktīvu darbu ar NPL aktīviem un nepaļaujas tikai uz tādu samazinājumu, kas izriet no pozitīvām makroekonomiskajām prognozēm. Iestāde plānošanā, pamatojoties uz vēsturiskajiem datiem un nozares rādītājiem, nosaka to NPL aktīvu daļu būtiskākajos NPL aktīvu portfeļos un iestādē kopumā, ko nebūs iespējams atgūt īstermiņā vai vidējā termiņā un kas saglabāsies iestādes bilancē arī ilgtermiņā.

9.4. Stratēģijas ieviešanas plāns

236-237. Stratēģijas ieviešanas plānā iestāde nosaka, kā tā no operacionālā viedokļa plāno īstenot savu NPL aktīvu stratēģiju īstermiņā un vidējā termiņā, norādot iekšējos faktorus, kas traucē stratēģijas veiksmīgai īstenošanai. Stratēģijas ieviešanas plānā iestāde ietver vismaz šādus elementus:

236.1-237.1. noteiktā termiņā sasniedzamie mērķi stratēģijā noteikto mērķu īstenošanai;

236.2-237.2. veicamie atgūšanas pasākumi būtiskāko kredītu vai kredītu grupu līmenī;

236.3-237.3. atgūšanas procesa pārvaldība, t. sk. atbildības sadalījums un ziņošanas kārtība par atgūšanas pasākumiem un to rezultātiem;

236.4-237.4. iestādes noteiktie rādītāji stratēģijas ieviešanas virzības mērīšanai;

236.5-237.5. nepieciešamie personāla un citi resursi;

236.6-237.6. nepieciešamie infrastruktūras uzlabojumi;

236.7-237.7. plānotie NPL aktīvu stratēģijas īstenošanas ienākumi un izdevumi;

236.8-237.8. iekšējā un ārējā sadarbība un komunikācija, kas nepieciešama, lai īstenotu NPL aktīvu stratēģiju, t. sk. darbinieku informēšana par iestādes NPL aktīvu stratēģijā paredzētajiem pasākumiem un tās sasaisti ar iestādes kopējo un risku stratēģiju.

237-238. Iestāde izstrādā atbilstošus iekšējos normatīvos dokumentus, lai sasniegtu stratēģijā un stratēģijas ieviešanas plānā noteiktos mērķus, nosakot atbildības sadalījumu un ziņošanas kārtību par atgūšanas pasākumiem un to efektivitāti.

238-239. Ja iestāde konstatē būtiskas novirzes no stratēģijas ieviešanas plāna, tā par šādām novirzēm un to iemesliem ziņo iestādes vadībai un Latvijas Bankai.

9.5. Iestādes vadības loma NPL aktīvu pārvaldībā

239-240. Iestādes vadība ir atbildīga par darbības vides novērtējuma sagatavošanu, NPL aktīvu pārvaldības stratēģijas un pārvaldības prasību ieviešanu iestādē. Iestādes vadība

apstiprina NPL aktīvu pārvaldības stratēģiju, pārskatu par darbības vides novērtējumu un stratēģijas ieviešanas plānu.

240.241. Iestādes padome:

240.1.241.1. apstiprina un periodiski pārskata NPL aktīvu pārvaldības stratēģiju, pārskatu par darbības vides novērtējumu, kas sagatavots saskaņā ar šo noteikumu 230. punkta prasībām, un stratēģijas ieviešanas plānu, kas sagatavots saskaņā ar šo noteikumu 237. punkta prasībām;

240.2.241.2. pārrauga NPL aktīvu pārvaldības stratēģijas īstenošanu;

240.3.241.3. periodiski izskata paveikto NPL aktīvu pārvaldības stratēģijas ieviešanā un stratēģijas ieviešanas plānā noteikto mērķu sasniegšanā;

240.4.241.4. regulāri izskata iestādes struktūrvienības, kura īsteno iekšējās kontroles funkciju, sagatavoto pārskatu par NPL aktīvu pārvaldībā atklātajiem būtiskākajiem trūkumiem;

240.5.241.5. regulāri izskata iestādes sagatavoto ziņojumu par šo noteikumu 253. punktā minēto rādītāju izpildi;

240.6.241.6. nodrošina, ka iestādes padomes locekļiem kolektīvi ir pietiekamas zināšanas un pieredze, kā arī tie velta pietiekami daudz laika NPL aktīvu pārvaldības jautājumu izskatīšanai.

241.242. Iestādes valde:

241.1.242.1. regulāri izskata paveikto NPL aktīvu pārvaldības stratēģijas ieviešanā un darbības plānā noteikto mērķu sasniegšanā;

241.2.242.2. nosaka kvalitatīvus un kvantitatīvus kritērijus un mērķus tiem darbiniekiem, kuru pienākumos ir kredītu atgūšana;

241.3.242.3. apstiprina lielāko riska darījumu līdzekļu atgūšanas risinājumus;

241.4.242.4. apstiprina un vismaz reizi gadā pārskata ar līdzekļu atgūšanu saistītās politikas un procedūras un iepazīstina darbiniekus ar to saturu;

241.5.242.5. nodrošina pietiekamu iekšējo kontroli pār NPL aktīvu pārvaldības procesu, īpašu uzmanību pievēršot NPL aktīvu statusa piešķiršanai un pārtraukšanai, uzkrājumu veidošanai, aktīvu norakstīšanai no bilances, nodrošinājuma novērtēšanai un pārskatīšanas darbību efektivitātei;

241.6.242.6. regulāri izskata iestādes struktūrvienības, kura īsteno iekšējās kontroles funkciju, sagatavoto pārskatu par NPL aktīvu pārvaldībā atklātajiem būtiskākajiem trūkumiem;

241.7.242.7. regulāri izskata iestādes sagatavoto ziņojumu par šo noteikumu 253. punktā minēto rādītāju izpildi;

241.8.242.8. nodrošina, ka iestādes valdes locekļiem kolektīvi ir pietiekamas zināšanas un pieredze, kā arī tie velta pietiekami daudz laika NPL aktīvu pārvaldības jautājumu izskatīšanai.

9.6. NPL aktīvu pārvaldība

242.243. Iestāde nodrošina NPL aktīvu pārvaldību atbilstoši iestādes lielumam, darbības raksturam un sarežģītībai, kā arī NPL aktīvu apmēram un specifikai, t. sk. kredītu veidam, aizņēmēju segmentam (piemēram, fiziskās vai juridiskās personas, mazie un vidējie uzņēmumi) un nodrošinājumam.

243.244. Iestāde izveido atsevišķu struktūrvienību vai struktūrvienības, kas nodarbojas ar NPL aktīvu pārvaldību. Iestāde var pārvaldīt NPL aktīvus vienā struktūrvienībā vai izveidot vairākas struktūrvienības atbilstoši kredīta dzīves cikla posmam – agrīnā brīdināšana (samaksas termiņa kavējums līdz 90 dienām), pārskatīšanas pasākumu

piemērošana, kredīta atgūšana, tiesvedības un nodrošinājuma pārņemšana un pārņemto aktīvu pārvaldība.

244-245. Iestāde šo noteikumu 244. punktā minētajā struktūrvienībā vai struktūrvienībās nodrošina atbilstošus resursus, t. sk. speciālistus ar atbilstošu kvalifikāciju un pieredzi NPL aktīvu pārvaldībā. Šo struktūrvienību darbiniekiem iestāde nosaka atalgojuma mainīgo daļu, veic darbinieku snieguma novērtējumu un veido darbinieku attīstības plānus saskaņā ar NPL aktīvu stratēģijā un stratēģijas ieviešanas plānā paredzētajiem mērķiem, iekļaujot galvenokārt kvantitatīvus rādītājus, kas saistīti ar stratēģijā un stratēģijas ieviešanas plānā paredzēto mērķu sasniegšanu. Iestāde nodrošina, ka to valdes locekļu un citu augstākās vadības pārstāvju sniegums, kuri ir atbildīgi par NPL aktīvu pārvaldību, tiek vērtēts atbilstoši stratēģijas un tās ieviešanas plāna izpildei.

245-246. Iestāde skaidri nosaka rādītājus (*triggers*), kurus pārsniedzot kredīts tiek nodots šo noteikumu 244. punktā noteiktās struktūrvienības vai struktūrvienību atbildībā vai pārvietots starp minētajām struktūrvienībām. Iestāde nodrošina, ka kredīta nodošanas process un rādītāji ir skaidri noteikti un atkāpšanās no šo rādītāju piemērošanas ir pieļaujama tikai izņēmuma situācijās ar atbilstošu apstiprinājumu.

246-247. Iestāde nodrošina, ka iestādes struktūrvienība, kura īsteno NPL aktīvu pārvaldības funkciju, ir nodalīta no iestādes struktūrvienības, kura īsteno kredītu piešķiršanas funkciju, formāli ir nodota atbildība par attiecību uzturēšanu ar aizņēmēju pēc kredīta kvalitātes pasliktināšanās, lēmumu pieņemšanas procesā netiek iesaistīti darbinieki, kuru pienākumos ir kredītu piešķiršana, t. sk. lēmumus par kredīta atgūšanu vai pārskatīšanu nepieņem kredītkomiteja. Ja nav iespējams pilnībā izvairīties no kredītu piešķiršanas procesā iesaistīto darbinieku iesaistes lēmumu pieņemšanā par kredītiem ar kvalitātes pasliktināšanās pazīmēm, iestāde izstrādā un ievieš kontroles procedūras, kas nodrošina pastāvošo vai potenciālo interešu konflikta situāciju novēršanu, t. sk. nosaka limitus, kuru pārsniegšanas gadījumā lēmumus apstiprina iestādes valde vai cita šim nolūkam speciāli izveidota lēmējinstiūcija, kas ir neatkarīga no kredīšanas procesa. Iestāde nodrošina informācijas apmaiņu par kredītu kvalitāti un atgūšanas rezultātiem starp to struktūrvienību darbiniekiem, kuras nodarbojas ar kredītu piešķiršanu un kredītu atgūšanu.

247-248. Iestāde nodrošina savam NPL aktīvu apmēram un specifikai atbilstošu informācijas sistēmu, kurā ir pieejama pilnīga un regulāri atjaunināta informācija par katru NPL aktīvu un kredītiem ar kvalitātes pasliktināšanās pazīmēm, t. sk. informācija par aizņēmēju un ar to saistītām personām, par nodrošinājumu un saņemtajām garantijām, par veiktajiem pārskatīšanas pasākumiem, par komunikāciju ar aizņēmēju un saņemtajiem maksājumiem. Iestādes struktūrvienība, kas īsteno iekšējā audita funkciju, vai neatkarīgs ārējais eksperts regulāri veic minētās informācijas sistēmas, t. sk. tajā apstrādāto datu kvalitātes, pārbaudi.

248-249. Ja iestādei pašai nav atbilstošu resursu NPL aktīvu pārvaldībai, iestāde piesaista neatkarīgus, kvalificētus ārējos ekspertus. Ja iestāde nodod daļu no NPL aktīvu pārvaldības pasākumiem ārpalpojuma, tā nodrošina ārpalpojuma nodoto pakalpojumu kvalitātes un efektivitātes pārraudzību.

249-250. Iestādes struktūrvienība, kura īsteno **riska pārvaldības** ~~risku kontroles~~ funkciju, uzrauga NPL aktīvu radītā riska mērīšanu iestādē kopumā un būtiskākajos portfeļos, kuros ir augsts NPL aktīvu īpatsvars, t. sk. šāda riska ietekmes uz kapitāla pietiekamības novērtēšanas procesu mērīšanu, kā arī novērtē NPL aktīvu pārvaldības modeli kopumā un būtiskākos tā elementus, kā arī iesaistās būtisku darījumu ar paaugstinātu risku un

sarežģītību izvērtēšanā, pirms iestāde pieņem lēmumu par darījuma noslēgšanu (piemēram, atkārtoti ilgtermiņa pārskatīšanas pasākumi, būtisku aktīvu norakstīšana, nodrošinājuma novērtēšana). Minētā iestādes struktūrvienība uzrauga arī agrīnās brīdināšanas sistēmas darbību un efektivitāti (cik efektīvi iestādes izmantotā pazīmju kopa agrīnai brīdināšanai par kredītu kvalitātes pasliktināšanos un iestādes veiktie pasākumi agrīnā stadijā uzlabo kredītu atgūšanu).

250-251. Iestādes struktūrvienība, kura īsteno ~~riska pārvaldības~~ ~~risku kontroles~~ funkciju, regulāri novērtē NPL aktīvu pārvaldības procesa atbilstību iestādes kopējai politikai, ārējo normatīvo aktu prasībām un standartiem atbilstības jomā. Minētā iestādes struktūrvienība izvērtē vismaz NPL aktīvu statusa piešķiršanu, nodrošinājuma novērtēšanu, pārskatīšanas pasākumu piemērošanu un agrīnās brīdināšanas sistēmas darbību, neatgūstamo kredītu norakstīšanu, kā arī saistību neizpildes definīcijas piemērošanu iestādē.

251-252. Iestādes struktūrvienība, kura īsteno iekšējā audita funkciju, veic regulāras pārbaudes un pārliecinās, ka iestādes prakse NPL aktīvu pārvaldības jomā atbilst iestādes iekšējiem normatīvajiem dokumentiem, un ziņo par pārbaūžu rezultātiem un atklātajiem trūkumiem iestādes padomei. Pārbaūžu regularitāti un tvērumu nosaka atbilstoši NPL aktīvu apmēram un iepriekšējās pārbaudēs konstatēto trūkumu būtiskumam.

252-253. Iestāde nosaka galvenos darbības rādītājus (*key performance indicators*) NPL aktīvu analīzei. Šos rādītājus iestāde regulāri salīdzina ar mērķiem, kas noteikti stratēģijas ieviešanas plānā, kā arī izmanto cenas noteikšanā kredītiem un paredzamo zaudējumu aplēsēs. Nosakot rādītājus, iestāde var izmantot Eiropas Banku iestādes 2018. gada 31. oktobra pamatnostādņu Nr. EBA/GL/2018/06 "Pamatnostādnes par ienākumus nenesošu un pārskatītu riska darījumu pārvaldību" 2. pielikumā minētos rādītājus vai citus darbības rādītājus, ja tie labāk raksturo iestādes darbību. Ziņojumos iestādes vadībai iekļauj vismaz šādus rādītājus iestādē kopumā un būtiskākajos kredītu portfeļos:

252.1-253.1. NPL rādītājs, pārņemto aktīvu apmērs, kredītu, kuru samaksas termiņš kavēts mazāk nekā 90 dienas, apmērs, to salīdzinājums ar iestādes budžetu un NPL aktīvu stratēģijā un stratēģijas ieviešanas plānā noteikto;

252.2-253.2. informācija par izveidotajiem uzkrājumiem NPL aktīviem, nodrošinājuma veids un tā vērtība, uzkrājumu seguma rādītājs, atrašanās ilgums NPL aktīva statusā, paredzamais laiks līdz atgūšanai;

252.3-253.3. izmaiņas NPL aktīvu apmērā, t. sk. no jauna klasificētie NPL aktīvi un kredīti, kuriem ir atcelts NPL aktīva statuss, pārskatīto NPL aktīvu skaits un pārskatīto NPL aktīvu apmērs, kredīti, kuru samaksas termiņš kavēts līdz 90 dienām;

252.4-253.4. informācija par aizņēmējiem ar kredībspējas pasliktināšanās pazīmēm, īpaši tādiem, kuriem vērojamas turpmākas kredībspējas pasliktināšanās tendences, un lielajiem riska darījumiem;

252.5-253.5. informācija par veiktajām pārskatīšanas darbībām, t. sk. darījumiem, kuros kredīts samainīts ar aktīvu (*debt to asset swap*), un atkārtotām pārskatīšanas darbībām, lai izvērtētu to efektivitāti;

252.6-253.6. peļņas vai zaudējumu aprēķinā atzītie procentu ieņēmumi no NPL aktīviem;

252.7-253.7. informācija par atgūšanā esošajiem kredītiem, t. sk. perioda laikā atgūto kredītu apmērs, atgūtā vērtība, atgūšanas veids, paredzamais atgūšanas procesa ilgums;

252.8-253.8. pārņemto nekustamo īpašumu skaits un kustība pārskata perioda laikā, t. sk. pārdošanas rezultāti, turēšanas ilgums un salīdzinājums ar budžetu būtiskāko nekustamā īpašuma portfeļu līmenī, peļņa vai zaudējumi no pārņemto īpašumu pārdošanas.

10. Kredītriska stresa testi, kritisko situāciju novērtējums un pasākumi to nepieļaušanai vai novēršanai

253-254. Vērtējot individuālos kredītus, iestāde analizē tautsaimniecības attīstības prognozes un izvērtē iespējamās kritiskās situācijas, t. i., tādas iespējamās negatīvās situācijas, kad iestādei ārējo un iekšējo apstākļu dēļ var rasties būtiski zaudējumi. Kredītriska apmēru būtiski ietekmē noteikto makroekonomisko rādītāju izmaiņas un tendences. Tāpēc iestāde analizē šādu makroekonomisko rādītāju ietekmi uz kredītiem, to ienesīgumu, uz aizņēmēja spēju atmaksāt savas saistības, iespējamo zaudējumu segšanai nepieciešamo kapitālu vai citu resursu pieejamību un to cenu kritisko situāciju pārvarēšanai. Šāds novērtējums tiek iekļauts lēmumos par kredītriska pārvaldīšanu.

254-255. Lai novērtētu kredītriska segšanai nepieciešamo pašu kapitālu un identificētu iespējamās kritiskās situācijas (piemēram, tautsaimniecības vai atsevišķu tās nozaru, kuras iestāde kredītē, lejupslīde, kredītu, kuros aizņēmēji nepilda saistības, neprognozēts pieaugums, nelabvēlīgi apstākļi, kuru dēļ var rasties dažādu risku, īpaši kredītriska un tirgus riska, būtiska korelācija, risku iespējamā pārnese (*spillovers*) starp iestādēm), iestāde veic kredītriska stresa testēšanu ne retāk kā reizi gadāpusgadā.

255-256. Iestāde izstrādā kredītriska stresa testēšanas metodoloģiju, scenārijus un parametrus un pēc tam, kad iestādes valde vai tās iecelta komiteja tos apstiprinājusi, veic kredītriska stresa testus, analizē stresa testu rezultātus un izmanto tos kredītriska pārvaldīšanā, kā arī sagatavo pārskatus iestādes vadībai.

256-257. Lai nodrošinātu kvalitatīvu kredītriska stresa testēšanu, iestāde izstrādā tādu stresa scenārijus, kas ietver kvantitatīvu un kvalitatīvu kredītrisku ietekmējošo rādītāju izmaiņas dažādiem laika posmiem un stresa līmeņiem. Kredītriska apmēru ietekmē valstu makroekonomisko rādītāju izmaiņas, atsevišķu tautsaimniecības nozaru nelabvēlīgas attīstības tendences vai ārkārtas notikumi, kas ietekmē finansējamo projektu īstenošanu, kā arī būtisks tādu kredītu skaits, kuros aizņēmēja ienākumu valūta nesakrīt ar kredīta valūtu.

257-258. Kredītriska stresa testēšanā izmantotajiem scenārijiem jābūt ar pietiekami būtisku ietekmi uz iestādi, bet ne neiespējamiem. Stresa scenāriju daudzums un detalizācijas līmenis ir atkarīgs no iestādes kredītu kopējā apmēra, to dažādības, kredītportfeļa struktūras, kā arī no iestādes lieluma.

258-259. Iestāde nodrošina, ka kredītrisks tiek novērtēts dažādos satricinājuma līmeņos, t. i., no vienkāršas jutīguma analīzes līdz pat stresa testiem iestādes vai grupas līmenī.

259-260. Iestāde, veicot kredītriska stresa testēšanu, izmanto dažādus laika intervālus. Iestāde analizē gan vienreizēja notikuma iespējamo ietekmi, gan sekas, ko varētu izraisīt notikumi ilgākā laika periodā.

260-261. Kredītriska stresa testēšanas scenārijos iestāde paredz vismaz divus ilgstoša stresa notikumu periodus – viena gada laikā un ne īsākā periodā kā divu gadu laikā paredzētās izmaiņas. Iestāde izstrādā un veic kredītriska stresa testēšanu saskaņā ar vismaz diviem scenārijiem: pamatscenāriju, kas balstās uz tautsaimniecības attīstības prognozēm, kuras paredz samērā nebūtiskas izmaiņas makroekonomiskajos rādītājos (iekšzemes kopprodukta apmērs, bezdarba un inflācijas rādītāji, cenu izmaiņas), un pesimistisko scenāriju, kas balstās uz būtiskām nelabvēlīgām tautsaimniecības attīstības prognozēm.

~~261-262.~~ Ja kredītriska stresa testa rezultāti uzrāda tādus iespējamus zaudējumus, kurus var segt ar iestādes rīcībā esošā pašu kapitāla pārsniegumu pār iestādes visu risku segšanai nepieciešamo pašu kapitālu, iestādes valde izskata iespējamus pasākumus kredītriska pārvaldīšanas uzlabošanai, lai nodrošinātu šo segumu arī turpmāk. Ja iespējamus zaudējumus nevar segt ar iestādes rīcībā esošo kapitāla pārsniegumu, iestāde izstrādā rīcības plānu, lai nodrošinātu kredītriska segšanai nepieciešamā kapitāla pietiekamību vai mazinātu stresa testēšanā izmantotā iespējamā negatīvā attīstības scenārija ietekmi.

~~262-263.~~ Iestāde pastāvīgi veic kritisko situāciju iestāšanās iespējamības novērtēšanu, izvērtē savu spēju pārvarēt identificēto kritisko situāciju un analizē paredzētā rīcības plāna realizācijas iespēju, pamatojoties uz pieņēmumu maiņu attiecībā uz vienu vai vairākiem mainīgajiem lielumiem.

~~263-264.~~ Iestāde nodrošina kredītriska stresa testēšanu arī saskaņā ar Latvijas Bankas noteikto scenāriju un pieņēmumiem, ja tas tiek pieprasīts.

~~264-265.~~ Veicot kredītriska stresa testēšanu, iestāde piemēro Eiropas Banku iestādes 2018. gada 19. jūlija pamatnostādnēs Nr. EBA/GL/2018/04 "Pamatnostādnes par iestāžu spriedzes testiem" noteiktās prasības. [Veicot vides scenāriju analīzi \(t. sk. stresa testēšanu un noturības analīzi\), iestāde piemēro Eiropas Banku iestādes 2025. gada 4. novembra pamatnostādnēs Nr. EBA/GL/2025/04 "Vides scenāriju analīzes pamatnostādnes" noteiktās prasības.](#)

11. Kredītriska pārvaldīšanas kontrole

~~265-266.~~ Iestāde nodrošina kredītriska pārvaldīšanas kontroli saskaņā ar Latvijas Bankas noteikumu, kas nosaka iestādes ~~pārvaldības iekšējās kontroles~~ sistēmas izveidi, prasībām, lai izvērtētu kredītriska pārvaldīšanas sistēmas efektivitāti.

12. Noslēguma jautājumi

~~266-267.~~ Atzīt par spēku zaudējušiem Finanšu un kapitāla tirgus komisijas 2020. gada 22. decembra normatīvos noteikumus Nr. 242 "Kredītriska pārvaldīšanas normatīvie noteikumi".

~~267-268.~~ Šo noteikumu 225. punktā minētā prasība par pārskata par pārņemtajiem nekustamajiem īpašumiem sagatavošanu un iesniegšanu Latvijas Bankai stājas spēkā vienlaikus ar Latvijas Bankas noteikumiem, kuri noteiks kredītiestāžu uzraudzībai nepieciešamās informācijas sagatavošanu un iesniegšanu un ar kuriem tiks atcelti Finanšu un kapitāla tirgus komisijas 2020. gada 4. augusta normatīvie noteikumi Nr. 124 "Informācijas par pārņemto nekustamo īpašumu sagatavošanas normatīvie noteikumi".

~~268-269.~~ Noteikumi stājas spēkā 2024. gada 1. janvārī.

Informatīva atsauce uz Eiropas Savienības direktīvām un citiem starptautiskajiem dokumentiem

Noteikumos iekļautas tiesību normas, kas izriet no:

- 1) Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 26. jūnija direktīvas 2013/36/ES par piekļuvi kredītiestāžu darbībai un kredītiestāžu un ieguldījumu brokeru sabiedrību prudenciālo uzraudzību, ar ko groza direktīvu 2002/87/EK un atceļ direktīvas 2006/48/EK un 2006/49/EK;

- 2) Eiropas Banku iestādes 2017. gada 20. septembra pamatnostādnēm Nr. EBA/GL/2017/06 "Pamatnostādnēs par kredītiestāžu kredītriska pārvaldības praksi un paredzamo kredītzaudējumu uzskaiti";
- 3) Eiropas Banku iestādes ~~2026~~2018. gada ~~29. aprīļa~~23. februāra pamatnostādnēm Nr. EBA/GL/2017/15-rev1 "Pamatnostādnēs par savstarpēji saistītiem klientiem saskaņā ar Regulas (ES) Nr. 575/2013 4. panta 1. punkta 39. apakšpunktu";
- 4) Eiropas Banku iestādes 2018. gada 19. jūlija pamatnostādnēm Nr. EBA/GL/2018/04 "Pamatnostādnēs par iestāžu spriedzes testiem";
- 5) Eiropas Banku iestādes 2018. gada 31. oktobra pamatnostādnēm Nr. EBA/GL/2018/06 "Pamatnostādnēs par ienākumus nenesošu un pārskatītu riska darījumu pārvaldību";
- 6) Eiropas Banku iestādes 2020. gada 29. maija pamatnostādnēm Nr. EBA/GL/2020/06 "Pamatnostādnēs par aizdevumu iniciēšanu un uzraudzību";
- 7) Eiropas Banku iestādes 2025. gada 8. janvāra pamatnostādnēm Nr. EBA/GL/2025/01 "Pamatnostādnēs par vides, sociālo un pārvaldības (VSP) risku pārvaldību";
- 6)8) Eiropas Banku iestādes 2025. gada 4. novembra pamatnostādnēm Nr. EBA/GL/2025/04 "Vides scenāriju analīzes pamatnostādnēs".

ŠIS DOKUMENTS IR ELEKTRONISKI PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU UN SATUR LAIKA ZĪMOGU

Latvijas Bankas prezidents

M. Kazāks

Kredītriska pārvaldīšanas iekšējie normatīvie dokumenti

1. Iestādes kredītriskam pakļauto darījumu ar finanšu instrumentiem veikšanas politika ietver:

- 1.1. piemērotos darījumu veidus un atbilstošos limitus;
- 1.2. darījumus pamatojošo dokumentu sastāvu;
- 1.3. piemēroto darījuma partneru sarakstu un to novērtēšanas kritērijus;
- 1.4. darījumu aktuālā un potenciālā kredītriska novērtēšanai nepieciešamās tirgus informācijas saņemšanas avotus, tās glabāšanas kārtību, novērtēšanai izmantotos modeļus, metodes un kārtību, kādā, novērtējot šos finanšu instrumentus, tiek ņemts vērā to likviditātes līmenis;
- 1.5. darījumu veikšanā iesaistīto darbinieku pilnvaras un atbildību;
- 1.6. ziņošanas kārtību par līguma nosacījumu nepildīšanu.

2. Iestādes kredītriska mērīšanas un pārraudzības politika un procedūras ietver:

- 2.1. agrīnās brīdināšanas rādītājus par kredītu kvalitātes pasliktināšanos un aizņēmēju ar kvalitātes pasliktināšanās pazīmēm pārraudzības, t. sk. lēmumu pieņemšanas, kārtību;
- 2.2. iekšējās reitingu sistēmas piemērošanas kārtību, t. sk. katra reitinga pazīmes, reitinga piešķiršanas un pārskatīšanas kritērijus, atbildīgos darbiniekus par iekšējās reitingu sistēmas uzturēšanu un regulāru pārbaudi;
- 2.3. kredītu, kuru kvalitāte ir būtiski pasliktinājusies, identificēšanas, administrēšanas un atgūšanas kārtību;
- 2.4. kredīta dzīves cikla noteikšanas kārtību, t. sk. to, kā dzīves cikla noteikšanā iestāde ņem vērā priekšapmaksu un saistību neizpildes risku;
- 2.5. kredīta nodrošinājuma (nekustamā īpašuma un kustamā īpašuma neatkarīgi no tā, vai tie atbilst Regulas Nr. 575/2013 208. un 210. pantā noteiktajām prasībām) novērtēšanas kārtību;
- 2.6. pārskatu par kredītrisku un stresa testu rezultātiem saturu, to iesniegšanas biežumu, kā arī sagatavotājus un saņēmējus;
- 2.7. kredītriska mērīšanā izmantoto terminu, piemēram, saistību neizpildes, zaudējumu notikumu, NPL aktīva, definīcijas;
- 2.8. kredītriska novērtēšanas un uzskaites politiku tādiem finanšu aktīviem, kas pirkti vai iniciēti ar samazinātu kredītvērtību (*purchased or originated credit-impaired*) saskaņā ar grāmatvedības standartiem, lai pareizi klasificētu šādus darījumus un nodrošinātu regulāru informācijas atjaunināšanu par paredzamo naudas plūsmu no šādiem darījumiem;
- 2.9. kredīta nodrošinājumu ietekmējošo vides, sociālo un pārvaldības risku novērtēšanas kārtību.

3. Iestādes kredītu piešķiršanas politika ietver:

- 3.1. kredītu piešķiršanas kritērijus un limitus;
- 3.2. kredītu piešķiršanas kārtību un maksājumu veikšanas kārtību;
- 3.3. valdes, izveidoto komiteju (kredītkomitejas) un kredītu piešķiršanā iesaistīto darbinieku pilnvaras un atbildību kredītu piešķiršanā, t. sk. tādā kredītu piešķiršanā, kas notiek, izmantojot automatizētus lēmumu pieņemšanas procesus;
- 3.4. nenodrošināto kredītu piešķiršanas nosacījumus un šādu kredītu limitus;
- 3.5. kārtību procentu likmju un atmaksas nosacījumu noteikšanai kredītiem ar nodrošinājumu un bez tā, kā arī kredītiem, kas izsniegti no aizņēmēja ienākumu valūtas atšķirīgā valūtā;

- 3.6. aizņēmēja kredībspējas novērtēšanas kritērijus, t. sk. kredībspējas novērtēšanā izmantotās jutīguma analīzes apmēru un piemērotos scenārijus;
- 3.7. DSTI rādītāja un DTI rādītāja līmeņus dažādām aizņēmēju kategorijām;
- 3.8. piemērotos nodrošinājuma veidus, dažādu nodrošinājuma veidu novērtēšanas procedūras un nodrošinājumu regulāras pārvērtēšanas procedūras (t. sk. nodrošinājuma novērtēšanas pieejas, kas jāizmanto vērtētājam);
- 3.9. LTV rādītāja limitus;
- 3.10. nosacījumus stingrāku prasību noteikšanai kredītu piešķiršanā aizņēmējiem ar augstu kredītrisku, t. sk. stingrāku DSTI rādītāju un DTI rādītāju vai LTV rādītāju limitu piemērošanu aizņēmējiem, kuru ienākumu valūta atšķiras no kredīta valūtas;
- 3.11. kārtību kredītu piešķiršanai mājokļa iegādei ar mērķi to izīrēt;
- 3.12. nosacījumus automatizētu lēmumu pieņemšanai kredītu piešķiršanas procesā, t. sk. tādu produktu un limitu noteikšanai, kuriem atļauta automatizēta lēmumu pieņemšana;
- 3.13. prasības attiecībā uz to, kas jādokumentē kā daļa no kredīta piešķiršanas procesa, t. sk. audīta nolūkos, iekļaujot prasības kredīta pieteikuma izskatīšanas procesa pabeigšanai, pamatojumu un visus saistītos dokumentus, kas kalpoja par pamatu kredīta līguma apstiprināšanai vai noraidīšanai;
- 3.14. lēmumu pieņemšanas procesu, ja iestāde atkāpjas no standartizētajiem kredīta piešķiršanas noteikumiem, ņemot vērā Pamatnostādņu Nr. EBA/GL/2020/06 38. punkta (h) apakšpunktā noteikto;
- 3.15. kredītu piešķiršanas procesa kvalitātes pārraudzības mehānismu;
- 3.16. pazīmes darījumiem, kuri klasificējami kā darījumi ar augstu sviras rādītāju (*leveraged transaction*);
- 3.17. kārtību, kādā iestāde lēmumu par kredīta piešķiršanu pieņemšanā ņem vērā vides, sociālo un pārvaldības faktoru ietekmi.

4. Iestādes aktīvu kvalitātes novērtēšanas un uzkrājumu veidošanas procesa, kura ietvaros iestāde dokumentē veikto analīzi, aprēķinu izskaidrojumu un pamatojumu, metodoloģija ietver:

- 4.1. metožu, ko iestāde piemēro kredītriska un paredzamo zaudējumu mērīšanai, aprakstu un kārtību, kādā izmantotās metodes tiek regulāri pārbaudītas un atjauninātas;
- 4.2. pazīmes, kas laikus norāda uz būtisku kredītriska pieaugumu dažādiem aktīvu veidiem, un kārtību, kādā iestāde pārbauda, cik efektīvi izmantotā pieeja uzrāda būtisku kredītriska pieaugumu;
- 4.3. pazīmes un kritērijus, ko iestāde izmanto aktīva pārvietošanai starp posmiem saskaņā ar grāmatvedības standartiem;
- 4.4. kvantitatīvos un kvalitatīvos kritērijus, uz kuriem pamatojoties iestāde nosaka aktīvus, kuru kvalitātes pasliktināšanās tiek vērtēta individuāli;
- 4.5. metodiku individuāli vērtējamo aktīvu nākotnes naudas plūsmas aplēsei, diskontēšanai un sākotnējās efektīvās procentu likmes aprēķināšanai;
- 4.6. kritērijus aktīvu kvalitātes uzlabošanās noteikšanai un izveidoto uzkrājumu samazināšanas kārtību gadījumos, kad aktīva (aktīvu grupas) kvalitāte uzlabojas;
- 4.7. kritērijus un maksimālo laika periodu uzkrājumu veidošanai 100 procentu apmērā no nenodrošinātās summas un aktīva norakstīšanai no bilances;
- 4.8. kārtību, kādā aktīvus, kuri tika vērtēti individuāli un kuriem netika konstatēts būtisks kredītriska pieaugums, turpmāk apvieno grupās, lai veiktu papildu novērtēšanu, un aktīvu grupu novērtēšanas kārtību;
- 4.9. kārtību, kādā iestāde nosaka, ka notikusi aktīvu pārskatīšana, t. sk. pazīmes aizņēmēja finansiālo grūtību noteikšanai, NPL aktīva statusa piešķiršanai un kritērijus, saskaņā ar kuriem aktīvam tiek atcelts pārskatīta aktīva statuss. Pārskatītajiem aktīviem nosaka arī vērtības samazināšanās zaudējumu atzīšanu aktīva pārskatīšanas brīdī;

- 4.10. pamatojumu un detalizētu informāciju par metodikā uzkrājumu veidošanai kredītu grupām izmantotajiem parametriem, aprēķiniem un pieņēmumiem, kā arī kārtību, kādā iestāde izvēlas, uzrauga un izvērtē izmantotos pieņēmumus;
- 4.11. kārtību, kādā iestāde pārskata izveidoto aktīvu grupu atbilstību ekonomiskajai situācijai un iestādes stratēģijai;
- 4.12. kārtību, kādā kredīts, kas tika iekļauts kredītu grupā vērtēšanas nolūkā, tiek izslēgts no šādas grupas saskaņā ar šo noteikumu 208. punkta prasībām;
- 4.13. kārtību, kādā iestāde salīdzina aplēstos zaudējumus ar faktiskajiem zaudējumiem (*back-test*) un koriģē aplēses, ja tiek konstatētas būtiskas atšķirības starp aplēstajiem un faktiskajiem zaudējumiem;
- 4.14. kārtību, kādā iestāde veic zaudējumu aprēķinos izmantoto metožu, pieņēmumu un parametru jutīguma analīzi;
- 4.15. kārtību, kādā iestāde veic nekustamā īpašuma, kas kalpo kā kredīta nodrošinājums, novērtēšanu, vērtības atjaunināšanu un novērtēšanas procesa kvalitātes nodrošināšanu, t. sk. vērtētāja veiktajā vērtējumā izmantoto pieņēmumu, ierobežojošo faktoru, prognožu un datu izvērtēšanu un koriģēšanu, ja nepieciešams;
- 4.16. kārtību, kādā iestāde nosaka pārņemto aktīvu vērtību, ar to pārdošanu saistītos izdevumus un piemēro diskontu (*haircut*) saskaņā ar šo noteikumu 172. punkta nosacījumiem;
- 4.17. kārtību, kādā iestāde veic nekustamo īpašumu, kas kalpo kā kredīta nodrošinājums, vērtības indeksāciju;
- 4.18. kārtību, kādā iestāde nosaka būtisku vērtības kritumu nekustamo īpašumu tirgū;
- 4.19. metodoloģiju iekšēji un ārēji veiktu nekustamā īpašuma vērtējumu kvalitātes nodrošināšanai un pārbaudei (*back-testing*);
- 4.20. kārtību, kādā iestāde izmanto uz nākotni vērstu informāciju būtiska kredītriska pieauguma un paredzamo zaudējumu noteikšanai, t. sk. informācijas avotus, laika periodu (*time horizon*), ko aptver iestādes izmantotās prognozes, un informāciju par datu izmantojumu aprēķinos;
- 4.21. pašu kapitāla korekcijas, ja tādas ir veiktas, saskaņā ar šo noteikumu 177. punktu.

5. Iestādes kredītu pārskatīšanas politika ietver:

- 5.1. finansiālo grūtību pazīmes, ko iestāde izmanto, lai noteiktu, vai kredīta līguma grozījumi ir uzskatāmi par pārskatīšanu;
- 5.2. iestādes piedāvāto kredītu pārskatīšanas pasākumu aprakstu;
- 5.3. finanšu un nefinanšu informāciju, ko iestāde pieprasa no aizņēmēja, lai izvērtētu aizņēmēja kredītpēju kredīta pārskatīšanas gadījumā;
- 5.4. procedūru, kā iestāde veic aizņēmēja finanšu stāvokļa izvērtējumu, t. sk. minimālos rādītājus katram kredītu veidam, lai veiktu kredīta pārskatīšanu;
- 5.5. kārtību, kādā iestāde izvēlas aizņēmējam piemērotākos kredīta pārskatīšanas pasākumus, veic to ilgtspējas izvērtējumu (*viability assessment*) un tos apstiprina;
- 5.6. kārtību, kādā iestāde uzrauga un izvērtē kredītu pārskatīšanas pasākumu ilgtspēju un uzglabā informāciju par veiktajiem kredītu pārskatīšanas pasākumiem;
- 5.7. kārtību, kādā nosaka gadījumus, kad kredītu pārskatīšanas pasākumi nav uzskatāmi par ilgtspējīgiem un nepieciešams veikt citas darbības;
- 5.8. kārtību, kādā iestāde dokumentē un pārtrauc to kredītu kvalitāti, kuriem noteikti pārskatīšanas pasākumi;
- 5.9. procedūru, kā iestāde piešķir NPL aktīva statusu pārskatītiem aktīviem;
- 5.10. kredītu pārskatīšanas pasākumu piemērošanas cenu politiku;
- 5.11. procedūru, kā iestāde pārtrauc piemērot NPL aktīva statusu pārskatītiem aktīviem, t. sk. to, kādus rādītājus iestāde izmanto, lai pārliecinātos par aizņēmēja spēju veikt maksājumus pēc kredīta pārskatīšanas pasākumu piemērošanas;
- 5.12. procedūru, kā iestāde pārtrauc piemērot kredītiem pārskatīta aktīva statusu.

6. NPL pārvaldības politika ietver:

6.1. iestādes katras struktūrvienības, kas nodarbojas ar NPL aktīvu pārvaldību, lomu un atbildības jomas, kā arī ziņošanas kārtību par NPL aktīvu stratēģijas un tās ieviešanas plāna izpildi;

6.2. rādītājus, kurus iestāde izmanto, lai kredītu nodotu struktūrvienības, kas nodarbojas ar NPL aktīvu pārvaldību, atbildībā vai pārvietotu starp NPL aktīvu pārvaldības procesā iesaistītajām struktūrvienībām;

6.3. lēmumu pieņemšanas kārtību par kredītiem, kuriem konstatētas kvalitātes pasliktināšanās pazīmes, un komunikācijas plānu ar aizņēmēju, t. sk. aizņēmēju, kurš nereaģē uz iestādes komunikāciju vai atsakās sadarboties ar iestādi;

6.4. iestādes izmantotos kredītu atgūšanas risinājumus katram kredītu veidam;

6.5. kārtību un lēmumu pieņemšanas procesu, kā iestāde izvēlas NPL aktīviem piemērotāko atgūšanas risinājumu;

6.6. lēmumu pieņemšanas mehānismu katram kredītu atgūšanas veidam, t. sk. struktūrvienības, kura īsteno iekšējās kontroles funkciju, lomu lēmumu pieņemšanā un efektivitātes pārraudzībā;

6.7. kārtību, kādā iestāde pieņem lēmumu par pārņemtu īpašumu pārdošanu vai citādu izmantošanu.

**ŠIS DOKUMENTS IR ELEKTRONISKI PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO
PARAKSTU UN SATUR LAIKA ZĪMOGU**

Latvijas Bankas prezidents

M. Kazāks